Η ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

Ζ' ΕΤΟΣ — ΑΡΙΘ. 76 Δ. ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1911

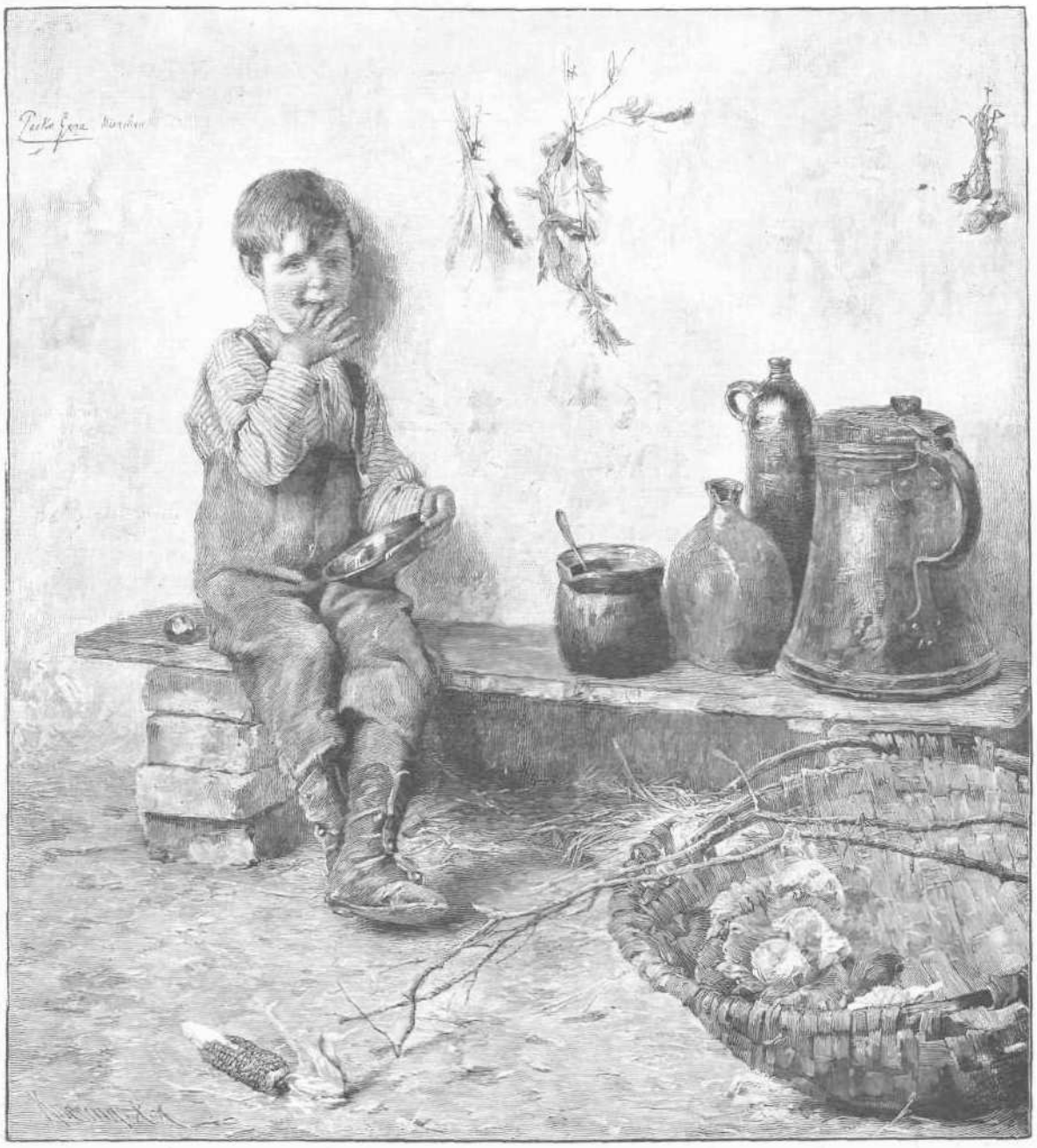

ΞΕΝΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ "ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗΣ,,

Ο ΛΑΙΜΑΡΓΟΣ

ΤΑ ΤΟΡΠΙΛΛΙΚΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΜΑΣ

ΕΚΕΙΝΟ τὸ φοβερὸν ὅπλον ποῦ ἔχει σήμερον ὁ κατὰ θάλασσαν πόλεμος, τὸ τορπίλλικὸν σκάφος, τὸ εἶχον καὶ οἱ πατέρες μας. Ἀκριβέστερον δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ τορπίλλικὸν δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ μία τελειοποίησις — μία φάσις ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν — τοῦ πυροπλικοῦ. Πράγματι τὸ πυροπλικόν, σκάφος ὁλόκληρον, μὲ ἱστία, ὅπως τὸ σημερινόν, δὲν παρουσιάζει διαφορὰς μεγάλας ἀπὸ τὸ τορπιλλοβόλον, παρὰ μόνον ἐκείνας μὲ τὰς ὁποίας ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης τὸ ἐφωδίασε.

Τὸ πυροπλικὸν ἦτο ἱστιοφόρον, τὸ τορπιλλοβόλον εἶναι ἀτμοκίνητον. Μὲ ἐκρηκτικὰς ὕλας ἐνήργει τὸ πρῶτον, μὲ ἐκρηκτικὴν ὕλην ἐνεργεῖ καὶ τὸ τορπιλλοβόλον σήμερον. Ὡς ὅπλον ἐχρειάζετο ἐκεῖνο ἀτομικὴν ἀνδρείαν τοῦ κυβερνῶντος καὶ πρωτοβουλίαν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ, ἀκριβῶς δὲ σήμερον ὁ κυβερνῶν τορπιλλοβόλον πρέπει νὰ ὑπολογίσῃ πολλὰς λεπτομερείας διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ, νὰ ἐπωφεληθῇ δὲ ἀκόμη καὶ μιᾶς πτυχῆς τοῦ κύματος. Μία μάλιστα φάσις τῆς ἐξελίξεως διατρανοῦσα τὴν ἐκ τοῦ πυροπλικοῦ καταγωγὴν τοῦ τορπιλλοβόλου, εἶναι ἡ οὐ πολὺ ἀπέχουσα ἡμῶν, μέχρι πρό τινος δὲ ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν, τοῦ τορπιλλικοῦ μὲ ἐπακόντιον τορπίλλην. Ἡ πολεμικὴ ἐπιχείρησις ἀπετολμᾶτο ἐν ὥρᾳ νυκτός, μὲ μικρὸν σκάφος. Ὁ ἐπιχειρῶν ἀντὶ τοῦ δαυλοῦ τοῦ πυροπλητοῦ διηύθυνε τὴν πρώραν τοῦ σκάφους του, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἦτο ἀκόντιον φέρον εἰς τὸ ἄκρον δοχεῖον σιδηροῦν μὲ ἐκρηκτικὰς ὕλας, αἵτινες ἀνεφλέγοντο δι' ἑνὸς ἐμπυρίου, κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ἐχθρικοῦ σκάφους πρόσκρουσιν.

Ἔπειτα τὴν ἐπακόντιον τορπίλλην διεδέχθη ἡ αὐτοκίνητος, ἡ μηχανὴ καὶ τὰ σκάφη ἐτελειοποιήθησαν καὶ οἱ σημερινοὶ πυροπληταὶ θὰ ἐπιχειρήσουν μὲ τελειότατα καὶ πανέξυπνα μηχανήματα, σοζόμενοι ἐν ὥρᾳ κινδύνου μὲ καταπληκτικὰς ταχύτητας καὶ ὄχι ριπτόμενοι εἰς τὴν θάλασσαν ὡς οἱ ἡμίθεοι τοῦ 1821.

*

Οἱ ἐλευθεροπαῖται τῆς γωνίας αὐτῆς, διέθετον ὑπὸ τῆς Πατρίδος πλοῖα ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ἀπετέλουν τὴν περιουσίαν των, τὸν πόρον τῆς ζωῆς των. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ σκάφος ὑφίστατο οὐσιώδεις μεταβολάς, ἔπρεπε δὲ πάντοτε νὰ ἔχῃ ὑπόστρωμα, «κοραδοῦρον» ὀνομαζόμενον, καὶ ἂν δὲν εἶχε κατεσκεύαζον τοιοῦτον. Πλησίον τῆς κωπαστῆς, τῶν παραπέτων, ὅπως λέγουν οἱ ναυτικοί, ἤνοιγον ρούμπους, ὁπὰς δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, ἀπεχούσας ἀλλήλων 3-4 γαλλικοὺς πήχεις. Μόνον εἰς τὸ μέρος ὅπου ὑπῆρχεν ὁ κοιτωνίσκος, **ἡ κάμαρα** ὅπως ἔλεγον, δὲν ἤνοιγον ὁπάς. Ἐπίσης ὄπισθεν τοῦ πρωραίου ἱστοῦ, ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ καταστρώματος μέχρι τοῦ ἀμπαριοῦ καὶ ὄπισθεν τοῦ μεγίστου ἱστοῦ μέχρι τοῦ ἐργάτου ἤνοιγον ἀπὸ δύο τρεῖς ὁπάς, πλάτους δύο γαλλικῶν ποδῶν. Κάτωθεν τῶν ὁπῶν τούτων κατεσκεύαζον ξυλίνην ἐσχάραν καὶ ἄνωθεν μὲν τούτων ἐτοποθέτουν δαδιά, κάτωθεν δὲ ἐχινόποδας. Ἡ διασκευὴ αὕτη ἐλέγετο **μίνες τῆς φωτιᾶς.**

Ἤνοιγον καὶ ἄλλας ἀκόμη ὁπάς, δύο εἰς ἕκαστον μέρος τοῦ πρωραίου ἱστοῦ, καὶ ὄπισθεν μέχρι τοῦ ἀμπαριοῦ μίαν ἢ δύο κατὰ μῆκος τοῦ πλοίου, πλαγίως δὲ πάλιν τοῦ μεσαίου ἱστοῦ ἑτέραν καὶ ὄπισθεν πρὸς τὸν ἐργάτην ἄλλην μίαν. Κάτω ἀπὸ τὰς ὁπὰς ταύτας ἐτοποθέτουν μισοθάρελα, καλῶς στερεωμένα εἰς τὸ ὑπόστρωμα, κάθετα, κάτωθεν δὲ ἑκάστου τούτων ἤνοιγον ἀνὰ μίαν ὁπήν. Οἱ μισόπιθοι οὗτοι ἐλέγοντο **μίνες τοῦ μπαρουτιοῦ.**

Ἔπειτα ἀπὸ τὰ θυρίδια τοῦ πρυμναίου θαλάμου — καὶ ἐὰν τὸ σκάφος δὲν εἶχε τοιαῦτα, ἤνοιγον — κατεσκεύαζον ὀχετὸν ὑπὸ τὸ ὑπόστρωμα μέχρι τῆς πρώρας, ὅστις προχωρῶν μέχρι τοῦ πρωραίου ἱστοῦ ἐφέρετο ὀπίσω μέχρι τῆς ἄλλης θυρίδος τῆς πρύμνης. Ἀπὸ τούτου κατεσκευάζοντο διακλαδώσεις πρὸς ἑκάστην μίναν τῆς φωτιᾶς καὶ ἑκάστην μίνα τοῦ μπαρουτιοῦ.

Ἐννοεῖται ὅτι διάφοροι τροποποιήσεις ἐπηγέχθησαν σὺν τῷ χρόνῳ σκοποῦσαι νὰ τελειοποιήσωσι τὸ πυροπλικόν. Οὕτω ἐνῷ πρὶν ὅλον αὐτὸ τὸ σύστημα τῆς ὑπονόμου ἐκαλύπτετο διὰ τῶν ἐπιγκενίδων, τῶν μαδεριῶν δηλαδὴ τοῦ καταστρώματος, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ εἶναι καλὰ καλαφατισμένα μὲ στουπὶ καὶ κατράμι διὰ νὰ προφυλάσσεται τὸ εὔφλεκτον ὑλικὸν ἀπὸ τὰ κύματα ποῦ ἔβρεχον τὸ κατάστρωμα, ὁ περίφημος πυροπλητὴς Κων. Νικόδημος, ὁ κατόπιν ναύαρχος, εὑρισκόμενος μὲ τὸ πυροπλικὸν τοῦ μεγάλου Παπανικολῆ, ἐπέφερε τροποποιήσεις τινάς, κατασκευάσας σκεπάσματα, **μπουκαπόρτες,** εἰς τὰς ὁπάς, αἵτινες ἠνοίγοντο ὅταν ἦτο ἀνάγκη καὶ ἐκλείοντο πάλιν κατὰ βούλησιν. Ὁ αὐτὸς Νικόδημος διὰ νὰ ἀναφλέγεται ταχύτερον τὸ πυροπλικὸν καὶ νὰ μεταδίδεται τὸ πῦρ γρηγορώτερα καὶ εἰς τὰ ἔξω μέρη ἤνοιξε εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ σκάφους καὶ ἄλλας θυρίδας.

Ὡς ὕλας μετεχειρίζοντο πυρίτιδα, σπίρτο 36-42 βαθμῶν, νεῦτι, θεῖον, ἄνθρακα ἀπὸ κλῖμα, κατράμι, ῥητίνην, δαδὶ καὶ ἐχινόποδας. Μὲ πυρίτιδα, σπίρτο, νεῦτι, θεῖον καὶ ἄνθρακα κατεσκεύαζον σφαῖρας, μὲ κατράμι δέ, σπίρτο, καὶ θεῖον ἤλειφον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πυροπλικοῦ, δηλαδὴ τὸ ὑπόστρωμα, τὰς πλευρὰς καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ καταστρώματος, ἀφοῦ προηγουμένως ἐτήκετο τὸ μῖγμα ἐντὸς λέβητος.

Εἰς ἕκαστον τῶν τεσσάρων μισοπίθων τοῦ πρωραίου ἱστοῦ ἔθετον ἀνὰ δεκαπέντε δαδίας περίπου πυρίτιδος, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ὀλιγωτέραν. Εἰς ἑκάστην πάλιν μίναν φωτιᾶς ἔθετον πυρίτιδα, καθὼς καὶ εἰς τὸν ὀχετόν, εἰς τρίγωνον δὲ διαμέρισμα, ὅπου ἀπέληγε ὁ ὀχετός, ἔθετον δύο τρεῖς σφαῖρας ἐκ μίγματος εὐφλέκτων ὑλῶν. Εἰς τὴν ἐσχάραν ὅμως ἔθετον ἐχινόποδας καὶ ἄνωθεν ταύτης μέχρι τῆς ὀπῆς τοῦ καταστρώματος ἔθετον σταυροειδῶς δαδιὰ λεπτοκομμένα, ἐχινόποδας δὲ καὶ δαδιὰ ἐρράντιζον μὲ νεῦτι καὶ σπίρτο. Ὅλους τοὺς ὀχετοὺς τοὺς ἐπλήρουν πυρίτιδος, φροντίζοντες νὰ μὴ διακόπτεται ἡ συνέχεια αὐτῆς. Ἀφ' ἑτέρου εἰς ἑκάστην τῶν τεσσάρων ὀπῶν τοῦ καταστρώματος ἔθετον ἀπὸ ἕνα βαρέλιον μὲ ὀλίγην πυρίτιδα καὶ 40-50 σφαῖρας ἐκ μίγματος εὐφλέκτων ὑλῶν, χωρὶς καπάκι δὲ καὶ κεκλιμένον πρὸς τὰ ἔμπρὸς ὀλίγον. Ἄλλο βαρέλιον ἐτοποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐμβόλου δεμένον εἰς τὰ στράλια, χωρισμένον δὲ εἰς δύο διὰ μεσοπυθμένος καὶ κάτω μὲν ἔθετον πυρίτιδα ἄνωθεν δὲ σφαῖρας.

Ἐγέμιζον ἀκόμη ἀσκοὺς μὲ κατράμι καὶ ῥητίνην καὶ ὅλα τὰ ἀγγεῖα ποῦ εἶχε τὸ σκάφος μὲ σπίρτο καὶ νεῦτι καὶ τὰ ἐτοποθέτουν εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ καταστρώματος, διὰ νὰ γίνεται ταχυτέρα καὶ σχεδὸν ταυτόχρονος ἡ ἀνάφλεξις. Ἔπειτα ἐρράντιζον μὲ σπίρτο τὴς **μίνες τῆς φωτιᾶς** καθὼς καὶ τὰ δαδιὰ καὶ τοὺς ἐχινόποδας. Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἐτοποθέτουν τὰς ἐκ μίγματος εὐφλέκτου σφαίρας ἐντὸς βαρελίου καὶ τριγώνου διαμερισμάτων, ἵνα ἐκσφενδονιζόμεναι αὗται κατὰ τὴν ἀνάφλεξιν, μεταδίδωσι τὸ πῦρ εὐχερέστερον εἰς τὸ ἐχθρικὸν σκάφος.

*

Ὁμιλοῦμεν περὶ τοῦ πυροπλικοῦ τῶν Ψαριανῶν, οἵτινες κατ' ἐξοχὴν ἔδρασαν μὲ αὐτὸ εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ αὐτὸ ἐννοοῦμεν περιγράφοντες τὰς λεπτομερείας του.

Οἱ Ψαριανοὶ μετ' εὐγνωμοσύνης ἀναφέρουν ἐν ὄνομα, τοῦ Ἰωάννου Δημολίτσα ἢ Πατατούκου, ὡς τὸν ἐπωνόμασαν, ὁ ὁποῖος ἐδίδαξεν εἰς αὐτοὺς τὴν κατασκευὴν τοῦ πυροπλικοῦ. Πράγματι μέχρι τοῦ Μαΐου 1821 οἱ Ψαριανοὶ ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἢ χρῆσιν τοῦ πυροπλικοῦ καὶ μόνον ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἠκούετο ἡ λέξις «μπουρλότο». Κουρσάροι φοβεροί, θαρραλέοι καταδρομεῖς, ἐπροφύλασσον τὰς ἑλληνικὰς νήσους ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Μπαρμπερίνων ληστοπειρατῶν καὶ ἐνέσπειρον τὸν τρόμον κατόπιν, ὅταν ἤρχισεν ὁ Μέγας Ἀγών. Ἀλλ' ἦλθε στιγμὴ ποῦ ἤρχισαν νὰ ἀνησυχοῦν περὶ τῆς τύχης των, ὅταν κατενόησαν ὅτι μικροὶ αὐτοί, μὴ διαθέτοντες ἰσχυρὰ μέσα, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀντεπεξέλθουν κατὰ τῶν κολοσσῶν τοῦ ἐχθροῦ.

Εἶξευραν ὅμως, ἀπὸ τὸ 1769, ὅτε εἶχον, τῇ ὑποκινήσει τῆς Ρωσσίας, ἐξεγερθεῖ κατὰ τῆς Τουρκίας, ὅτι οἱ Ρῶσσοι εἰς τὸν Τσεσμὲ εἶχον πυροπλήσει τὸν Τουρκικὸν στόλον μὲ **μπουρλότο,** ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζον τὴν κατασκευήν του. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅταν πλέον ἀντελήφθησαν τὸ ἄνισον τοῦ ἀγῶνος, ἤρχισαν νὰ ἀποβλέπουν εἰς τὸ πυροπλικόν. Πράγματι δὲ ὅταν κατὰ Μάϊον τοῦ 1821 ἡ Βουλὴ τῶν Ψαρῶν ἐπληροφορήθη ὅτι, ἐπρόκειτο νὰ ἐκπλεύσῃ ὁ ἐχθρικὸς στόλος ἐκ Δαρδανελλίων, συνῆλθεν εἰς σύσκεψιν μακρὰν διὰ νὰ ἐξεύρῃ τὰ μέσα, δι' ὧν θὰ ἀντεπεξήρχετο κατὰ τοῦ γίγαντος. Τότε ἕνας πλοίαρχος, ὁ Γεώργιος Καλαφάτης, ἔχων βραδύπλουν σκάφος, φιλοτιμηθεὶς διότι δὲν ἤθελον οἱ ἄλλοι νὰ συμπεριληφθῇ τὸ πλοῖόν του, λόγῳ τοῦ ἐλαττώματός του εἰς τὴν ἐκστρατείαν, ἐδήλωσεν ὅτι θὰ μετασκευάσῃ τὸ σκάφος του εἰς πυροπλικόν. «Ἄρχοντες, εἶπεν. Ἔχω κἀγὼ καράβι καὶ κανεὶς δὲν μοῦ μιλεῖ. Ἐγὼ θὰ βγῶ μαζῆ σας καὶ θὰ τὸ κάμω μπουρλότο νὰ τὸ κουμαντάρω μονάχος μου».

Ἡ Βουλὴ τὸ ἐδέχθη καί, ὅταν ἐλύθη ἡ συνεδρίασις, οἱ μὲν πλοίαρχοι ἤρχισαν νὰ ἑτοιμάζωνται, ὁ δὲ φιλότιμος Καλαφάτης ἤρχισε νὰ μετασκευάζῃ τὸ πλοῖόν του.

Τὴν 3 Μαΐου ἀπέπλευσεν ἐκ Ψαρῶν ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, τὰ Ψαριανά, τὰ Ὑδραῖικα καὶ τὰ Σπετσιώτικα, τὰ ὁποῖα εἶχον καταπλεύσει ἐκεῖ πρό τινων ἡμερῶν, ἑκάστη δὲ μοῖρα εἶχε τὸν ναύαρχόν της. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πυροπλικὸν δὲν εἶχεν ἑτοιμασθῆ, δὲν παρηκολούθησε τὴν Ψαριανὴν μοῖραν, ἀποτελουμένην ἐξ εἰκοσιεπτὰ σκαφῶν καὶ δεκαπέντε **μυσίκων** ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἀποστόλην. Μετά τινας ἡμέρας ὁ στόλος ἀπέκλεισεν εἰς τὴν Ἐρισσὸν ἐν δίκροτον, ἐστείλαν δὲ εἰς Ψαρὰ δύο πλοῖα καὶ παρέλαβον τὸ πυροπλικὸν τοῦ Καλαφάτη.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἕνας ἀξιωματικὸς τοῦ σκάφους τῆς ναυαρχίδος τοῦ Ἀποστόλη, Ἰωάννης Κωνσταντίνου Δημολίτσας ὀνόματι, παρουσιασθεὶς εἰς τὸν ναύαρχον ἐδήλωσεν ὅτι γνωρίζει νὰ μετασκευάζῃ πλοῖον εἰς πυροπλικόν, τότε δὲ ὁ Ἀποστόλης τοῦ ἀνέθεσε καὶ μετεσκεύασεν ἓν σκάφος, τὸ ὁποῖον ἐπέπεσε κατὰ τοῦ δικρότου μαζῆ μὲ τὸν Καλαφάτην. Καὶ τὸ μὲν ἕν, τοῦ Πατατούκου, κυβερνώμενον ὑπὸ τοῦ ἀτρομήτου Παπανικολῆ, ἐκόλλησεν εἰς τὴν πρώραν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀναφλεχθὲν μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς αὐτό, τὸ δὲ τοῦ Καλαφάτη ἐκόλλησεν εἰς τὴν πλευράν, ἀλλὰ δὲν ἀνέδωκε φλόγας ὡς ἀτελέστερον.

Ὄντως τὸ πυροπλικὸν τοῦ Πατατούκου ἦτο τελειότερον. Αἱ εὐφλεκτοι ὕλαι τοῦ σκάφους τοῦ Καλαφάτη ἦσαν κατράμι, ῥητίνη, πυρῖτις καὶ ἐχινόποδες ἀτάκτως καὶ ἄνευ μεθοδικότητος τοποθετούμεναι εἰς τὸ ὑπόστρωμα. Διὰ νὰ θέσῃ δέ τις τὸ πῦρ ἔπρεπε νὰ κατέλθῃ εἰς τὸ ὑπόστρωμα καὶ μὲ τὴν πιστόλαν του, ἄνευ σφαίρας, νὰ πυροβολήσῃ εἰς τὸ μέρος ὁπόθεν ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ τὸ πῦρ, ὑποχρεωμένος νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς. Ἐνῷ εἰς τὸν τύπον τοῦ Πατατούκου τὸ πῦρ ἐτίθετο ἀπὸ τῆς πρύμνας. Πρὸς τοῦτο ἐκρέμων μίαν σκαλωσιὰν καὶ ἐκεῖ ἵστατο ὁ ἐντεταλμένος νὰ θέσῃ τὸ πῦρ μὲ δαυλόν. Κατόπιν ἐγκατελείφθη καὶ ἡ σκαλωσιὰ καὶ ἵστατο ὁ δαυλοῦχος εἰς τὴν πρύμναν, μόλις δ' ἔθετε τὸ πῦρ ἐπέβαινε καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ἄλλων τῆς λέμβου, τὴν ὁποίαν μὲ σχοινὶ ἀπὸ τῆς πρώρας πρὸς τὴν πλευρὰν διηύθυνον, οὕτως ὥστε τὸ μόνον μέσον τῆς σωτηρίας των νὰ μὴ εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς τὰς σφαίρας τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐλάμβανον ὡσαύτως προνοιαν καὶ περὶ τοῦ πηδαλιοστρόφου, ὃν ἐφρόντιζον νὰ προφυλάσσουν μὲ τὰ χονδρὰ σχοινία τοῦ σκάφους, τὰ ὁποῖα συνεσπείρωνον εἰς ὕψος μέχρι τοῦ παραπέτου, ἤτοι μέχρι τῶν χειλέων τοῦ στηθαίου ἢ τῆς κωπαστῆς.

Εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ πρώτη ἐκείνη ἐπιτυχία παρεκίνησε τοὺς Ψαριανοὺς νὰ κατασκευάσουν καὶ ἄλλα πυροπλικὰ ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ Πατατούκου, ὄντως δὲ ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ πρώτην πυροπλήσιν μετεσκεύασαν μίαν σακολεύαν καὶ τὸ πλοῖον ἑνὸς Γιαννίτση.

*

Πρέπει νὰ γίνῃ λόγος ἐνταῦθα καὶ περὶ τῶν ἐχθρικῶν πυροπλικῶν. Διότι κατεσκεύασαν καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ πυροπλικά, ὅταν ἀντελήφθησαν ὅτι μὲ τὰ ἄπειρα καὶ κολοσσιαῖα σκάφη των δὲν ἠδύναντο νὰ ἀντιπαρατάσσωνται πρὸς τὸν ἡμέτερον στόλον. Τὰ πυροπλικὰ ταῦτα σκάφη δὲν διέφερον οὐσιωδῶς τῶν ἡμετέρων. Ἐν τούτοις δὲν ἠδυνήθησαν τελεσφόρως νὰ τὰ μεταχειρισθῶν. Ποῦ ἡ τόλμη καὶ ἡ ἀνδρεία τῶν Ψαριανῶν, οἵτινες ἐπιπίπτοντες μὲ τὰ πυροπλικά των, ὡς πυρίνη λαῖλαψ, ἐνέσπειρον τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ.

Κατά τινα παρὰ τὸ Μεσολόγγιον ναυμαχίαν, ἀκριβῶς μεταξὺ τῶν νησίδων τοῦ Δραγομέστου καὶ τῶν Ἐχινάδων, τὸν Νοέμβριον τοῦ 1825, ἀπεπειράθησαν οἱ Ὀθωμανοὶ νὰ μεταχειρισθοῦν πυροπλικόν. Πράγματι, ἐνῷ ἐναυλόχει ἐκεῖ μόνη ἡ Ὑδραϊκὴ μοῖρα, ἕνα πυροπλικὸν ἐπέπεσε κατὰ τοῦ πλοίου τοῦ Λαλεχοῦ. Τὸ Ἑλληνικὸν σκάφος ἀπέφυγε τὴν πυρόπλησιν, τὰ δὲ πληρώματα τῶν ἄλλων σκαφῶν μὲ τὰς λέμβους των κατεδίωξαν τοὺς ἄνδρας τοῦ πυροπλικοῦ, οἵτινες ἐγκαταλείψαντες αὐτὸ ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ἐνῷ οἱ ἡμέτεροι τὸ παρέδιδον, ἐξοκείλαν, εἰς τὸ πῦρ. Τὴν 16 Ἰανουαρίου τοῦ 1826 πάλιν ἔξωθεν τοῦ Μεσολογγίου συνηντήθη μὲ τὰ ἡμέτερα πλοῖα ὁ ἐχθρικὸς στόλος καὶ κατελήφθη ὑπὸ ἄκρας γαλήνης. Τότε οἱ ἡμέτεροι μὲ τὰς λέμβους των ἐνεφύρισαν ἓν πυροπλικόν, ὅπερ ἐγκατελείφθη ἐπὶ τοῦ πληρώματός του.

Καὶ εἰς τὸ Ναυαρῖνον ὁδήγησαν οἱ Ὀθωμανοὶ πυροπλικὸν ὁ Ἰμπραὴμ εἶχεν ἀρκετά, ἀλλὰ δὲν... ἠθέλησε νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ.

*

Μὲ ὀλίγας γραμμὰς πρέπει νὰ κάμωμεν τὸ μνημόσυνον τοῦ Πατατούκου, ἡ μετριοφροσύνη τοῦ ὁποίου ἔμεινε παροιμώδης μεταξὺ τῶν Ψαριανῶν. Ὠνομάζετο Ἰωάννης Κωνσταντίνου Δημολίτσας, κατήγετο δὲ ἐκ Πάγας. Εἰς Ψαρὰ ἄγνωστον πότε μετέβη. Ἐγκατεστημένος ὅμως πρὸ ἐτῶν ἐκεῖ ἐταξείδευε μὲ Ψαριανὰ καράβια καὶ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν Πατατοῦκος. Ἴσως καὶ εἶναι συνήθεια παρὰ Ψαριανοῖς νὰ δίδουν **παρατσούκλια.** Σχεδὸν κανενὸς Ψαριανοῦ τὸ ἐπίθετον δὲν εἶναι οἰκογενειακόν. Ὁ Δημήτρης ποῦ εἶχε χονδρὰ καὶ σιβαρὰ μπράτσα ὀνομάζετο Μπρατσάνος, ὁ Νικολῆς, ὁ γιγαντόσωμος, ὀνομάζετο Νικολάρας, ὁ ἔχων μεγάλην μέτην ὀνομάζετο Μυτάρας καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὁ υἱὸς τοῦ ναυάρχου Ἀποστόλη τὸν παρέλαβε κάποτε μὲ τὸ πλοῖόν του εἰς Τουλὼν, ὅπου ἔμειναν ἀρκετὸν καιρόν. Ἐκεῖ συνεδέθη ὁ Πατατοῦκος μὲ κάποιον Μαλτέζον ἀξιωματικὸν τοῦ μηχανικοῦ, καθηγητὴν δὲ τοῦ Ναυστάθμου, Ρίτση ὀνομαζόμενον, ὅστις ἐπηρετεῖτο ἀπὸ χρόνον εἰς τὸ γαλλικὸν ναυτικὸν εἶχε ἀποκτήσει τὴν γαλλικὴν ὑποκοότητα. Ὁ Ρίτση αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰς τὸν Πατατοῦκον ὀλίγην ἀστρονομίαν καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ πυροπλικοῦ.

Εἶναι ἐξηκριβωμένον ὅτι, ὅταν ὁ Καλαφάτης κατεσκεύασεν εἰς τὰ Ψαρὰ τὸ πυροπλικόν του, ὁ Πατατοῦκος ἐγνώριζε καλὰ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς, καὶ ἀπὸ μετριοφροσύνην δὲν εἶπε τίποτε. Μόνον δὲ ὅταν εἰς Ἐρισσὸν παρουσιάσθη ἀνάγκη πυροπλικοῦ ἀπεκάλυψε τὸ μυστικόν του.

Ὁ Πατατοῦκος προσεφέρθη νὰ κατασκευάσῃ διὰ τὸν στόλον καὶ σφαῖρας ἀπὸ εὐφλέκτους ὕλας, ἐκσφενδονιζομένας ὑπὸ πυροβόλων, ἀλλ' αἱ δοκιμαὶ ἀπέτυχον, διὸ καὶ περιωρίσθη εἰς τὴν κατασκευὴν πυροπλικῶν, ἕως ὅτου ἐνέκηψε καὶ εἰς τὰ Ψαρὰ ἡ πανώλης, ἐξ ἧς καὶ ἀπέθανε κατὰ Μάρτιον τοῦ 1823.

Τὰ Ψαρὰ ἐθρήνησαν εἰλικρινῶς τὸν θάνατόν του, ἡ δὲ Βουλὴ ἐψήφισε ὅπως γίνῃ δαπάνας τῆς κοινότητος ἡ κηδεία του, ἥτις καὶ ἔγεινε δημοτελής. Σύσσωμος ἡ νῆσος συνώδευσε νεκρὸν τὸν πολίτιμον συναγωνιστὴν μέχρι τοῦ τάφου. Εἰς τὴν οἰκογένειάν του ἐξ ἄλλου ἀπενεμήθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ μηνιαία σύνταξις.

Πλὴν τῶν ἄλλων χαρισμάτων του ὁ Πατατοῦκος ἦτο καὶ εὐπαίδευτος, ἐγνώριζε δὲ ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τὴν Ἰταλικήν, τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Λατινικήν. Ἀπήλαυε διὰ ταῦτα μεγάλης ἐκτιμήσεως μέσῳ τῶν Ψαριανῶν. Μετὰ τὸν θάνατόν του ἡ κατασκευὴ καὶ ἐπιμέλεια τῶν πυροπλικῶν ἀνετέθη εἰς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Κωνστ. Νικόδημον, τὸν κατόπιν ὑπναύαρχον, μὲ βοηθοὺς τοὺς Γ. Κουτσοδόντην καὶ Ἰω. Γ. Φιλήνην. Ὁ Νικόδημος, δοξασθεὶς καὶ αὐτὸς κατόπιν, ἔγραψε μετὰ καιρὸν τὸ ὑπόμνημα τῶν Ψαρῶν, ὡς καὶ ὑπόμνημα περὶ τῆς κατασκευῆς πυροπλικῶν, ὅπερ ἀφιεροῖ μὲ εἰλικρινῆ στοργὴν εἰς τὸν διδάσκαλόν του.

Δ.

1862–1863

[Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον τεῦχος]

Ἡ Ἀντιβασιλεία διετήρησε τοὺς τότε τυχόντας **Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας**, εἶδος Ὑπουργῶν, οὓς εὗρεν ὑπηρετοῦντας ὑπὸ τὴν Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ οὓς εἶχεν ὄργανα πειθήνια εἰς τὰς θελήσεις αὐτῆς. Ὁ ἄτακτος στρατός, ὁ τοσοῦτον ἐνδόξως ἀγωνισθεὶς ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, ἀντὶ νὰ τακτοποιηθῇ, διελύθη ἀποτόμως, καὶ ἠναγκάσθη νὰ διατρέφηται ληστεύων. Διετηρήθη μόνος ὁ τακτικός, συγκείμενος ἐξ ἑνὸς τάγματος, καὶ ὑπεβλήθη εἰς νέον ἐξευτελιστικὸν κανονισμόν.

Εἰς τὰς πληροφορίας ταύτας τοῦ χρονογράφου μας προσθέτομεν ὅσα ἐν πικρίᾳ γράφει εἰς τὰς ἀνεκδότους σημειώσεις του ὁ φιλέλλην Πρῶσσος λοχαγὸς *Kyllian von Diemer*, πάππος ἐκ πατρὸς τοῦ συναδέλφου μας κ. Δῆμερ.

«Δὲν θρηνῶ τὸν πρωσσικὸν βαθμόν μου, τὸν ὁποῖον ἀφῆκα. Θυσιάζω τοὺς τίτλους μου, τοὺς ὁποίους κακῶς διατηροῦν μεταξὺ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ὁποίου οἱ μικροὶ καὶ οἱ ἀτίτλοι πρωτενήργησαν. Σκεπάζω μὲ μαῦρον ροῦχον τὰς πληγάς μου τὰς ὁποίας ἔλαβα εἰς τὴν Μεσηνίαν. Τὰς 90.000 σφάντζικας, διὰ τὰς ὁποίας ἔχω χαρτιὰ τοῦ Μαζῶνος, τὰς ἐθυσίασα κατὰ τὰ δύο τράτα, ἐνῷ πλουτίζουν ἄλλοι. Δὲν μνημονεύω τῆς παλαιᾶς πατρίδος μου, διότι τὰ καπνισμένα ἐρείπια τῆς νέας τὰ ἀγαπῶ ἀφοῦ καὶ αὐτὰ μὲ ἠγάπησαν. Δὲν εἰμπορῶ ὅμως νὰ μικρύνω τὸν λογισμόν μου ἕως τὸ πῶς οἱ πεινασμένοι καὶ γυμνοὶ Ἕλληνες στρατιῶται καὶ καπεταναῖοι πρέπει νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς καμμένας πατρίδας των, χωρὶς βαθμόν, χωρὶς ἀντάμοιψιν καμμίαν, χωρὶς ψωμὶ κἂν. Καὶ δὲν εἰμπορῶ νὰ πλατύνω τὴν συνείδησίν μου διὰ νὰ διαπεράσῃ (νὰ χωρήσῃ) ἡ ἀπόφασις ὥστε τὰ ἔνδοξα πλοῖά μας νὰ φυλακισθοῦν εἰς τὸν Πόρον».

Αὐτὸ βεβαιοῦται καὶ ἀπὸ τὸν χρονογράφον μας.

Ὁ στόλος, δι' οὗ ἡ Ἑλλὰς διεξήγαγε τόσῳ μακρὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἀγῶνα καὶ ὅστις ὤφειλε νὰ εἶναι τοῦ λοιποῦ ἡ κυριωτέρα τοῦ νέου βασιλείου ἰσχύς, ἐρρίφθη εἰς τινα γωνίαν τοῦ ἐν Πόρῳ Ναυστάθμου, καὶ τούτου σχεδὸν ἐγκαταλελειμμένου, ὡς παλαιόν τι καὶ ἄχρηστον σκεῦος, καὶ διετηρήθησαν μόνον μικρά τινα πλοῖα, ἀνεπαρκῆ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν συνήθη τῆς κυβερνήσεως ὑπηρεσίαν. Βεβαίως ἀδύνατος ἦτο τότε ἡ διατήρησις ἰσχυροῦ πολεμικοῦ στόλου, ἀλλ' ἠδύναντο συνδυάζοντες τὴν πολεμικὴν καὶ ἐμπορικὴν ναυτιλίαν νὰ διοργανώσωσι τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἐν ἀνάγκῃ νὰ μετασχηματίζηται εἰς πολεμικόν.

Τὸ δάνειον τῶν 60 ἑκατομμυρίων, προωρισμένον κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Καποδιστρίου καὶ τῶν τριῶν Συνάμεων εἰς τὸ νὰ ἐπαυξήσῃ τὰς προσόδους τοῦ νέου κράτους διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας, κατηναλώθη καὶ κατηωτεύθη αἰσχρότατα*.

Ὁ λαός, οἱ ἀδικηθέντες, οἱ παρεξηγοῦντες τὴν ἐλευθερίαν καὶ νομίζοντες τὴν Ἑλλάδα ἰδικήν των νομὴν διότι τὴν ἠλευθέωσαν — ὑπῆρξαν καὶ αὐτοί, ὅπως ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀδικία — δυσηνεχέτουν. Δὲν ἀντέπραττον ἐν τούτοις καὶ δὲν ἐπανεστάτουν ὅπως ἄλλοτε. Ἠγάπων τὸν νέον των Βασιλέα καὶ ἤλπιζον ἐπ' αὐτὸν ὅταν θὰ ἡλικιοῦτο.

Ἡ Ἀντιβασιλεία ὀλιγίστας ἐκ τῶν ὑποχρεώσεών της ἐτήρησε· καίτοι δὲ ἐδόθη ἡ ὑπόσχεσις, διὰ διακοινώσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Βαυαρίας ὅτι θὰ συνέλθῃ Συνέλευσις «ὅπως ἀποδεχθῇ τὸν Βασιλέα, προσενέγκῃ αὐτῷ τὸ σέβας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπικυρώσῃ τὴν ἕνωσιν αὐτῆς μετὰ τοῦ ἡγεμόνος, τοῦ μέλλοντος νὰ διέπῃ τὰς τύχας αὐτῆς» καὶ μὲ προορισμὸν νὰ «συνεργήσῃ μετὰ τῆς Ἀντιβασιλείας εἰς προπαρασκευὴν τοῦ ὁριστικοῦ Συντάγματος τοῦ Κράτους», ἡ Συνέλευσις δὲν ἐγένετο.

Οἱ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μᾶς πληροφοροῦν ὅτι καὶ αἱ ἐνέργειαι διὰ τὴν ὀροθεσίαν τοῦ Κράτους, τὴν ὁριστικήν, ἐγένοντο βραδεῖαι καὶ ἀνεπιτήδειοι, οἱ λῃσταὶ δὲ ἀρνοῦντο νὰ εἰσβάλλουν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἀπεριόριστοι. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἔβλεπον ὅτι ὁ πόθος των, πόθος διατυπωθεὶς καὶ ἀπὸ τὸν Καποδίστριαν εἰς τὸν πατέρα τοῦ Βασιλέως, νὰ γείνῃ ὀρθόδοξος ὁ Ὄθων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Νικόλαος Α' τῆς Ρωσσίας εἶχε συστήσει, θὰ ἐγίνετο πρᾶγμα.

Ἀπωλέσαμεν τότε οἱ Ἕλληνες σπουδαίας ὠφελείας, ἂν ἀληθεύῃ μελέτη τοῦ N. T. Βούλγαρη ἐν Κερκύρᾳ ἐκδοθεῖσα τῷ 1862. Ὑπάρχει τῷ ὄντι μονογραφία «περὶ τῶν πρώτων χρόνων τῆς βασιλείας τοῦ Ὄθωνος», ἥτις βεβαιοῖ, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἐλυπήθη διὰ τὴν παράβασιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Βασιλέως τῆς Βαυαρίας, ἀπέστειλε δὲ πρὸς τὸν Ὄθωνα μὲ μυστικὴν ἐντολὴν τὸν πρίγκιπα Βορονσοῦφ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς αὐτὸν ὅτι, ὁ Αὐτοκράτωρ εὐχαρίστως μεταβιβάζει τὰ δικαιώματα πάντα τῆς προστασίας τῶν Ὀρθοδόξων κατοίκων τῆς Τουρκίας καὶ τοῦτο μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ρωσσίας πάντοτε πρόθυμον.

Ἀλλ' ἡ Ἀντιβασιλεία ἠρνήθη καὶ ὁ Ὄθων, κατὰ βάθος ἀγαπῶν καὶ πονῶν τὴν Ἑλλάδα, καθίστατο μισητὸς ἀδίκως εἰς τὸν λαόν.

Τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα ἔγιναν ἐπανειλημμένως ἀφορμαὶ δυσαρεσκείας μεταξὺ λαοῦ καὶ Βασιλέως, διότι κατ' αὐτοῦ κατεφέρετο ὁ λαός, θέλων νὰ ἔχῃ οὗτος πρωτοβουλίαν. Ἡ Ἀντιβασιλεία ἠσέβησε πρὸς τὴν θρησκείαν μὲ σχέδια μεταρρυθμίσεων ἐξεγείροντα τὸν λαόν, ἐδήμευσε δὲ καὶ ἐπώλησε ἐπὶ δημοπρασίας ἱερὰ σκεύη τῆς θείας λατρείας. Ἀρχιερεῖς δὲν εἶχεν ἡ Ἑλλάς, διότι τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἀνεγνώριζε τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἑλλ. Ἐκκλησίας καὶ δὲν ἔλυε τὸ ζήτημα τῆς χειροτονίας Ἐπισκόπων. Κλῆρος δὲν ὑπῆρχε, εἰμὴ ῥασοφόροι, πενόμενοι καὶ γυμνητεύοντες.

Διὰ νὰ παραλείψωμεν λεπτομερείας καὶ νὰ μὴ εἰσέλθωμεν εἰς τὰ ζητήματα τῆς καταπιέσεως καὶ περιφρονήσεως τῶν παλαιῶν καπεταναίων καὶ τῶν φιλελλήνων ἀξιωματικῶν, εἰς οὓς πάντας δὲν ἐδίδετο, οὐδ' ὅπι μικρὸν ὡμολογήθη ὑπὸ τοῦ Κράτους, σημειώσωμεν ἁπλῶς τὴν ἰδέαν, ἥτις διεῖπε τὴν πολιτικὴν τῆς Ἀντιβασιλείας. Ἔπρεπε πᾶσα ἐξουσία νὰ συγκεντρωθῇ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μέλλοντος Βασιλέως. Κατήργησε τὰς κοινότητας, τὰς αὐτοδιοικήτους καὶ εὐεργετικὰς καὶ τὰς ἀντικατέστησε μὲ τοὺς ἀπὸ τοῦ κέντρου δουλικῶς ἐξαρτωμένους δήμους, ἀρχίσασα οὕτω ἀπὸ τὴν ρίζαν τῆς αὐτοδιοικήσεως.

Ἡ Τουρκία ἐν τῷ μεταξὺ ἔσφαζε τοὺς Χριστιανούς. Ὁ χρονογράφος μας ἀφηγεῖται ὅτι «ὁ Χριστιανὸς ὑπέκειτο εἰς πᾶν εἶδος καταπιέσεως καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἀπεκόπτετο πολλάκις πρὸς δοκιμασίαν τοῦ ξίφους τοῦ συναντῶντος αὐτῷ Τούρκου».

Ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ταπείνωσις καὶ τὰ κόμματα κορυβαντιῶντα.

[Ἕπεται συνέχεια]

---

* Ἰδοὺ ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ δανείου τούτου, ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων ληφθείς.

α') Εἰς τὴν Τουρκίαν πρὸς ἐξαγορὰν τῆς Φθιώτιδος, τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Ἀττικῆς	Δρ. 12,500,000
β') Εἰς προμήθειαν (μὴ γενομένην) καὶ ἔξοδα τῆς πρὸς εὕρεσιν τοῦ δανείου ἐπιτροπῆς	» 5,750,000
γ') Ὑφαίρεσις προπληρωθέντων εἰς τὴν Ἑλλάδα	» 2,500,000
δ') Τόκοι καὶ χρεωλύσιον	» 26,000,000
ε') Ἔξοδα τοῦ βαναρικοῦ στρατοῦ .	» 11,500,050
Τὸ ὅλον . . .	Δρ. 58,250,000

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑι ΜΕΤΑΒΟΛΗΝ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΔΕΣ

Διὰ νὰ θελήσῃ τὴν Δημοκρατίαν, διὰ νὰ τὴν ἐμπνεύσῃ, νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ, δὲν ἤρκει μόνον εὐγενὴς καρδία καὶ μέγα πνεῦμα. Ἐχρειάζετο καὶ κάποιο ἄλλο πρᾶγμα... Ἐχρειάζετο νὰ εἶναι νέα, νὰ ἔχῃ τὴν νεότητα ἐκείνην τῆς ψυχῆς, τὴν θερμότητα ἐκείνην τοῦ αἵματος, τὴν παραφορικὴν ἐκείνην τυφλότητα, ἡ ὁποία βλέπει ἤδη ἐντὸς τοῦ κόσμου. ἐκεῖνο ὅπερ εὑρίσκεται ἀκόμη ἐντὸς τῆς ψυχῆς, καὶ ἥτις βλέπουσα αὐτό, τὸ δημιουργεῖ... Ἐχρειάζετο ἡ πίστις εἰς τὴν Ἰδέαν.

Ἐχρειάζετο κάποια ἁρμονία, ὄχι μόνον θελήσεως καὶ ἰσχυρὰ καὶ ἀλλὰ συνηθειῶν καὶ ἐθίμων δημοκρατικῶν. Ἐχρειάζετο νὰ ἔχῃ ἐντὸς τῆς τὴν ἐσωτερικὴν δημοκρατίαν, τὴν ἠθικὴν δημοκρατίαν, τὴν μόνην ἥτις νομιμοποιεῖ καὶ ἱδρύει τὴν πολιτικὴν δημοκρατίαν. Δηλαδὴ νὰ δύναται νὰ κυβερνᾷ τὸν ἑαυτόν της, νὰ κυβερνᾷ τὴν ἰδικήν της δημοκρατίαν, νὰ εὑρίσκῃ τὴν ἐλευθερίαν της εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ καθήκοντος... Καὶ ἐχρειάζετο ἀκόμη, πρᾶγμα ὅπερ φαίνεται ἀντίθετον, τοιαύτη ψυχή, ἐνάρετος καὶ ἰσχυρὰ νὰ φθάσῃ εἰς στιγμὴν πάθους τοιούτου, ὥστε νὰ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων της καὶ νὰ ριφθῇ πρὸς τὴν δρᾶσιν.

Κατὰ τὰς πονηρὰς ἡμέρας τῆς καταπτώσεως καὶ τοῦ κόπου, ὅταν ἡ ἐπαναστατικὴ πίστις ἐκλονίζετο εἰς τὰς ψυχάς των, πλεῖστοι βουλευταὶ καὶ δημοσιογράφοι, ἐκ τῶν κυριωτέρων τῆς ἐποχῆς, μετέβαινον ἵνα λάβωσι δύναμιν καὶ θάρος, εἰς μίαν οἰκίαν εἰς ἣν ὁποίαν τὰ δύο αὐτὰ πράγματα δὲν ἔλειπον ποτέ. Εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Γκενεγκώ, παρὰ τὴν Νέαν Γέφυραν, οἱ ἐπισκέπται ἀνήρχοντο τὸ τρίτον πάτωμα καὶ ἐκεῖ εὕρισκον δύο πρόσωπα ἐργαζόμενα μαζύ, τὸν κύριον καὶ τὴν κυρίαν Ρολάν, ἐλθόντας πρό τινος χρόνου ἐκ Λυόν. Ἡ μικρὰ αἴθουσα εἶχε μόνον ἕνα γραφεῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔγραφον οἱ δύο σύζυγοι καὶ τὸ δωμάτιον τοῦ ὕπνου εἶχε τὴν θύραν ἀνοικτήν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐφαίνοντο δύο κλίναι. Ὁ Ρολὰν ἦτο ἡλικίας ἑξήκοντα ἐτῶν, ἐνῷ ἐκείνη ἦτο τριάκοντα ἓξ καὶ ἐφαίνετο πολὺ νεωτέρα, ὡς θυγάτηρ ἐργαζομένη μετὰ τοῦ πατρός της. Ἐκεῖνος ἦτο ἀνὴρ ὑψηλὸς καὶ ἰσχνὸς μὲ ὕφος ἐναρέτου καὶ ἐντνευομένου ἀνθρώπου. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος παρηγκανίσθη πρὸς δόξαν τῆς συζύγου του, ἦτο πατριώτης ἔνθερμος, ἔχων τὴν Γαλλίαν εἰς τὴν καρδίαν του καὶ τὴν ἀγίαν ἰδέαν τοῦ κοινοῦ καλοῦ εἰς τὴν ψυχήν του.

Η ΚΥΡΙΑ ΡΟΛΑΝ

Ὡς Ἐπιθεωρητὴς τῶν Ἐργοστασίων, διῆλθε τὸν βίον του εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ τὰ ταξείδια πρὸς ἀναζήτησιν τῶν βελτιώσεων, τὰς ὁποίας ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὴν Βιομηχανίαν. Εἶχε δημοσιεύσει ἐγχειρίδια σχετικὰ πρὸς τὰ ταξείδια ταῦτα καὶ μερικὰ βιομηχανικὰ ἐπαγγέλματα. Ἡ ὡραία καὶ θαρραλέα σύζυγός του, χωρὶς νὰ ἀποθαρρυνθῇ ἀπὸ τὴν ξηρότητα τῶν θεμάτων, ἀντέγραφε, μετέφραζε καὶ συνέγραφε μετ' αὐτοῦ.

«*Ἡ τέχνη τοῦ λυγνίτου*», «*Ἡ τέχνη τοῦ κατασκευαστοῦ μαλλίου λεπτοῦ καὶ ξηροῦ*», «*Τὸ λεξικὸν τῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων*» εἶχον ἀπασχολήσει τὴν ὡραίαν χεῖρα τῆς κυρίας Ρολὰν καὶ ἀπορροφήσει τὰ καλλίτερα αὐτῆς ἔτη, χωρὶς ἄλλην διασκέδασιν ἀπὸ τὴν γέννησιν καὶ τὸν θηλασμὸν τοῦ μόνου τέκνου τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε.

Ὀνομάζετο Μανόν, τὸ γένος Φλιπόν. Ὁ πατήρ της ἦτο χαράκτης καὶ ἐχάραττεν ἡ ἰδία εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον. Προήχρετο λοιπὸν ἀπὸ τὸν λαόν. Εἶχε τὰς χεῖρας ὡραίας ἀλλ' ὄχι μικράς, τὸ στόμα ὀλίγον μεγάλον, ἀνάστημα κομψόν, καὶ στήθη ἀτ' ἐκείνα τὰ ὁποῖα σπανίως ἔχουν αἱ γυναῖκες. Ἦτο ἐργατική, δραστηρία καὶ ἡ ἐργασία ὑπῆρξε δι' αὐτὴν ὁ φύλαξ τῆς ἀρετῆς της. Μία ἱερὰ ἰδέα, τὸ ***καθῆκον***, ἐπλανᾶτο ὑπεράνω τῆς ὡραίας ταύτης ζωῆς, ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου. Μόνη της εἶπε τοῦτο κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν της, δηλαδὴ κατὰ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν δὲν σκέπτεται κανεὶς νὰ ψευσθῇ.

— Κανείς, εἶπεν αὕτη, δὲν ἐγνώρισε τὴν ἡδονὴν τόσον ὀλίγον ὅσον ἐγώ. Καὶ εἰς ἄλλο μέρος τῶν τελευταίων της λέξεων:

— Ἐκυβέρνησα τὰς αἰσθήσεις μου.

Ἀγνὴ εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ὡς τὸ βαθυχύανον τοῦ οὐρανοῦ τὸν ὁποῖον παρετήρει, ἀγνὴ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ σοβαροῦ συζύγου της, ἐργαζομένη ἀκούραστος δι' αὐτόν, ἀγνὴ παρὰ τὸ λίκνον τοῦ τέκνου της, τὸ ὁποῖον ἐπιμόνως ἐθήλαζε, παρ' ὅλους τοὺς φοβεροὺς πόνους, παρέμεινεν ἀγνὴ εἰς τὰς ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς φίλους της, πρὸς τοὺς νέους οἱ ὁποῖοι τὴν περιέβαλλον δι' ἐνθέρμου φιλίας. Τοὺς καθησύχαζε, τοὺς παρηγόρει, τοὺς ἀνύμνων ὑπεράνω τῆς ἀδυναμίας των. Ὅλοι ἔμειναν εἰς αὐτὴν πιστοὶ μέχρι θανάτου, ὅπως ἐκείνη ἔμεινεν ἐνάρετος μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς της.

Εἷς ἐξ αὐτῶν, χωρὶς νὰ σκεφθῇ τὸν κίνδυνον, μετέβη, ἐν πλήρει Τρομοκρατίᾳ, ἵνα λάβῃ παρ' αὐτῆς, ἀπὸ τὴν φυλακήν, τὰ ἀθάνατα φύλλα χαρτιοῦ, ἐπὶ τῶν ὁποίων διηγήθη ἡ ἰδία τὸν βίον της.

Ἡ κυρία Ρολὰν διήρχετο βίον ἀφανῆ κατὰ τὸ 1789 εἰς τὸ μελαγχολικὸν περιαύλιον τῆς Πλατριέρ, παρὰ τὴν Βιλφράνς, καὶ ὄχι μακρὰν τοῦ Λυόν. Ἤκουσε καὶ αὐτή, μαζὶ μὲ ὅλην τὴν Γαλλίαν, τὸ τηλεβόλον τῆς Βαστίλλης. Τὰ στήθη της συνεκινήθησαν καὶ ἐξωγκώθησαν. Τὸ σπουδαῖον αὐτὸ γεγονὸς ἐφαίνετο πραγματοποιοῦν τὰ ὄνειρά της, πᾶν ὅ,τι ἀνέγνωσεν ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, πᾶν ὅ,τι ἐφαντάσθη, πᾶν ὅ,τι ἤλπισε, διότι ἰδοὺ ὅτι εἶχε καὶ αὐτὴ μίαν πατρίδα. Ἡ Ἐπανάστασις ἐξηπλώθη εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἡ πόλις Λυὸν ἐξηγέρθη, ἡ Βιλφράνς, ἡ ἔξοχή, ὅλα τὰ χωριά. Ἡ Συμπολιτεία τοῦ 1790 ἐκάλεσεν εἰς Λυὸν τὸ ἥμισυ τοῦ βασιλείου, ὅλας τὰς ἐπιτροπὰς τῆς ἐθνοφρουρᾶς, ἀπὸ τῆς Κορσικῆς μέχρι τῆς Λοοραίν.

Ἀπὸ πρωΐας ἡ κυρία Ρολὰν εὑρίσκετο ἐν ἐκστάσει, θαυμάζουσα τὸν μεθύοντα ἐκείνον λαόν, τὴν νέαν ἐκείνην ἀδελφοποίησιν, τὴν ἔξοχον ἐκείνην χαραυγήν. Τὸ βράδυ ἔγραψεν ἓν ἄρθρον διὰ τὸν φίλον της Σαν-παντέ, νέον ἐκ Λυόν, ὁ ὁποῖος χωρὶς κέρδος καὶ ἐξ ἀγνοῦ πατριωτισμοῦ ἐξέδιδε μίαν ἐφημερίδα. Τὸ ἄρθρον ἀνυπόγραφον ἐπωλήθη εἰς ἑξήκοντα χιλιάδας ἀντίτυπα. Ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἐθνοφρουροὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια ἀποκομίζοντες, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν, τὴν ψυχὴν τῆς κυρίας Ρολάν.

Καὶ ἐκείνη ἐπίσης ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν της σκεπτική. Ἀνεγίνωσκε τὸ «***Πρωτόκολλον τῆς Ἐπαναστάσεως***», «***Τοὺς ἐκλογεῖς τοῦ 1789***», «***Τὴν Ἐπανάστασιν τῆς 14 Ἰουλίου***» καὶ «***Τὴν ἅλωσιν τῆς Βαστίλλης***».

Τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἑπομένου ἔτους 1791 οἱ σύζυγοι Ρολὰν μετέβησαν εἰς Παρισίους. Τὸ πάθος τὸ ὁποῖον μία τόσον νεαρὰ καὶ ὡραία γυνὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ διὰ τὸν γηραιὸν σύζυγόν της, ἡ κυρία Ρολὰν τὸ ἔστρεψεν ἐξ ὁλοκλήρου πρὸς τὸ μέρος τῶν δημοσίων ὑποθέσεων. Ἡ κυρία Ρολὰν δὲν ἠγάπα πλέον παρὰ τὴν Γαλλίαν. Ἐσώθη ἀπὸ τὸν ἑαυτόν της διὰ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τῆς Δημοκρατίας, διὰ τῆς μάχης καὶ διὰ τοῦ θανάτου. Ἡ ἐνάρετος μετὰ τοῦ Ρολὰν ἕνωσίς της ἐπεσφραγίσθη διὰ τῆς κοινῆς συμμετοχῆς των εἰς τὰ συμβεβηκότα τῆς ἐποχῆς.

Ἀφικετο εἰς τοὺς Παρισίους τὴν παραμονὴν τῆς τοσοῦτον σοβαρᾶς στιγμῆς, καθ' ἣν θὰ συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐφθανε μὲ πνεῦμα νέον, δροσερότητα ἰδεῶν, αἰσθήματα μετ' ἐντυπώσεων δυναμέων νὰ ξανανεωσουν τοὺς πλέον κουρασμένους πολιτικούς.

Εἶχεν ὅμως καὶ ἄλλην δύναμιν μυστηριώδη. Ἡ ἀγνὴ αὐτὴ γυνή, θαυμασίως φυλασσομένη ὑπὸ τῆς Τύχης, εὑρίσκετο εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ γυνὴ εἶνε ἐπικίνδυνος, εἰς τὸ σημεῖον κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ καθῆκον δὲν φθάνει μόνον, ἀλλ' ἡ καρδία, ἐπὶ πολὺν χρόνον περιορισθεῖσα, ἐξαπλοῦται. Ἐφθανεν ἀήττητος καὶ ἀκάθεκτος.

Αὐτοπροτάτη ἦτο ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ πρώτη μελέτη τῆς κυρίας Ρολὰν ἐπὶ τῶν Παρισίων. Ἀπηχθάνετο τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ ἐλυπεῖτο τοὺς φίλους της. Καθημένη εἰς τὰ θεωρεῖα τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἢ τῆς Συνελεύσεως τῶν Ἰακωβίνων, διεπέρα διὰ τοῦ διεισδυτικοῦ βλέμματός της ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, ἔβλεπε γυμνὰς ὅλας τὰς ἀπάτας, τὰς ἀτιμίας, τὰς δειλίας, τὰς ταπεινότητας, τὴν κωμῳδίαν τῶν συνταγματικῶν, τὰς ἀναποφασιστικότητας, τοὺς δισταγμοὺς τῶν φίλων τῆς Ἐλευθερίας. Δὲν ἐχαρίζετο καθόλου. Οὔτε εἰς τὸν Μπρισό, τὸν ὁποῖον ἠγάπα, ἀλλὰ τὸν ὁποῖον εὕρισκε δειλὸν καὶ ἐλαφρόν, οὔτε εἰς τὸν Κονδορσὲ τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ὡς διπλοῦν, οὔτε τὸν Φωσὲ εἰς τὸν ὁποῖον διέβλεπεν ἕναν παπᾶν. Μόλις συνεχώρει τὸν Πετιὸν καὶ τὸν Ροβεσπιέρον καὶ ἀκόμη αἱ ἀργοπορίαι των ἐτυράνουν τὴν ἀνυπομονησίαν της. Νεαρά, διάπυρος, ἰσχυρά, αὐστηρά, ζητεῖ ἀπὸ ὅλους λογαριασμόν, δὲν θέλει νὰ γίνεται λόγος περὶ προθεσμιῶν καὶ ἐμποδίων, ἀλλ' ἐπιτάσσει νὰ εἶνε ἄνδρες καὶ νὰ ἐνεργοῦν.

Εἰς τὸ θλιβερὸν θέαμα τῆς μόλις ἀναφανείσης καὶ ἐλπισθείσης Ἐλευθερίας, ἀλλ' ἤδη, κατὰ τὴν γνώμην της, ἀπολεσθείσης, ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Λυόν. Ἔχυσεν αἱματωμένα δάκρυα...

— Θὰ μᾶς χρειασθῇ, εἶπεν αὐτή, ἵνα δὴν Μαΐου, μία νέα ἐπανάστασις, ἄλλος θὰ χάσωμεν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν μας. Ἀμφιβάλλω ὅμως ἂν ὁ λαὸς ἔχει ἀκόμη ἀρκετὸν σθένος. Καὶ αὐτὸς ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ὅσον φρικαλέος καὶ ἂν εἶνε, θὰ προαγάγῃ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ χαρακτῆρος μας καὶ τῶν ἠθῶν μας... Πρέπει νὰ εἴμεθα πάντοτε ἕτοιμοι νὰ ὑποστῶμεν τὰ πάντα καὶ νὰ ἀποθάνωμεν ἀκόμη χωρὶς λύτην,

Ἡ γενεὰ περὶ τῆς ὁποίας ἀπηλπίζετο τόσον εὐκόλως ἡ κυρία Ρολὰν εἶχε θαυμάσια προτερήματα: Τὴν πίστιν εἰς τὴν πρόοδον, τὴν εἰλικρινῆ ἐπιθυμίαν τῆς εὐδαιμονίας τῶν ἀνθρώπων, τὸν διακαῆ ἔρωτα τῆς κοινῆς εὐημερίας καὶ ἐξέπληξε τὸν κόσμον διὰ τοῦ μεγέθους τῶν θυσιῶν της. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐπειδὴ ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων ἐκυριάρχει, οἱ χαρακτῆρες, διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ καθεστῶτος, δὲν ἦσαν ἀρρεναποὶ καὶ αὐστηροί. Τὸ θάρρος τοῦ πνεύματος ἔλειπεν. Ἡ πρωτοβουλία τῆς ἰδιοφυΐας εἰς οὐδένα ἀνεφαίνετο,

οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Μιραμπώ, παρ' ὅλον τὸ γιγαντιαῖον τάλαντόν του.

Οἱ ἄνδρες τῆς ἐπαναστάσεως τότε ἔζησαν πάρα πολὺ γράψει, εἶπον τόσα καὶ τόσα, ἠγωνίσθησαν τόσον πολύ, ἑπομένως ἡ μεγάλη ὁρμὴ τῆς πρώτης στιγμῆς τοὺς ἔβοήθησε νὰ ὑποστῶσι τὰ πάντα, ἀλλὰ τὸ θάρρος κατέπεσε. Ἡ γενεὰ αὕτη ἄλλως δὲν εἶχε τὴν νεότητα καὶ τὴν δροσερότητα τοῦ πνεύματος, τὴν πρώτην ὁρμὴν τῆς πίστεως.

Τὴν 22αν Ἰουνίου, ἐν μέσῳ τοῦ γενικοῦ δισταγμοῦ τῶν πολιτικῶν, ἡ κυρία Ρολὰν δὲν ἐδίσταση ποσῶς. Ἔγραψε, ἐνήργησε δὲ ὅπως γραφῇ καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἵνα ἐρωτηθῇ ὁ λαὸς διὰ ναὶ ἢ ὄχι, ἂν ἀρμόζῃ νὰ διατηρηθῇ ἡ μοναρχικὴ μορφὴ τῆς κυβερνήσεως. Ἀπέδειξεν εἶτα ὅτι πᾶσα ἀντιβασιλεία ἦτο ἀδύνατος· ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκθρονισθῇ ὁ Λουδοβίκος 16ος.

Ὅλοι ἢ σχεδὸν ὅλοι ὑπεχώρουν, ἐδίσταζον, ἐκυμαίνοντο ἀκόμη. Ὁ Καμίγι Δεμουλὲν ἔλεγεν ὅτι τὸ 1789 ἦσαν 12 δημοκρατικοὶ ἐν ὅλῳ. Εἶχον πολλαπλασιασθῇ οὗτοι κατὰ τὸ 1791 καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν δημοκρατῶν χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουτ ἦτο μέγιστος. Ἐχρειάζετο λοιπὸν νὰ τὸ μάθουν. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ὑπελογίζον καλὰ ἤσαν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δὲν ἤθελον καθόλου νὰ ὑπολογίσουν. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς ταύτης ἐβάδιζεν ἡ Κυρία Ρολάν, ἥτις ἔρριπτε τὸ χρυσοῦν δρέπανον ἐπὶ τῆς διστακτικῆς πλάστιγγος μαζὶ μὲ τὸ θάρρος τῆς καὶ τὴν συναίσθησιν τοῦ δικαίου. Ἡ κυρία Ρολὰν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο δριμυτάτη. Ἔλεγε δὲ αὐτολεξεί:

— Ἡ πτῶσις τοῦ θρόνου ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ μοιραίου τῶν αὐτοκρατοριῶν... Πρέπει νὰ δικασθῇ ὁ βασιλεύς!.. Ὅσον σκληρὸν καὶ ἂν εἶνε τὸ πρᾶγμα πρέπει ἐν τούτοις νὰ ἀναγεννηθῶμεν διὰ τοῦ αἵματος.

Η ΚΥΡΙΑ ΡΟΛΑΝ ΕΙΣ ΤΟ ΙΚΡΙΩΜΑ

Ἡ σφαγὴ τοῦ Πεδίου τοῦ Ἄρεως κατὰ Ἰούλιον 1791, ὁπότε ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐζήτουν τὴν Δημοκρατίαν ἐτουφεκίσθησαν, ἐφάνη εἰς αὐτὴν ὡς ὁ θάνατος τῆς Ἐλευθερίας. Καὶ τότε ἔδειξε μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὴν τύχην τοῦ Ροβεσπιέρου τὸν ὁποῖον ἐνόμισεν ἐν κινδύνῳ. Κατόπιν ἡ κυρία Ρολὰν ἐπέστρεψεν εἰς Λυόν, ὁπόθεν ἔγραψεν εἰς τὸ Ροβεσπιέρον συγκινητικὴν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ μεταξὺ ἄλλων ἔγραψεν:

«*Ἂν παρηκολούθουν τὰς ἐργασίας τοῦ νομοθετικοῦ σώματος ἀπὸ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, θὰ διέκρινον τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν παραλείων ἀνδρῶν, οἵτινες ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὰς ἀρχὰς των καὶ τῶν ὁποίων ἡ δρᾶσις δὲν ἔπαυσεν ὁρκιζομένη εἰς τοὺς ἄνδρας αὐτοὺς ἀφοσίωσιν καὶ εὐγνωμοσύνην.*

Ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν ἀνεπτυγμένων ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἦσαν ἱκαναὶ νὰ ἐπιτελέσωσι μεγάλα πράγματα, ἐγκατεσπαρμέναι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καὶ διενθενόμεναι ἐπὸ τῶν περιστάσεων δὲν δύνανται νὰ συναθροισθῶσιν ἵνα ἐνεργήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ...».

Ὁ Ροβεσπιέρος δὲν ἐφάνη πρόθυμος νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰς προκαταβολὰς ταύτας.

Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Ρολὰν ἐπέστρεψαν εἰς Παρισίους κατὰ τὸ 1792, ὅτε ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων, ἡ ἐπικειμένη πτῶσις τοῦ θρόνου, ἔφερε τοὺς Γιροντδίνους εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν σύζυγόν της Ρολὰν ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἡ κυρία Ρολάν, ἐντὸς τῶν χρυσοστολίστων αἰθουσῶν τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ὑπῆρξεν ὅ,τι ἦτο εἰς τὴν ἀγροτικήν της κατοικίαν. Μόνον ὅ,τι περιεῖχεν ὁ χαρακτήρ τῆς, τὸ σοβαρόν, τὸ ἰσχυρόν, τὸ ἀνδρικόν, τὸ μέγα, ἐφάνη συχνάκις ὡς ὑπεροφία καὶ ἐδημιούργησεν εἰς αὐτὴν πολλοὺς ἐχθρούς.

Αἱ δύο ὑπουργεῖαι τοῦ Ρολὰν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἱστορίαν καὶ ὄχι εἰς τὴν βιογραφίαν. Ἀλλ' ὀλίγαι λέξεις περὶ τῆς περιφήμου καταστάσης ἐπιστολῆς τοῦ Βασιλέως εἶνε ἀπαραίτητοι, διότι ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιστολῆς ταύτης κατεκρίθη ἡ νομιμοφροσύνη τοῦ ὑπουργοῦ καὶ τῆς γυναικός του.

Ὁ Ρολάν, ὡς δημοκρατικὸς ὑπουργὸς ἑνὸς Βασιλέως, αἰσθανόμενος καθ' ἑκάστην περισσότερον ὅτι δὲν ὑπῆρχε θέσις δι' αὐτόν, δημοκράτην ὄντα, εἰς τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Κεραμεικοῦ, δὲν εἶχε θέσει τὸν πόδα εἰς τὸν μοιραῖον ἐκεῖνον τόπον, παρὰ ὑπὸ τὸν ὑητὸν ὅρον νὰ προσλάβῃ εἰδικὸν γραμματέα, ὁ ὁποῖος νὰ καταγράψῃ καθ' ἑκάστην ἐκτενῶς τὰς ἀποφάσεις, τὰς εἰδοποιήσεις καὶ νὰ κρατῇ σημειώσεις, ἵνα παραμείνῃ μαρτυρία, ἐν περιπτώσει καταχθονίου ραδιουργίας ἐναντίον του, καὶ δυνηθῇ τοιουτοτρόπως εἰς ἕκαστον μέτρον, νὰ διαιρέσῃ καὶ νὰ διακρίνῃ, νὰ κατανείμῃ οὕτως εἰτεῖν τὸ ἀκριβὲς μερίδιον τῶν εὐθυνῶν, δι' ὧν ἕκαστος θὰ ἐβαρύνετο. Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη δὲν ἐτηρήθη διότι ὁ Βασιλεὺς δὲν ἠθέλησε καθόλου... Ὁ Ρολὰν τότε ἐφήμισε δύο τρόπους διὰ νὰ καλύπτῃ τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ πάσης εὐθύνης. Πεπεισμένος ὅτι ἡ διαφήμισις ἦτο ἡ ψυχὴ ἑνὸς ἐλευθέρου Κράτους, ἐδημοσίευε καθ' ἑκάστην εἰς τὴν ἐφημερίδα «*Θερμόμετρον*», πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο ἐπωφελῶς νὰ δημοσιευθῇ ἐκ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἔστειλε διὰ τῆς γραφίδος τῆς γυναικός του ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Βασιλέα, προωρισμένην ἀργότερον διὰ τὸ Ἔθνος, ἐν ᾗ περιττώσει ὁ Βασιλεὺς τὸν ἐξηπάτα.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν ἦτο καθόλου ἐμπιστευτική. Ἀτηνυθύνετο προφανῶς μᾶλλον πρὸς τὸ Ἔθνος παρὰ εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ ἔλεγεν εὐκρινῶς ὅτι, ὁ Ρολὰν κατέφυγεν εἰς τὸ ἀνωτέρω μέτρον ἐλλείψει τοῦ γραμματέως καὶ τοῦ βιβλίου, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ μαρτυρήσωσιν ἀντ' αὐτοῦ. Ἐνεχειρίσθη εἰς τὸν Βασιλέα ὑπὸ τοῦ Ρολὰν τὴν 10ην Ἰουνίου, δηλαδὴ ἀκριβῶς τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ Αὐλὴ ἔκαμνεν ἐναντίον τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως νέαν μηχανοραφίαν, διὰ μιᾶς ἀπειλητικῆς ἀναφορᾶς, ἥτις ἔλεγεν καταχθονίως, ἐν ὀνόματι ὀκτὼ χιλιάδων δῆθεν ἐθνοφρουρῶν, ὅτι, ἡ ἐκκλησις τῶν συνηπισμένων πολιτῶν τῶν ἐπαρχιῶν ἦτο ὕβρις πρὸς τὴν ἐθνοφρουρὰν τῶν Παρισίων.

Τὴν 11ην ἢ τὴν 12ην, ἐπειδὴ ὁ Βασιλεὺς δὲν ἔκαμε λόγον περὶ τῆς ἐπιστολῆς, ὁ Ρολὰν τὴν ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο. ἀληθῶς εὐγλωττον, εἶνε ἡ ὑπερτάτη διαμαρτυρία δημοκρατικῆς νομιμοφροσύνης, ἥτις ἐν τούτοις ἀφιγνεν εἰς τὸν Βασιλέα μίαν τελευταίαν θύραν διεξόδου σωτηρίας. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη περιέχει λέξεις σκληράς. εὐγενεῖς καὶ τρυφερὰς συγχρόνως. Ἡ ἀκόλουθος φράσις εἶνε ὑψίστης ἐννοίας. «Ὄχι· ἡ Πατρὶς δὲν εἶνε ἁπλῶς μία λέξις, ἀλλ' εἶνε ὄν πραγματικόν, διὰ τὸ ὁποῖον ἐγένοντο θυσίαι, εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἀροσιοῦται περισσότερον καθ' ἑκάστην ἕνεκα τῶν μεριμνῶν τὰς ὁποίας προκαλεῖ, ὃν τὸ ὁποῖον ἐδημιουργήθη διὰ μεγάλων προσπαθειῶν, τὸ ὁποῖον ἀνυψοῦται ἐν μέσῳ τῶν ἀνησυχιῶν καὶ τὸ ὁποῖον ἀγαπᾶται ἐπὶ τοσοῦτον μᾶλλον, διότι στοιχίζει καὶ διότι γεννᾷ τὴν ἐλπίδα...»

Ἀκολουθοῦν εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην σοβαραὶ προειδοποιήσεις, ἀληθεστάτων προφητειῶν ἐπὶ τῶν φοβερῶν πιθανοτήτων τῆς ἀντιστάσεως, ἥτις θὰ ἀναγκάσῃ τὴν Δημοκρατίαν νὰ τελειοποιηθῇ, ποτιζομένη δι' αἵματος. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη παρήγαγε μεγάλην ἐντύπωσιν καὶ ἐγένετο αἰτία τῆς παύσεως τοῦ ὑπουργοῦ Ρολάν. Κατὰ τὴν δευτέραν ὑπουργείαν τοῦ Ρολὰν ἐγένοντο πολλὰ σφάλματα. Ὁ δισταγμός, ἂν πρέπῃ νὰ μείνῃ εἰς Παρισίους ἢ μετατεθῇ ἡ πρωτεύουσα, ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τῆς ξενικῆς εἰσβολῆς, ἡ ἀδεξιότης μετὰ τῆς ὁποίας ἐγένετο ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Ροβεσπιέρου ὑπὸ ἀνθρώπου τόσον ἀλαφροῦ ὅσον ὁ Λουβέ, ἡ αὐστηρότης, ἐστερημένη πολιτικότητος, δι' ἧς ἀπερρίφθησαν αἱ προκαταβολικαὶ προσφοραὶ τοῦ Δαντὸν πρὸς συνεργασίαν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατηγορίαν καθ' ἣν δὲν ἐπεσπεύσθη ἡ πώλησις τῶν ἐθνικῶν κτημάτων, ἅτινα κατεσχέθησαν ἀπὸ τοὺς παρανόμως ἀποκτήσαντας ταῦτα εὐγενεῖς καὶ κληρικούς, καὶ καθ' ἣν ἡ Γαλλία ἀφέθη ἄνευ χρημάτων. Ἐνώπιον τοιούτου κινδύνου ὁ Ρολὰν καὶ ἡ σύζυγός του εἶχον κάμει μεγάλας προσπαθείας. Ἦσαν ἀθῷοι, διότι αἱ γιροντδινικαὶ διοικήσεις τῶν ἐπαρχιῶν ἐκώφευσαν εἰς πᾶσαν ἔκκλησιν. Ἔκτοτε οἱ Ἰακωβῖνοι, ἀληθεῖς ἐπαναστάται, ἐπεκράτησαν.

*

Ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1792 ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Ρολὰν διέτρεξαν τοὺς μεγαλειτέρους κινδύνους ζωῆς καὶ τιμῆς. Δὲν ἐγένετο χρῆσις ἐναντίον των ἐγχειριδίου, ἀλλ' ἐχρησιμοποιήθη τὸ σκληρότερον ὅπλον· ἡ συκοφαντία. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1792, εἰς ραδιοῦργος, καλούμενος Βιάρ, μετέβη καὶ εὗρε τὸν Σαμπὼ καὶ τὸν Μαρά, καταγγέλλων μεγάλην συνωμοσίαν τῶν Γιροντδίνων κατὰ τῆς Ἐπαναστάσεως. Τῆς συνωμοσιας ταύτης ἐπὶ κεφαλῆς ἦσαν δῆθεν ὁ κύριος Ρολὰν καὶ ἡ γυναίκα του. Ἡ Συντακτικὴ Ἐθνοσυνέλευσις ἀπόλεσε μίαν ἡμέραν θορυβώδους συζητήσεως, ὅπως ἐξετάσῃ τὴν καταγγελίαν, ἥτις ἀπεδείχθη ἀνυπόστατος.

Τὴν 2αν Ἰουνίου, ἐνῷ πάντες οἱ Γιροντδῖνοι, ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης Τρομοκρατίας, ἀπεμακρύνθησαν ἢ ἐκρύβησαν, γενναιότεροι ἐφάνησαν οἱ Ρολάν, οἵτινες δὲν ἤλλαξαν κατοικίαν. Ἡ κυρία Ρολὰν δὲν ἐφοβεῖτο οὔτε τὴν φυλακήν, οὔτε τὸν θάνατον. Δὲν ἐφοβεῖτο παρὰ προσωπικήν τινα προσβολὴν καὶ διὰ νὰ ἦναι κυρία τῆς τύχης της, ἐκοιμᾶτο μὲ ἓν πιστόλιον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της. Ἅμα ἔμαθεν ὅτι ἡ Κομμοῦνα ἐξέδωκεν ἔνταλμα συλλήψεως ἐναντίον τοῦ Ρολάν, ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Κεραμεικὸν μὲ τὴν ἡρωϊκὴν ἰδέαν νὰ συντρίψῃ διὰ τῆς εὐγλωττίας της τοὺς κατηγόρους, νὰ κατακεραυνώσῃ τοὺς Ὀρεινοὺς καὶ νὰ ἀποστάσῃ ἀπὸ τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συζύγου της. Ἀλλὰ συνελήφθη καὶ ἡ ἰδία τὴν αὐτὴν νύκτα. Πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ τις ὁλόκληρον τὴν σκηνὴν εἰς τὰ θαυμάσια Ἀπομνημονεύματά της, τὰ ὁποῖα νομίζει τις ὅτι, ἐγράφησαν μὲ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ Κάτωνος καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ χέρι μιᾶς γυναικός. Ἀλλὰ μερικαὶ λέξεις, ἐξερχόμεναι ἀπὸ τὰ μητρικὰ σπλάγχνα, μερικοὶ συγκινητικοὶ ὑπαινιγμοὶ διὰ τὴν ἀμεμπτον φιλίαν, ἀρίνουσι νὰ διαφαίνεται ὅτι ὁ μέγας αὐτὸς ἀνὴρ ἦτο μία γυνή, ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτὴ ὅσον ἦτο ἰσχυρὰ ἐπὶ τοσοῦτον ἦτο καὶ τρυφερά. Δὲν προέβη εἰς κανὲν διάβημα διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν σύλληψίν της καὶ ἐφυλακίσθη

εἰς τὴν Κονσιερζερί. πλησίον εἰς τὸ μπουδροῦμ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἦτο ἤδη ἐγκάθειρκτος ἡ Βασίλισσα Μαρία Ἀντωανέτα. Στωϊκώτατα καὶ ἡρωϊκώτατα ἐπέταξε τὸ δηλητήριον, τὸ ὁποῖον εἶχε μαζί της, καὶ ἠθέλησε ν' ἀποθάνῃ δημοσίᾳ. Ἐνόμιζεν ὅτι ἐτίμα τὴν Δημοκρατίαν διὰ τοῦ θάρρους της ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου καὶ διὰ τῆς σταθερότητός της ἐνώπιον τοῦ Θανάτου. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι τὴν εἶδον εἰς τὴν φυλακήν της λέγουν ὅτι ἦτο πάντοτε ὡραία καὶ νέα εἰς ἡλικίαν τριάκοντα ἐννέα ἐτῶν. Διεσκέδαζε γράφουσα εἰς τὸν Ροβεσπιέρον, ὄχι διὰ νὰ ζητήσῃ τίποτε, ἀλλὰ διὰ νὰ τοῦ δώσῃ μαθήματα. Τὸ αὐτὸ ἔκαμε καὶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅταν τῆς ἔκλεισαν τὸ στόμα.

Ἡ 8η Νοεμβρίου, καθ' ἣν ἀπέθανε καρατομηθεῖσα. ἦτο χειμερινὴ ἡμέρα ψυχρά. Ἡ Φύσις ἀπογυμνωμένη καὶ μελαγχολικὴ ἀναπαρίστα τὴν κατάστασιν τῶν καρδιῶν. Ἡ Ἐπανάστασις ἐβυθίζετο ἐπίσης εἰς τὸν χειμῶνα της· εἰς τὸν θάνατον τῶν ἰδανικῶν της. Μεταξὺ τῶν δύο κήπων ἄνευ βλαστήσεως, περὶ τὸ ἑσπέρας—5½ μ. μ.—ἡ κατάδικος μετεφέρθη κατὰ τὸ βάθρον τοῦ κολοσσαίου ἀγάλματος τῆς Ἐλευθερίας. ὀρθουμένης παρὰ τὴν λαμηπτόμον, ἀνῆλθε τὰς βαθμίδας καὶ στρεφομένη πρὸς τὸ ἄγαλμα εἶπε προς αὐτὸ μετὰ σοβαρᾶς γλυκύτητος καὶ ἄνευ παραπόνου:

—Ὦ Ἐλευθερία! Πόσα κακουργήματα διαπράττονται ἐν ὀνόματί σου!

Καρατομηθεῖσα εἶχε δοξάσει τὸ κόμμα της καὶ τὸν σύζυγόν της, εἰς τοῦ ὁποίου πολὺ συνετέλεσε τὴν κατασταφήν. Ἀχουσίως ἐπεκάλεσε τὸν Ρολὰν ἐν τῷ μέλλοντι. Ἀλλ' εἶχε διὰ τὴν ἀρχαϊκήν, ἐνθουσιώδη καὶ ἐνάρετον ψυχὴν τοῦ συζύγου της, εἶδος τι θρησκευτικῆς εὐλαβείας. Οὗτος εἶχε διαφύγει τῶν χειρῶν τῆς Τρομοκρατίας. Ὅταν ἡ κυρία Ρολὰν κατεδικάσθη, εἶπεν ὅτι «Ὁ Ρολὰν θὰ αὐτοκτονήσῃ». Καὶ τοῦτο ἐπηλήθευσε, διότι ὁ Ρολὰν εἶχε δι' αὐτὴν σφοδρὸν ἔρωτα.

Καταφυγὼν εἰς Ρουέν, εἰς φιλικήν του οἰκογένειαν, ἅμα ἔμαθε τὴν καρατόμησιν τῆς συζύγου του, ἔφυγε κρυφίως πάλιν καὶ προσεπάθησε νὰ ἀπολεσθῶσι τὰ ἴχνη του, κατόπιν δὲ περιπετειῶν εἰς δάση καὶ ἀγροτικοὺς δρόμους, ηὐτοκτόνησε κάτωθεν μιᾶς δρυός, διαπεράσας τὸ στῆθος του διὰ τοῦ στιλέτου τῆς ῥάβδου του. Ἐπὶ τοῦ πτώματός του εὑρέθη σημείωσις φέρουσα τὸ ὄνομά του καὶ τὰς ἑξῆς λέξεις:

«Σεβασθῆτε τὰ λείψανα ἑνὸς ἐναρέτου ἀνθρώπου».

Τὸ μέλλον δὲν τὸν διέψευσε διότι συνατεκόμισεν εἰς τὸν τάφον τὸν σεβασμὸν τῶν ἀντιπάλων του.

MICHELET

ΑΠΟ ΤΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ * * * * * * *

* * * ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΡΕΤΑΝΗΝ

Εἰς μίαν χώραν ἀπομεμακρυσμένην, εἰς Πὸν-Κολλὲκ, χαμένην σχεδὸν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Βρετάνης, καταφθάνουσι καθ' ὁμάδας, πέριξ τοῦ κοινοῦ τάφου, οἱ χωρικοὶ τῶν περιχώρων. Ἔχουν ὅλοι κατεβασμένο τὸ κεφάλι, περιβεβλημένοι τὰ Κυριακάτικά των ἐνδύματα καὶ ἀφαιροῦσι τὸ πνεῦμα ἐκ τῶν γηίνων πραγμάτων, ἵνα σκεφθῶσι θρησκευτικῶς κατὰ τὴν ἡμέραν ὅλων, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Πάντων.

Κατάγονται ἀπὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον ὁ πολιτισμὸς δὲν εἰσέδυσεν ἀκόμη... καὶ ἐν τούτοις ἕκαστος προσεύχεται, διὰ τὸν ἑαυτόν του, διὰ τοὺς συγγενεῖς του... καὶ διὰ τοὺς ἄλλους... Μεταβαίνουν εἰς τὸ νεκροταφεῖον τὴν ἡμέραν τοῦ Ψυχοσαββάτου καὶ ἐκεῖ κανεὶς δὲν λησμονεῖται!

Τὴν ἑσπέραν, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴν παραμονήν, ὅλοι σκέπτονται τοὺς ἀποθανόντας. Κάθηνται ὅλοι, ὅπως κατὰ τὰ ξενύχτια τοῦ χειμῶνος, πέριξ τῆς μεγάλης ἐυρᾶς ἡ ὁποία ἀνέρχεται μεταβαλλομένη εἰς καπνὸν εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός. Διηγοῦνται ἕκαστος τὰς παλαιὰς ἀναμνήσεις των, διαιωνίζουν τὰς προπατορικὰς παραδόσεις καὶ ἔπειτα ἠηγαίνουν καὶ κοιμοῦνται ἐπὶ τοῦ πτωχικοῦ κρεββατιοῦ, ψάλλοντες τὰς προσευχάς των χαμηλοφώνως διὰ νὰ μὴ ταράξουν τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὸν τόπον νεκρικὴν σιγήν. Βλέπουν ὄνειρα κατὰ τὰ ὁποῖα γίνονται ἐμφανίσεις, ἐπαναβλέπουν τοὺς ἀποθανόντας πλησιεστέρους αὐτῶν συγγενεῖς καὶ συνομιλοῦν μὲ τοὺς πλέον ἀγαπητοὺς εἰς αὐτούς.

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΝΑΝ

Προετοιμάζουν τοιουτοτρόπως τὸ πνεῦμά των ἵνα τὴν ἑπομένην εὑρίσκωνται ἀπὸ τὰς πρώτας ὥρας εἰς τὴν λατρείαν τῶν ἁγίων νεκρῶν. Αὐτὴ εἶναι ἡ Βρετανικὴ συνήθεια τὴν ὁποίαν ἐκληρονόμησαν ἀπὸ τοὺς πατέρας των καὶ τὴν ὁποίαν θὰ κληροδοτήσουν εἰς τὰ παιδιά των.

Εἴτε πλούσιοι εἶναι εἴτε πτωχοί, λατρεύουν τοὺς νεκροὺς των κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ μετὰ τοῦ ἰδίου ἐνθέρμου θρησκευτικοῦ ζήλου. Εἶναι κτήνη, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀγαθοί. Ὅταν δίδουν εἰς τοὺς πτωχοὺς εἶναι διʼ αὐτοὺς ὡς νὰ ἐδάνειζον εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ὑπάρχει συνήθεια, ὅταν πλησιάζῃ ἡ μεγάλη ἡμέρα τοῦ πένθους, νὰ βλέπῃ κανεὶς εἰς τὰς θύρας τῶν πλουσίων οἰκιῶν, γραμμὴν πτωχῶν λαμβανόντων ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν οἰκοδεσποτῶν γενναιόδωρον καὶ φιλεύσπλαγχνον ἐλεημοσύνην. Κανεὶς ἀπὸ τοὺς πλουσίους δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ τοῦτο, διότι θὰ ἦτο ἱεροσυλία!

Ἡ πατροπαράδοτος βρετανικὴ παράδοσις ἀπαιτεῖ ὅπως ἡ ἡμέρα τοῦ Ψυχοσαββάτου ἀφιεροῦται εἰς τοὺς προσφιλεῖς ἐξαφανισθέντας. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεται ἡ ἀφήγησις τοῦ βίου των, τῶν κατορθωμάτων των καὶ μετροῦνται πολλὰ κομποσχοίνια ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς των. Φόβος ὑπάρχει μεταξὺ τῶν χωρικῶν αὐτῶν μήπως ὁ Ἀνκοῦ — ὁ Χάρος — ὁ ὁποῖος μόνος ἔκοψε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τῶν ἀποθανόντων, κατὰ τὸ διάστημα τῆς νεκρικῆς περιοδείας των, τοὺς ἀφῆκεν εἰς τὴν θύραν τοῦ καθαρτηρίου. Διὰ τοῦτο προσεύχονται παρακαλοῦντες ὅπως, οἱ ἐκτὸς τοῦ Παραδείσου εὑρισκόμενοι ἐπιτύχωσι τὴν εἰς αὐτὸν εἴσοδον. Ὁ Ἀνκοῦ ὅμως κατ' αὐτοὺς ἐπαγρυπνεῖ πάντοτε... Ὁ Ἀνκοῦ παραμονεύει!...

Ο ΧΑΡΟΣ ΑΝΚΟΥ ΘΕΡΜΑΙΝΕΤΑΙ ΠΡΟ ΤΗΣ ΠΥΡΑΣ

Τὴν νύκτα τοῦ Ψυχοσαββάτου ὁ χάρος Ἀνκοῦ διατρέχει τοὺς δρόμους, τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση. Τροχίζει τὸ δρέπανόν αὐτοῦ εἰς μίαν γωνίαν ἐρήμων ἐκτάσεων καὶ βλέπει ἀπὸ τὸ μέρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ὁ καπνὸς τῆς ἑστίας, ἂν ὁ καθεὶς ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντά του. Παραμονεύει τὴν νύκτα, περιμένει τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου, καὶ κατέρχεται πλησίον τῆς πυρᾶς, τὴν ὁποίαν ἀφίνουν ἐπίτηδες ἄπυρον, καὶ κατεσκευασμένη πολλὰ κομποσχοίνια ἐπὶ τῆς ἑστίας, ὁ ὁποῖος ἔχει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποθανόντων, ἀφίνει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῶν. Φόβος ὑπάρχει μεταξὺ τῶν χωρικῶν αὐτῶν μήπως ὁ Ἀνκοῦ — ὁ Χάρος — ὁ ὁποῖος μόνος ἔκοψε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τῶν ἀποθανόντων, κατὰ τὸ διάστημα τῆς νεκρικῆς περιοδείας των, τοὺς ἀφῆκεν εἰς τὴν θύραν τοῦ καθαρτηρίου. Διὰ τοῦτο προσεύχονται παρακαλοῦντες ὅπως, οἱ ἐκτὸς τοῦ Παραδείσου εὑρισκόμενοι ἐπιτύχωσι τὴν εἰς αὐτὸν εἴσοδον. Ὁ Ἀνκοῦ ὅμως κατ' αὐτοὺς ἐπαγρυπνεῖ πάντοτε... Ὁ Ἀνκοῦ παραμονεύει!...

Τὴν νύκτα τοῦ Ψυχοσαββάτου ὁ χάρος Ἀνκοῦ διατρέχει τοὺς δρόμους, τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση. Τροχίζει τὸ δρέπανόν αὐτοῦ εἰς μίαν γωνίαν ἐρήμων ἐκτάσεων καὶ βλέπει ἀπὸ τὸ μέρος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ὁ καπνὸς τῆς ἑστίας, ἂν ὁ καθεὶς ἐκπληροῖ τὰ καθήκοντά του. Παραμονεύει τὴν νύκτα, περιμένει τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου, καὶ κατέρχεται πλησίον τῆς πυρᾶς, τὴν ὁποίαν ἀφίνουν ἐπίτηδες ἄπυρον, διὰ νὰ θερμάνῃ ὁλίγον τὰ μέλη του, παγωμένα καὶ ξηρὰ ἀπὸ τὸ ψῦχος. Ὁ Ἀνκοῦ δὲν κάμνει διακρίσεις· ἔχει ἀρχὰς ἰσότητος. Ὁ Ἀνκοῦ διασκορπίζει τὰ πλούτη, ἀλλὰ δὲν ἀφίνει κανένα νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ δρέπανόν του. Τὸν φοβοῦνται καὶ τὸν σέβονται διότι εἶναι ἀόρατος, ἀσύλληπτος καὶ ἀνύποπτος.

Ὡς γνωστόν, ἡ Βρετάνη τῆς Γαλλίας εἶναι πλήρης πατροπαραδότων δεισιδαιμονιῶν. Ἡ παράδοσις τοῦ Ψυχοσαββάτου εἶναι ἴσως μία ἀπὸ τὰς ὡραιοτέρας. Εἰς τὸ βάθος τῆς ἀμαθείας εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι βυθισμένοι οἱ ὀπισθοδρομημένοι πληθυσμοὶ τῆς ἀρχαίας ταύτης χώρας, ἀνευρίσκονται σημεῖα λίαν ὑψηλῆς φιλοσοφίας.

Ἡ πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἐλεημοσύνη κατ' ἔθιμον καὶ ὄχι ἐκ φόβου, τὸ καθήκον εὐλαβείας πρὸς τοὺς νεκρούς, εἶναι ἀποδείξεις ὅτι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τείνουν πρὸς βίον δίκαιον καὶ εἰρηνικόν. Δὲν λείπει ἀπὸ αὐτοὺς ἡ ἢ καλλιέργεια τῆς διανοίας καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς φαντασίας διὰ νὰ ἐξαφανισθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀχρηστιμοποιήτους τούτους ἐγκεφάλους, οἱ παραλογισμοὶ καὶ αἱ ἐμφανίσεις.

Ἡ ἀρχαιοτάτη παράδοσις τοῦ Ψυχοσαββάτου εἶναι πολὺ χαρακτηριστική. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐκπλήσσει περισσότερον εἶναι ἡ σκηνοθεσία ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐλεημοσύνης πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ τῆς νεκρικῆς

ΑΙ ΕΦΕΤΕΙΝΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ

Χάρις εἰς μίαν δραστηρίαν ἐνέργειαν τῆς «Ἑταιρίας Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν» αἱ Ἀθῆναι εἶδον Ἀποκρέω ἐφέτος καὶ ἐπανηγύρισαν μὲ κάποιαν μεγαλειτέραν ζωηρότητα.

Πράγματι ἡ Ἑταιρία Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, σκοποῦσα εἰς τὸ νὰ δοθῇ κάποια κίνησις εἰς τὸν τόπον, κατήρτισε μεγάλην ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Διοικ. Συμβούλου αὐτῆς κ. Δ. Βρατσάνου, ἥτις κατανεμηθεῖσα εἰς τμήματα ἔφερεν εἰς αἴσιον πέρας τὸ ἔργον της. Οὕτω ἡ ἐκ τῶν κ.κ. Δ. Ἠλιοπούλου, Διευθυντοῦ τῆς Τραπ. Ἀθηνῶν, Δ. Λοβέρδου, Διευθυντοῦ τῆς Λαϊκῆς Τραπέζης καὶ Ι. Θεολόγη, Διευθυντοῦ τῆς Τραπέζης Μιτυλήνης, κατώρθωσε νὰ συλλέξῃ ἐράνους μεταξὺ τῶν Τραπεζῶν καὶ Ἑταιριῶν ἀνελθόντας εἰς 4 χιλ. περίπου. Ἄλλο τμῆμα ἐκ τῶν κ. κ. Σ. Ζαχαρία, Β. Κασδόνη, τοῦ καὶ Ταμία τῆς μεγάλης ἐπιτροπῆς, Μ. Θειάφη, Γ. Παπαϊωάννου, Χρ. Σπηλιοπούλου, τῶν μεγάλων τῆς ἐμπορικῆς τάξεως, κατώρθωσε νὰ συλλέξῃ περὶ τὰς 6 χιλ. δραχμάς. Δὲν πρέπει ὡσαύτως νὰ λησμονηθῇ καὶ τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς ἡ δραστηρία ἐνέργεια, ἥτις εἰσέφερεν ἐπίσης 2 χιλ. δραχμάς, πλὴν τοῦ ὅτι καὶ τὴν μουσικὴν τοῦ Ὀρφανοτροφείου διέθεσε καὶ σημαίας καὶ τὰ τόξα τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν διέταξε νὰ ἀναφθῶσι τὴν νύκτα τῶν τριῶν Κυριακῶν τῶν Ἀποκρέω.

Τοιουτοτρόπως συνελέγη ποσὸν 12 περίπου χιλιάδων δραχ. ἀνεπαρκὲς πάντως, ἀφοῦ κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμοὺς χρειάζονται 50 χιλ. δραχ. Μολοντοῦτο μὲ διαφόρους συνδυασμοὺς ἡ ἐπιτροπὴ κατώρθωσε κάτι νὰ κάμῃ. Ἐν πρώτοις ἡ ἐξέδρα ἡ στηθεῖσα εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, ὡμολογήθη κοινῶς ὅτι, ἦτο ἀληθινὸν κομψοτέχνημα, χάρις εἰς τὸν ἐργολάβον της κ. Ν. Τσουκᾶτον, τὸν γνωστὸν καὶ φιλοτιμώτατον ἐπιχειρηματίαν, ὡς καὶ τοὺς κ. κ. Δεσύπην καὶ Μωραΐτην, ταπετσιέρηδες, οἱ ὁποῖοι μὲ πολὺ γοῦστο τὴν εἶχον διακοσμήσει, πρὸ παντὸς ὅμως χάρις εἰς τὸ ἐκ τῶν κ. κ. Μ. Λιδωρίκη, Ν. Σπανδωνῆ, Α. Παπαγεωργίου κ.λ. τμῆμα τῆς ἐξέδρας.

Ἡ πρώτη Κυριακή, δηλαδὴ ἡ δευτέρα τῶν Ἀποκρέω, εἶχε διατεθεῖ διὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Καρναβάλου, ἢ ἀκριβέστερον τὴν εἴσοδον τῆς χήρας του, βασιλίσσης τῶν Ἀποκρέω. Ἡ πομπὴ ἦτο μεγαλοπρεπεστάτη χάρις εἰς τοὺς κ.κ. Λάσκαρην καὶ Κ. Καλούδην. Ἓν ἅρμα διὰ τὴν Α. Μ. συρόμενον ἀπὸ τέσσαρας λευκοὺς ἵππους, μὲ ἐφίππους καὶ ἀκολούθους, μὲ προπομπὰς καὶ οὐραγούς, μὲ συνοδείαν πολυαρίθμων ἀπὸ πεντήκοντα παιδιὰ τοῦ Ὀρφανοτροφείου, μετημφιεσμένα εἰς διαβολάκους φουσκοφόρους καὶ μὲ δύο μουσικὰς τριακονταμελεῖς. Εἴποντο ἕνα πελώριον τσαροῦχι ἀπὸ κατέρυθρον πλοῦς καὶ ἕνα τεράστιον ψάρι.

Ἡ δευτέρα Κυριακὴ εἶχε διατεθεῖ διὰ στολισμένας ἁμάξας. Παρήλασαν περίπου εἴκοσι ἅμαξαι θαυμασίως στολισμέναι. Μία τοῦ κ. Πεσμαζόγλου, στολισμένη μὲ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ τεχνητά, ἦτο ἀληθινὸν κομψοτέχνημα. Ἐπίσης ὡραῖα στολισμένα ἦσαν τὰ ἁμάξια τῶν κ.κ. Ζαχαρία, Βρατσάνου, Σπηλιοπούλου, Λάσκαρη, Γιαλούρη, Σμυρλῆ, Σπανδωνῆ, Γ. Κωνσταντινίδου, Γ. Τσίμα, Γ. Τσεκουροπούλου, Κ. Καλούδη, Θ. Καλογερίκου. Ἀχ. Καρατζᾶ κ.λ. Ἄλλ' ἦτο κάτι τι ἀσύλληπτον εἰς τέχνην, ἁρμονίαν καὶ κομψότητα τὸ ἁμάξι τοῦ γνωστοῦ ἀνθοκόμου κ. Ν. Φλεριανοῦ, ὅπερ καὶ ἔλαβε τὸ ἐκ δρ. 600 πρῶτον βραβεῖον.

Ἡ τελευταία Κυριακὴ εἶχε διατεθῆ δι' ἅρματα, παραστάσεις, σατύρας, ᾠδικοὺς ὁμίλους κ.λ. Ἀτυχῶς ὁ καιρὸς δὲν ηὐνόησε τὴν ἡμέραν, ἥτις θὰ ἐπεσφράγιζε τὸν πανηγυρισμόν. Βροχὴ διαλείπουσα ἔλουε τὴν πόλιν.

Ἐν τούτοις ἡ παρέλασις τῶν ἁρμάτων ἔγεινεν, ἡ δὲ ἐξέδρα κατελήφθη, δι' ἔλλειψιν θεατῶν ἐπὶ πληρωμῇ, ἀπὸ χύδην ὄχλον. Παρήλασαν ἐν τούτοις ὡραῖα πράγματα. Τὸ ἅρμα τοῦ δαιμονίου Τσούτσου, ἠμπορεῖ νὰ συναγωνισθῇ καὶ εἰς τὴν Νίτσαν. Ἕνα ὡραῖον ἅρμα ἦτο ἀπὸ ἄνθη τεχνητά, σὰν κάλυξ, καὶ μέσα ἦσαν μὲ τὰ βέλη των καὶ τὰς φαρέτρας των ἐρωτιδεῖς, κατεχειροκροτήθη καὶ ἔλαβε τὸ ἐκ χιλίων δραχμῶν βραβεῖον. Ἐπίσης οἱ κ. κ. Δεσύπης - Μωραΐτης καὶ ἡ Κα Ροῦ, ἡ γνωστὴ τοῦ *Institut de Beauté* διευθύντρια, εἶχον ἑτοιμάσει ἕνα θαυμάσιον ἅρμα σατυρίζον τὴν ἐξέλιξιν τοῦ γυναικείου φορέματος. Πλησίον ἑνὸς ἀρχαίου μνημείου ἵστατο μία Καρυᾶτις καὶ δίπλα της μία ἄλλη Ἑλληνὶς μὲ βυζαντινὰ καὶ κοντὰ των μία μὲ Γιαννιώτικα καὶ τέλος μία μὲ τὴν μοδέρνα βράκα. Ὡραία ἡ ἰδέα, ἀλλ' ὡραιοτέρα, τελεία, ἡ ἐκτέλεσις. Ἰδία αἱ κομψότητες τῆς Κας Ροῦ ἐθαυμάσθησαν. Ἔλαβε καὶ αὐτὴ ὡς ἅρμα τὸ 6ον βραβεῖον ἐκ δραχμῶν 500.

Τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ Δημ. Θέατρον ἐδόθη ὁ μεγάλος χορός, μὲ ἐκλεκτότατον κόσμον εἰς τὰ θεωρεῖα καὶ μὲ ζωηρότητα μείζονα τῶν προγενεστέρων ἐτῶν. Οὕτω ἔληξαν αἱ Ἀποκρέω μὲ ἀρκετὴν εὐθυμίαν, χάρις εἰς τὴν Ἑταιρίαν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν καὶ μὲ ἀρκετήν, παραδειγματικήν, πρωτοφανῆ διὰ τὰς Ἀθήνας τάξιν, χάρις εἰς τὰ μέτρα τῆς Ἀστυνομίας. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι οὔτε τὸ παραμικρὸν ἐπεισόδιον, τόσον εἰς τὴν ἐξέδραν, ὅσον καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὸν χορὸν τοῦ Δημοτ. Θεάτρου, ἐτάραξε τὴν φαιδρότητα καὶ τὴν διασκέδασιν τοῦ κόσμου. Αὐτὰ εἶναι εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀστυνομίας κ. Ζυμβρακάκη καὶ τοῦ ἀστυνόμου κ. Λελούδα ὅστις εἶχεν ἀποσπασθῆ παρὰ τῇ ἐπιτροπῇ τῶν Ἀποκρέω.

Ὑπάρχουν ἐλπίδες ὅτι τὸ ἐρχόμενον ἔτος ὁ πανηγυρισμὸς τῶν Ἀποκρέω θὰ εἶναι ἀκόμη ζωηρότερος, διότι ἀπὸ τοῦδε ἡ Ἑταιρία Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν, ἀναδιοργανωθεῖσα καὶ περιλαβοῦσα μεταξὺ τῶν μελῶν της, ὅτι ἐκλεκτὸν καὶ ὑγιὲς καὶ κορυφαῖον ἀριθμεῖ ἡ Ἀθηναϊκὴ Κοινωνία, λαμβάνει πρόνοιαν περὶ προμηθείας τοῦ ἀναγκαιοῦντος ὑλικοῦ ἐξ Εὐρώπης. Ἀρκεῖ νὰ ὑπάρξῃ ὀλίγη καλὴ θέλησις πανταχόθεν, ὅπως ὑπῆρξε καὶ ἐφέτος, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι μὲ ὀλίγην καλὴν θέλησιν γίνονται μεγάλα πράγματα.

ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ

ΤΟ ΑΡΜΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΤΟ ΑΡΜΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ

ΤΟ ΠΕΛΩΡΙΟΝ ΤΣΑΡΟΥΧΙ

ΤΟ ΒΡΑΒΕΥΘΕΝ ΠΕΡΙΚΟΜΨΟΝ ΑΜΑΞΙ ΤΟΥ ΑΝΘΟΚΟΜΟΥ Ν. ΦΛΕΡΙΑΝΟΥ

ΤΟ ΤΕΡΑΣΤΙΟΝ ΨΑΡΙ

Η ΔΙΑ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ ΔΙΕΛΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΗΣ ΠΟΜΠΗΣ

ΤΟ ΑΜΑΞΙ ΤΟΥ κ. Ν. ΛΑΣΚΑΡΗ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ

ΤΟ ΚΙΝΕΖΙΚΟΝ ΑΜΑΞΙ ΤΟΥ κ. Ν. ΚΑΛΟΥΔΗ

Η ΟΠΤΑΣΙΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ ΕΙΣ ΔΥΟ ΜΕΡΗ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

[Ένα μέρος μεγάλου περιβολιοῦ. Ἀριστερὰ φαίνεται λοξὰ μιὰ πλευρὰ σπιτιοῦ ψηλοῦ. Κοντὰ ἕνα μικρὸ κιόσκι μ' ἕνα παγκάκι. Τὸ κιόσκι σκεπάζει ἕνας πυκνὸς κισσὸς ποὺ ἁπλώνει τοὺς πλοκάμους του καὶ στὴν πλευρὰ τοῦ σπιτιοῦ. Νύχτα. Σχεδὸν ξημερώματα. Φεγγάρι λαμπρό. Τὰ πρῶτα κελαδήματα τῶν πουλιῶν].

ΠΡΟΣΩΠΑ | ΜΙΜΗΣ, ἕνας νέος ὡς 20 ἐτῶν. ΟΛΓΑ, μιὰ ὡραία νέα τῆς ἴδιας ἡλικίας. ΜΕΛΠΩ, μιὰ κόρη ὡς 16 ἐτῶν.

(Μὲ τὸ ἀργὸ ἄνοιγμα τῆς αὐλαίας ἀκούονται φιλιά, ψιθυρίσματα κι' ἀναστεναγμοί).

Α'. ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΣΠΙΘΕΣ ΜΙΑΣ ΦΩΤΙΑΣ

Μίμης *(ὑπόκωφα).* — Μὴν ἑτοιμάζεσαι ἀπὸ τώρα νὰ φύγῃς... Τί εἴταμε;... «Μὲ τὸ πρῶτο φῶς»!...

Ὄλγα *(ὑπόκωφα κι' αὐτή).* — Καλά, λοιπόν, ἀχόρταγε... Σάμπως ὁ καιρὸς δὲν εἶναι δικός μας... Ἔχουμε νύχτες νὰ χαροῦμε!...

Μίμης. — Καὶ ἴσως παρακαλοῦσες νὰ μὴ σηκωθῇ ποτὲ ἀπὸ τὸ κρεββάτι ἡ Μέλπω... νᾶναι αἰώνια ἄρρωστη.

Ὄλγα. — Ἀ!... Ἂν δὲν σ' ἀγαποῦσα, δὲν θὰν τὸ παρακαλοῦσα ποτέ... Μὰ τώρα... ὅσο ἀδελφὴ μου νάναι... Δὲν πιστεύω νὰν τὸ πέρνῃς γιὰ κακία ψυχῆς αὐτό!...

Μίμης *(κᾶπως εἰρωνικά).* — Κάθε ἄλλο!... Ἁπλούστατα ὡς ἀποτέλεσμα ἑνὸς ἔρωτος... Ἔτσι;...

Ὄλγα *(μὲ λάγνο γέλιο).* — Ναί, ἀγάπη μου... *(Φιλιά, ἀναστεναγμοί, ὕστερ' ἀπὸ λίγο).*

Μίμης. — Τί ἀνόητο ὅμως κοριτσάκι ἡ ἀδελφοῦλά σου!... Οὔτε κἂν σὲ σκέφτηκε... Καὶ μὲ τὴν ἐπιμονή της νὰ πιστεύῃ πῶς τὴ λατρεύω, δὲν ἔδειχνε παρὰ ὅτι δὲν σὲ λογάριαζε, οὔτε ὡραιοτέρα της, οὔτε ἐξυπνότερα της... οὔτε τίποτα...

Ὄλγα. — Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια!

Μίμης. — Μὴν περιμένουμε πολλὰ μυαλὰ καὶ σωστὴ σκέψι ἀπὸ ἕνα κορίτσι δεκαπέντε ἐτῶν...

Ὄλγα. — Ναί· ἤθελα ὅμως νὰ ξέρω κᾶτι. Θέλω νὰ μοῦ ἀναλύσῃς μιὰ τολμηρά μου ἰδέα...

Μίμης. — Ἐμπρός.

Ὄλγα. — Ἤθελα νᾶξερα, ἂν ἤμουνα στὴ θέσι τῆς Μέλπως... ἂν ἤμουνα δηλαδὴ ἐγὼ βαρειὰ ἄρρωστη, ὅπως αὐτὴ καὶ σ' ἀγαποῦσα προηγουμένως, θὰ ἔκανες τὰ ἴδια μὲ ἐκείνη;... Θὰ καθόσουνα ἐδῶ ὡς τὰ ξημερώματα μαζί της, ἐνῷ ἐγὼ θὰ σπαρτάριζα στὸ στρῶμα ἀπὸ τὴ φλόγα τοῦ πυρετοῦ;

Μίμης. — Αὐτὴ σου ἡ ἰδέα εἶναι κᾶτι ὑπερβολικὰ τολμηρό... Καὶ κάθε ὑπερβολικὰ τολμηρὸ πλησιάζει τὴν ἀνοησία! Ἀφίνω αὐτό... Προηγουμένως τί σοῦ ἔλεγα; Τί λέγαμε; Ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ παραβλεπῶ κἂν μὲ σένα ἡ Μέλπω... Οὔτε στὴν ὀμμοφιά, οὔτε στὸ μναλό... Λοιπὸν μὴν ἀναιρῇς μίαν βεβαιότητα μὲ παιδιάτικες ὑποψίες. Ἡ Μέλπω μπορεῖ νὰ παραφερθῆκε ἀπὸ ἕνα κοριτσίστικο αἰσθηματάκι ἀπ' τὰ συνειδισμένα καὶ νάδωκε μιὰ μεγάλην συμπάθεια σὲ μένα... Ἕνα αἰσθηματάκι, ποὺ αὔριο ὁρισμένος θὰ μετανοιώσῃ γιατὶ ἐφύτεψε βαθειά της... Ἐνῷ ἐσύ...

Ὄλγα. — Οἱ σοφιστεῖές σου δὲν ἔχουν ὅρια... *(φιλιὰ κι' ἀναστεναγμοί).*

Μίμης *(σὰν ἐξακολουθῶντας).* — Κι' ἐγὼ ἂν ἐφάνηκα πῶς ἔδωκα προσοχὴ στὴ Μέλπω ἀπέβλεπα σὲ σένα, στὴ δισή σου τὴν ἀγάπη... Μὰ λίγες φορὲς τάχουμε πῇ αὐτά;

Ὄλγα. — Κι' ὅμως θὰ μὲ πιστέψῃς; Τὴ λυποῦμαι!

Μίμης. — Αὐτὸ θὰ πῇ ὅτι ἀκόμα δὲν μ' ἀγάπησες μέχρι τοῦ σημείου ποὺ φαντάζουμαι...

Ὄλγα. — Ὄχι! Μὴν τὸ πέρνεις ἔτσι τὸ πρᾶγμα, Μίμη... Ἂν ὑπεχώρησε τὸ ἀδελφικό μου φίλτρο ἐμπρὸς στὸν ἔρωτά μου, σ' αὐτὸ φταίει κᾶτι τι ἀνώτερο ἀπὸ τἀνθρώπινα... Ὅσο νάμαι ἀτηλλαγμένη ἀπὸ τὰς προλήψεις, ἔρχονται στιγμὲς ποὺ μὲ βασανίζει αὐτὴ ἡ θλίψη... Νὰ τὴ λυπᾶμαι, Μίμη... Ἂν δὲν ἄκουγα ἀπ' τὸ στόμα της τὰ τόσα θεῖα λόγια γιὰ τὴν ἀγάπη της σὲ σένα, ἂν δὲν τὴν παρηγοροῦσα ἐγὼ νύχτες καὶ νύχτες, ποὺ ταλαιπωρημένη καὶ ἀνέλπιδη γιὰ τὸν ἔρωτά της ἀγρυπνοῦσε, ἴσως νὰ μὴ μοῦ ἐκόστιζε πολὺ ἡ ἀπάτη — ἂς τὴν ποῦμε ἀπάτη — ποὺ τῆς κάνω... *(Τὸ φεγγάρι αὐτὴ τὴ στιγμὴ φωτίζει μέσα ἀπ' τὰ κλαδιὰ τὴν ὄψη τοῦ Μίμη, ποὺ φαίνεται νὰ χαμογελᾷ εἰρωνικά).* Μὴ χαμογελᾷς, Μίμη... Αὐτὰ τὰ λόγια νοιώθω πῶς εἶναι οἱ τελευταῖες σπίθες τῆς ἀγνότητος τῆς ψυχῆς μου. *(Ἔτοιμη νὰ δακρύσῃ).* Αὐτὸ τοὐλάχιστον τὸ νοιώθω καλά. Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ τὰ σκέπτομαι.

Μίμης. — Ὅ,τι φορὰ κι' ἂν εἶνε, ἡ πολυτιμωτέρα μου συμβουλὴ εἶναι νὰ μὴν τὰ ξανασκεφθῇς. Γιατὶ ὅ,τιδήποτε ἀποτέλεσμα φέρουνε αὐτὲς οἱ σκέψεις πάντα θὰ εἶναι ἐπιζήμιο πολὺ στοὺς δυό μας.

Ὄλγα *(σὰ νὰ μὴν τὸν ἄκουσε. Θλιμμένα).* — Τὴ δυστυχισμένη... Ἀλήθεια, Μίμη... Εἶμαι μιὰ κακοῦργα!

Μίμης. — Ἀνοησίες!

Ὄλγα. — Εἶμαι μιὰ κακοῦργα, ποὺ ἴσως ὅμοιά μου νὰ μὴν εὑρέθηκε οὔτε στὸ παρελθόν, οὔτε νὰ βρεθῇ στὸ μέλλον... Ὁ πυρετὸς καὶ ἡ ἀρρώστεια τρῶνε ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ τὴν ἀδελφή μου κι' ἐγὼ κάθουμαι μὲ τὴν ἀπανθρωπότερη καὶ κτηνωδέστερη ἀπάθεια καὶ ἀναισθησία καὶ χαίρουμαι μὲ σένα... Ἀ! Μὰ εἶμαι ἀχαρακτήριστη!

Μίμης. — Ὄλγα!

Ὄλγα. — Μὴν προσπαθήσῃς νὰ μ' ἐνθαρρύνῃς, θὰ ματαιοπονήσῃς... Τὸ θάρρος ἀρχίζει ἀσφαλῶς νὰ μ' ἐγκαταλείπῃ... Εἶμαι μιὰ αἰσχρὴ κλέπτρα... Εἶμαι μιὰ πανοῦργα... μιὰ τιποτένια, ἕνα κτῆνος!...

Μίμης. — Μά, Ὄλγα, ἐπὶ τέλους!...

Ὄλγα. — Φοβᾶσαι μήπως ἀρχίζουν νὰ διαλύνωνται στὰ μάτια μου οἱ καπνοὶ τοῦ ἠθικοῦ αἵματος ποὺ ἔχυσα μὲ τὰ χέρια μου, ποὺ τὰ φιλοῦσες καὶ τἀσφιγγες καὶ τὰ φιλεῖς καὶ τὰ σφίγκεις; Μὴ φοβᾶσαι... Εἶμαι διχή σου! Μονάχα κάποιος θάνατος μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσῃ. *(Ὁ Μίμης κάπως τρομαγμένος τὴ σφίγκει στὴν ἀγκαλιά του. Στιγμὲς σιωπῆς ἀγωνιώδους).*

Μίμης. Νάμαι βέβαιος ὅτι ἐπέρασαν τὰ ὡραῖα παραληρήματα τῶν προλήψεων;

Ὄλγα *(βαρειά).* — Ναί! Δὲν θὰ ζημιωθῇς καθόλου ἂν τὸ πιστέψῃς!...

Μίμης. — Γιατί ταράζεις Ὄλγα, τὴν ἠρεμία τῆς ἀγάπης μας μ' αὐτὰ τὰ λόγια;

Ὄλγα. — Μὴ ζητᾷς νὰ μάθῃς πράγματα, ποὺ δὲν ἐνδιαφέρουν κανένα... Σ' ἀγαπῶ ἐγώ... Ἔχω τώρα μῆνα ὁλόκληρο, ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ λυώνει ἡ Μέλπω στὸ κρεββάτι, ποῦ σοῦ παραδίνουμαι καὶ μὲ χαίρεσαι. Δὲν σοῦ ἀρκεῖ αὐτό;... Ἔχεις στὰ χέρια σου τὰ συντρίμματα μιᾶς καρδιᾶς...

Μίμης. — Ὦ Θεέ μου!...

Ὄλγα *(γυρίζει καὶ κυτάζει περίτρομη τὸ κισσοσκέπαστο μέρος τοῦ σπιτιοῦ. Σιγανά, σὰν σὲ παραλήρημα).* — Νομίζω πῶς ἀκούω τὰ γογγυτά της... Νομίζω πῶς πιάνω τὸ φλογισμένο κεφάλι της... Πῶς μοῦ καίει τὰ προδοτικὰ δάκτυλά ἡ φωτιὰ τοῦ πυρετοῦ της... *(σγανώτερα, φοβισμένα).* Σσσσσστ!... Μίμη!... Ἀγκάλιασέ με! Ἀγκάλιασέ με σφιχτά... Τὰ μάτια μου θολώνουν!... Τρέμω ὁλόκληρη!... Σᾶν νὰ κρυώνω!...

(Ὁ Μίμης τὴν ἀγκαλιάζει βουβός. Μιὰ νεκρόφαντη σιωπὴ καὶ παγωμένη. Μέσα ἀπὸ τὰ κλαδιὰ γλυστρῶντας ἔρχεται κατάλευκος ἕνας ***ἤσυχος.*** *Περπατάει συρμένα καὶ στέκεται κοντὰ στὴν Ὄλγα, ποὺ εἶναι χωμένη στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Μίμη. Πολλὲς στιγμὲς σιωπῆς ἀκόμη).*

Β'. Η ΜΑΤΑΙΑ ΤΥΨΙΣ ΚΙ' Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Ἤσυχος *(ἀργά, μαγεμμένα).* — Ἀγκάλιασέ την, σφιχτὰ ἀγκάλιασέ την, τρέμει ὁλόκληρη... Σὰ νὰ κρυώνῃ... Θέρμανέ την μὲ τὰ φιλιά σου, Μίμη... Τοὺς ἴδιους ὅρκους λὲς καὶ σ' αὐτή;... Βέβαια... Οἱ ὅρκοι εἶναι ὅλοι οἱ ἴδιοι... Δὲν θέλω νὰ σᾶς χωρίσῃ μήτε ὁ θάνατός μου.

Ὄλγα *(ὑπόκωφα).* — Μίμη, κλεῖσέ μου τὰ μάτια!... Κλεῖσέ μου τὰ μάτια!...

Μίμης. — Μὰ γιατί, ἀγάπη μου, τί ἔχεις;

Ὄλγα *(σβυσμένα).* — Κλεῖσέ μου τὰ μάτια νὰ μὴν ξαναδῶ! *(Σωπή).*

Ἤσυχος. — Ἐγὼ σὲ λίγο, πεθαίνω... Παρακάλεσα τὸ χάρο νὰ μ' ἀφήσῃ τὶς τελευταῖες στιγμές μου νὰ περάσω κοντά σας... Καὶ — ἀκοῦστε, ἀκοῦστε — κι' ὁ χάρος μὲ λυπήθηκε... Ἀκοῦστε, ἀκοῦστε!... Εἶχε ἀδράξει τὰ μαλλιά μου καὶ τὸ νεκρικό μου κρεββάτι ἐσειόντανε ἀπὸ τὸ πάλαμα τῆς ζωῆς... Καὶ νικημένη τὸν ἱκέτευσα νὰ μ' ἀφήσῃ, νἀρθω νὰ περάσω κοντὰ στὴ χαρὰ τῆς ἑνώσεώς σας τὶς ὑστερνές μου στιγμές! Καὶ — τάκουτε! — κι' ὁ χάρος, κι' ὁ χάρος μὲ λυπήθηκε!...

Ὄλγα *(μ' ἕνα πνιγμένο λυγμὸ ἁπλώνοντας τὸ χέρι πρὸς τὴ σκιὰ καὶ κρύβοντας τὸ πρόσωπο βαθύτερα στὰ στήθη τοῦ Μίμη).* — Ἀχ!... Φύγε!...

Ἤσυχος. — Ἤθελα νὰ πάω νὰ κόψω τὰ πιὸ παρθενικὰ λεμονάνθια, νὰ σᾶς πλέξω δυὸ ὄμορφα στεφάνια... μὰ... δὲν προφταίνω... Δὲν προφταίνω... τὸ δαχτυλίδι τοῦ αἰώνιου ὑμεναίου μου μ' ἐκεῖνον ποὺ μὲ λυπήθηκε, μὲ περιμένει. *(Σιγὴ μιᾶς στιγμῆς).* Ἔννοια σου, ἀδελφή μου... Δὲν θὰ ταράξω τὴ γαλήνη σας πλέον... Ἔτσι... ἔτσι... πὲς πῶς ἤρθα διαβατικὰ περνῶντας τὸ δρόμο ποῦ ὁδηγεῖ ὁλόϊσα στὸν Ἅδη...

Μίμης *(στὴν Ὄλγα).* — Μὰ γιατί τρέμεις, Ὄλγα, γιατί;

Ἤσυχος *(κάνοντας σιγὰ βήματα στὰ πίσω).* — Ξημερώνει τώρα... Σὲ λίγο οἱ τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ μας θὰ σειστοῦνε ἀπὸ τὸ μοιρολόϊ τῆς μάνας μας, ποὺ θὰ μὲ σαβανώνῃ... Πολλὰ ἔχω νὰ πάρω μαζί μου στὸν Ἅδη... Τὰ φιλιὰ τοῦ ἔρωστοῦ μας, ἀδελφή μου, τὴν ἀγάπη τὴ μεγάλη τὴ δική σου... Κι' αὐτὰ μαζὺ μὲ τὰ τελευταῖα χάδια τῆς μητέρας στὸ ἄψυχο μέτωπό μου... Ἔλα, τελείωνε τὴν ἡδονή σου κι' ἔλα νὰ χτενίσῃς τἀταχτα μαλλιά μου μὲ τἀδελφικά σου χέρια... Τὰ μαλλιά μου τἀταχτα ἀπὸ τὴν πάλη καὶ τὴν τελευταίαν ἀγωνία τῆς ψυχῆς μου... *(Μαζὶ μὲ τὰ λόγια της τὰ τελευταῖα· ἀκοῦονται ἀπὸ πάνου ἀπὸ τὸ σπίτι φωνὲς καὶ ὁλοφυρμοί. Λίγη σιγή).* Ἀκοῦστε!... Ἀρχίζουνε οἱ θρῆνοι τῆς μητέρας!... Τοὺς ἀκοῦτε;... Εἶμαι πλειὰ νεκρή!... Ἐμπρός!... Τελειώνετε γρήγορα... Ξημέρωσε... Πάω γιατί ἄργησα καὶ ὁ Χάρος θὰ μὲ μαλώνῃ!...

(Τοὺς φιλεῖ στὰ μέτωπα κι' ἐξαφανίζεται μαζὺ μὲ τὰ σκοτάδια ποὺ φεύγουν. Πετοῦνται ἀπάνω κι' οἱ δυό).

Ὄλγα. — Ἀκοῦς! Κλάματα! Φωνές!...

Μίμης. — Τί εἶνε; Ἀλήθεια!...

Ὄλγα. — Τὸ μέτωπό μου εἶναι παγωμένο...

Μίμης. — Παράξενο καὶ τὸ δικό μου! Γιατί τρέμεις;

Ὄλγα. — Ξημέρωσε!... Ἦταν ψέμματα! *(Ἀκούεται ἡ κραυγή: «Παιδί μου, ποῦ φεύγεις; Παιδί μου, ποῦ πᾶς;... Καὶ ἡ Ὄλγα κι' ὁ Μίμης μένουν σὰν κεραυνωμένοι).*

Μίμης *(σιγά).* — Ἐπέθανε!...

(Μιὰ σιγή. Ἡ Ὄλγα ξεσπάει σὲ ὀξεῖς ὀλολυγμοὺς καὶ σέροντας τὸ βῆμά της φεύγει χωρὶς νὰ γυρίσῃ νὰν τὸν κυτάξῃ. Ἐκεῖνος τὴν κυτάζει ποὺ φεύγει ἀμίλητος. Μαζὶ μὲ τὴν ἀρχὴν ἀναχώρησι τῆς Ὄλγας κλείνει σιγὰ - σιγὰ κι' ἡ αὐλαία).

ΜΗΤΣΟΣ ΔΟΥΡΑΚΗΣ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΠΕΡΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΕΓΓΡΑΦΟΝ *

Ἡ πρώτη δημοσία ἐμφάνισις τῆς νεοελληνικῆς σκηνῆς ἐν τῷ ἐλευθέρῳ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ἐγένετο ἐν Σύρῳ τῷ 1830 ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Μαντζουράνη καὶ Γεωργίου Καλόγνωμου, οἵτινες κατέβαλον καὶ τὰ πρῶτα πρὸς τοῦτο κεφάλαια.

Πρώτη φροντὶς αὐτῶν, μετὰ τὸν καταρισμὸν τοῦ θιάσου των, ἐν ᾧ προσῆλθον, ἐκτὸς τοῦ Ἰωάννου Κυριακοῦ, Θεμ. Ἐλευθεριάδου καὶ Τηλ. Παΐζη, καὶ ἄλλοι νέοι «ἐξ εὐνοήπτων οἰκογενειῶν» ἦτο ἡ ἀνεύρεσις στέγης, εἰς ἣν νὰ στεγασθῶσιν αἱ πρῶται εὐγενεῖς αὐτῶν ἀπόπειρα.

Κτίριον θεάτρου, κατὰ φυσικὸν λόγον, δὲν ὑπῆρχε τότε ἐν Σύρῳ, οὐδὲ ἦτο δυνατὸν ν' ἀνεγερθῇ τοιοῦτον ἐπίτηδες κατὰ τὴν πρώτην αὐτὴν ἀπόπειραν τῆς ἀνιδρύσεως τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς. Ἑπόμενον ἄρα ἦτο ἐκ τῶν ἐνόντων νὰ οἰκονομήσωσι τὸ πρᾶγμα καὶ ἐκ τοῦ προχείρου μετέβαλον εἰς θέατρον αἴθουσάν τινα καταστήματος. Ὁ σκηνικὸς διάκοσμος τοῦ πρώτου αὐτοῦ θεάτρου, ἂν δὲν ὡμοίαζε μὲ τὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαίκσπηρ, ὁπότε τὰ πάντα ἀντικαθίστα πινακίς τις, ἐφ' ἧς ἀνεγράφετο διὰ μιᾶς λέξεως τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ φαντάζεται ὁ θεατής, δὲν εἶχεν οὐχ ἧττον οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην σχέαν καὶ μὲ τὰς ἀτελεῖς αὐτὰς ἀκόμη σκηνογραφίας, ἃς ἐπαρουσίασε μετά τινα ἔτη αὐτὸ τοῦτο τὸ ἑλληνικὸν θέατρον ἐπὶ Ὄθωνος. Ὅλος ὁ σκηνικὸς διάκοσμος περιωρίζετο τότε ἐν Σύρῳ εἰς μερικὰ χρωματιστὰ χαρτιά, ἐφ' ὧν φύρδην μίγδην εὑρίσκοντο ἐρριμμένα καὶ τὰ ἑπτὰ τῆς Ἶριδος χρώματα, ποικιλίας ἕνεκα.

Τὸ βιστιάριον τῶν ἦτο πενιχρότατον, ἀποτελούμενον ἀπὸ μερικὰ ἰδιόρρυθμα θεατρικὰ ἐνδύματα, ντόμινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, περικεφαλαίας τινὰς ἐκ χρυσομένου ναστοχάρτου καὶ τρεῖς - τέσσαρες περροῦνες ἀπὸ μαλλὶ προβάτων. Κατὰ τὰ διαλείμματα τῶν παραστάσεων ὀρχήστρα, ἐκ τριῶν συγκειμένη ὀργάνων, διεσκέδαζε τοὺς θεατάς, οἵτινες πάντοτε πολυπληθεῖς παρηκολούθουν τὰς πρώτας αὐτὰς παραστάσεις.

Αἱ τιμαὶ τῶν θέσεων «τόσον διὰ τοὺς μεγάλους, καθὼς καὶ διὰ τὰ παιδία» ἦσαν ἐλάχισται. Ἐποικίλλον δὲ ἀπὸ δύο μέχρι τριῶν γροσίων. Αἱ παραστάσεις, διδόμεναι κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτὰς μόνον, ἀνηγγέλλοντο εἰς τοὺς «φιλοκάλους φιλοθεάμονας», προφορικῶς πάντοτε καὶ κατὰ δύο διαφόρους τρόπους. Μετὰ τὸ τέλος ἑκάστης παραστάσεως, εἷς ἐκ τῶν ὑποκριτῶν, ἐξερχόμενος ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ εὐσεβάστως ὑποκλινόμενος πρὸ τοῦ ἀκροατηρίου, ἀνήγγελλε τὴν ἑπομένην παράστασιν, ἥτις, κατὰ τοὺς νόμους τῆς προόδου καὶ τὴν πεποίθησιν τοῦ ἀναγγέλλοντος, ἦτο πάντοτε καλλιτέρα τῆς πρὸ αὐτῆς. Ἀλλ' ὁποία τις θὰ ἦτο ἡ μέλλουσα αὕτη παράστασις οὐδέποτε ἀνηγγέλλετο, καθόσον ἡ περὶ αὐτῆς ἀπόφασις ἐλαμβάνετο δύο - τρεῖς ἡμέρας πρὸ αὐτῆς ἐν γενικῇ συνεδριάσει τοῦ θιάσου. Ἐκτὸς τῆς

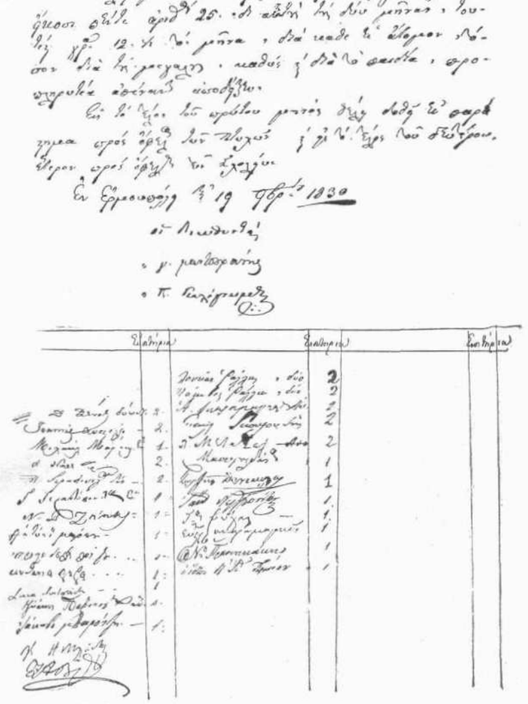

* *Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 51 τεῦχός μας τοῦ Ε' ἔτους, Ἰανουαρίου 1909, ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς διαλέξεως τοῦ κ. Ν. Λάσκαρη ἐν τῷ Ὠδείῳ, γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἐν Σύρῳ θεάτρου, ἐν σελ. δὲ 38 δημοσιεύεται καὶ ἡ πρόσοψις τῆς σκηνῆς αὐτοῦ.*

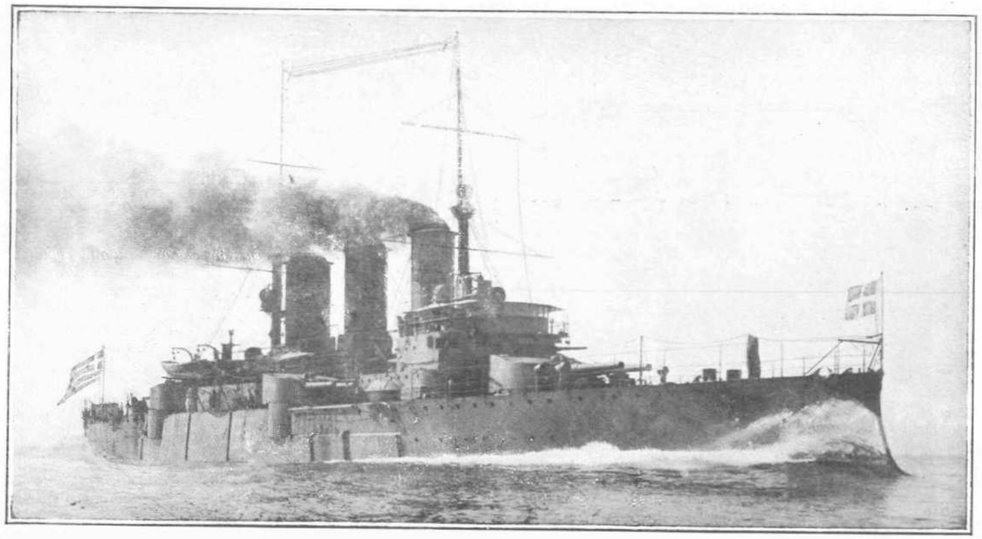

ΤΟ ΝΕΟΝ ΘΩΡΗΚΤΟΝ ΜΑΣ "ΑΒΕΡΩΦ,, ΟΠΕΡ ΜΕΤ' ΟΛΙΓΟΝ ΚΑΤΑΠΛΕΕΙ ΕΙΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΔΑΤΑ

ἀπὸ σκηνῆς ἀναγγελίας, ἡ ἑκάστοτε παράστασις ἀνηγγέλλετο τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ δοθῇ διὰ **τελάλη,** *ἡ εὐεργετικὴ μεσολάβησις τοῦ ὁποίου διὰ τὰς θεατρικὰς παραστάσεις διετηρήθη ἐν τῷ ἑλληνικῷ θεάτρῳ μέχρις ἐσχάτων ἀκόμη.*

Ἡ ἀναγγελία ὅλων ἐν γένει τῶν ὑποκριτῶν ἦτο εἰς ἄκρον στομφώδης, κατὰ δὲ τὰς διηγήσεις τοῦ Λ. Ράλλη, ὅσον πλέον στομφώδης ἐγίνετο αὕτη, τόσον περισσότερον προεκάλει τὰς ἐπιδοκιμασίας τῶν φιλοκάλων, οἵτινες διὰ τοῦ τρόπου των αὐτοῦ προεκάλουν τὴν ἄμιλλαν τῶν δυστυχῶν ὑποκριτῶν εἰς τὸ ξελαρυγκίζεσθαι!

Τὸ δραματολόγιον τοῦ θιάσου ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὰ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκδοθέντα ἔργα τοῦ Ζαμπελίου, τοῦ Ρίζου τοῦ Νερουλοῦ καὶ ἀπὸ τὰς μεταφράσεις τοῦ «Βρούτου» τοῦ Βολταίρου καὶ τοῦ «Φιλίππου» καὶ "Ορέστου» τοῦ 'Αλφιέρη. Ἐὰν ἐπαίχθησαν καὶ κωμῳδίαι εἶναι ἄγνωστον, εἰς ἐμὲ τοὐλάχιστον. Οὐχ ἧττον, ἐν τῇ τῆς δευτέρας θεατρικῆς περιόδου χειρογράφῳ ἀναγγελίᾳ, δημοσιευομένῃ ἐνταῦθα, ἀναφέρεται ὅτι ἐκτὸς τῶν τραγῳδιῶν θὰ παριστάνωνται καὶ **«κωμῳδίαι,** *παντομίμαι, χοροὶ καὶ εἰκονοπαραστήματα». Ἐν τούτοις, οὐδαμοῦ κατώρθωσα ν' ἀνεύρω ἔστω καὶ τὸν τίτλον μιᾶς οἱασδήποτε ἐκ τῶν κωμῳδιῶν, ἐξ οὗ συμπεραίνω ὅτι τοιαῦται δὲν ἐδόθησαν καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους καὶ διότι οἱ ὑποκριταί, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς ἐκ τοῦ στομφώδους τῆς ἀπαγγελίας των δὲν ἠδύναντο νὰ φέρωσιν αὐτὰς εἰς πέρας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἐθεώρουν κατώτερον ἑαυτῶν τὴν παράστασιν κωμῳδίας! "Οσον ἀφορᾷ τοὺς χορούς, τὰς παντομίμας καὶ τὰ εἰκονοπαραστήματα, εἶναι βέβαιον ὅτι τοιαῦτα ἐδίδοντο πάντοτε μετὰ τὸ τέλος τοῦ δράματος ἢ τῆς τραγῳδίας.*

Μὲ τοιαῦτα καλλιτεχνικὰ ἐφόδια, ἤθικὰ καὶ ὑλικά, ὁ πρῶτος οὗτος συστηματικὸς ἑλληνικὸς θίασος, ἐνθέρμως ὑποστηριζόμενος, διεξήγαγε τὴν πρώτην αὐτοῦ θεατρικὴν περίοδον, ἥτις ἔληξε τὴν 13 Νοεμβρίου 1830.

Ἀμέσως μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τὴν 19 ἰδίου μηνός, οἱ αὐτοὶ διευθυνταὶ τοῦ θεάτρου, ἐνθαρρυνθέντες ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐπιχειρήσεώς των, ἐξέδοσαν ἐν χειρογράφῳ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωτέρω προκήρυξιν — ἥτις εἶναι καὶ τὸ ἀρχαιότερον τῶν περὶ Νεοελληνικοῦ θεάτρου σωζομένων ἐγγράφων — ἐν ᾗ ἔχουν ὑπογράψει ἰδιοχείρως καὶ ἅπαντες οἱ τότε συνδρομηταὶ τοῦ θεάτρου.

Ἀλλ' ἀρά γε ἐξετελέσθησαν καὶ ὅσα ὑπέσχετο ἡ προκήρυξις; Ἐκτὸς τῶν τραγῳδιῶν, τῶν παντομιμῶν καὶ τῶν εἰκονοπαραστημάτων, παρεστάθησαν καὶ κωμῳδίαι; Ἐφωδιάσθη τὸ θέατρον μὲ λαμπρὰ φορέματα καὶ νέας σκηνογραφίας; Ἡ μουσικὴ ἠὐξήθη καὶ ἡ φωτοχυσία; Περὶ αὐτῶν οὐδεμία πληροφορία διεσώθη. Τὸ μόνον βέβαιον εἶναι ὅτι, ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας καὶ μὲ τὰ αὐτὰ πρόσωπα καὶ ἔργα, ἐξηκολούθησε τὸ θέατρον μέχρι τοῦ 1833, ὅτε καὶ διεκόπησαν αἱ παραστάσεις διαλυθέντος τοῦ θιάσου.

ΝΙΚ. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Τὸ ΚΑΛΛΥΝΤΗΡΙΟΝ ΣΑΣ ΚΥΡΙΑΙ ΜΟΥ

Ἀ! Ἡ πρώτη λευκὴ τρίχα! Ὁ προάγγελος τοῦ χειμῶνος! Τὸ «πρῶτον δῶρον» τοῦ μαχαιρίου Παράσχου, ἡ πρώτη ἀνησυχία καὶ αἱ πρῶται δειλαὶ ἐρωτήσεις, ἔντεχνοι ἐρωτήσεις διὰ τὴν καλλιτέραν βαφήν.

Ἡ λευκότης, ἡ τώρα σεβασμία καὶ ἄλλοτε πρωτοτύπως ὡραία, ὅταν στέφῃ δροσερὰν κορυφήν, ὡσὰν λευκαὶ νιφάδες χιόνων εἰς κάλυκα ρόδου, ἀρχίζει ἀπὸ τὰς τρίχας ἐκείνας, φεῦ, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ φανερώτεραι, ἀπὸ τὰ ἄκρα τοῦ τριχωτοῦ μέρους.

Ἰατροὶ ἐξηγεῖται τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς ἐλλείψεως χρωστικῆς ὕλης, ἄλλοι δὲ ἰατροὶ μᾶς ἐξηγοῦν ἄλλως τὸ πρᾶγμα, χωρὶς αὐτὸ νὰ ὠφελήσῃ κανένα, χωρὶς νὰ ἐμποδίσῃ τὸν χειμῶνα.

Τί σᾶς μέλλει; Ὅταν ἔλθῃ τὸ γῆρας, ἦλθε. Οὔτε ὅμως εἶναι πάντοτε αἱ λευκαὶ τρίχες γῆρας, ὅταν τὸ σῶμα ἀκμάζῃ καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι νέα, οὔτε αἱ κόμαι αἱ ὁποῖαι μένουν μαῦραι ἢ ξανθαὶ δεικνύουν νεότητα. Τὸ σφρίγος καὶ ἡ ὑγεία τοῦ σώματος εἶναι νεότης, ὅπως εἶναι βέβαιον καὶ ἀληθὲς ὅτι, ὁ ἄνθρωπος εἰς πολλὰς περιστάσεις ἀσπρίζει αὐτὸς ἑαυτόν.

Ἀντὶ συνταγῶν βαφῆς, ἀντὶ τοῦ ψεύδους, ἀκούσατε, κυρίαι μου, τὴν ἀλήθειαν. Προλάβετε.

Δι' ὑμᾶς αἱ συνεχεῖς ἀγρυπνίαι δὲν εἶναι βέβαια συνήθεις, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀγρυπνεῖτε κἀποτε. Νὰ τὸ ἀποφεύγετε καὶ νὰ μὴ νομίσητε ὅτι ὁ ὕπνος τῆς ἡμέρας δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὸν νυκτερινόν. Ἡ Φύσις εἶνε αὐστηρὰ τιμιοῦς τῶν παραβατῶν τῶν διαταγῶν της.

Ἂν δὲν ἔχετε κληρονομικότητα, εἰμπορεῖτε νὰ ἀναβάλετε τὴν λεύκανσιν.

Ὁ ἀρθριτισμὸς καὶ τὰ ὀξέα πυρετικὰ νοσήματα φέρουσι τὴν πρόωρον λεύκανσιν τῶν τριχῶν. Αἱ νευραλγίαι ἐπίσης φέρουν τοιαύτην ἀρχομένην ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς.

Ἀποφεύγετε καὶ τὰς σφοδρὰς συγκινήσεις. Δὲν σᾶς εἶναι ἄγνωστον ὅτι πολλάκις σφοδρὸς ἠθικὸς κλονισμὸς ἐλεύκανε κόμας εἰς διάστημα ὡρῶν μόνον. Περιποιεῖσθε τὴν κόμην σας, τονώσατε μὲ τὸν ἀέρα καὶ τὸ φῶς τὸν ὀργανισμόν σας. Δὲν θὰ ἰδῆτε πολὺ ταχέως τὴν λευκότητα τῆς κεφαλῆς σας.

Βαφή. «Πένθος τῆς νεότητος» ὠνομάσθη ἡ βαφὴ καὶ εἶναι πένθος. Εἶναι πένθος καὶ πολλάκις νέος θάνατος. Καμμία μέθοδος δὲν εἶναι τελεία. Εἶναι δὲ καὶ εἰς τὴν ὑγείαν ἐπιβλαβεῖς αἱ βαφαί. Νὰ φοβῆσθε τὰς βαφάς, αἱ ὁποῖαι διατηροῦνται πολύ, διότι περιέχουν μεταλλικὰς οὐσίας, αἵτινες ἐρεθίζουσι τὸ τριχωτὸν μέρος τῆς κεφαλῆς καὶ συντελοῦν εἰς τὴν πτῶσιν τῶν τριχῶν.

Νὰ σᾶς εἴπω νὰ μὴ βάφεσθε; Νὰ κηρύξω τὸ ἀπαραβίαστον τοῦ λευκοῦ ἐπὶ τῶν ὡραίων κεφαλῶν σας; Ἀδύνατα πράγματα. Λοιπὸν ἂς σᾶς δώσω τὰς ἀβλαβεστέρας. Εἶναι αἱ ἔχουσαι κύριον συστατικὸν τὸν ἄνθρακα φελλοῦ. Εἶναι δυνατόν, ὅταν αἱ λευκαὶ τρίχες εἶναι ὀλίγαι, νὰ βαφοῦν διὰ τεμαχίου φελλοῦ, τὸ ὁποῖον ἀτηνθρακώθη εἰς ἓν καμινέτο.

Διὰ τὴν μαύρην βαφὴν συνήθως μεταχειρίζονται νιτρικὸν ἄργυρον καὶ ἡ καλλιτέρα μέθοδος εἶναι ἡ διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως ἀργύρου νιτρικοῦ ὑπὸ θειούχου νατρίου.

Ἡ συνταγή σας εἶναι ἡ ἑξῆς:

Θειούχου νατρίου (Sulfure de Sodium) . . . . . 28 γραμμ.
Ὕδατος ἀπεσταγμένου . . . . . 170 »

Ἢ

Νιτρικοῦ ἀργύρου . . . . . 28 γραμμ.
Ἀποστάγματος ρόδων (ροδοστάγματος) . . . . . 170 »

Η ΕΜΠΙΣΤΟΣ ΣΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΦΑΙΔΡΑ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ: Ο ΛΙΝΤΟΥΕΡ

Οἱ δυστυχεῖς εὐκόλως ἀδελφοποιοῦνται, διὰ τοῦτο ὑπάρχει Ἀδελφότης τῶν πτωχῶν! Ἀδελφότης τῶν ἁπλῶν! Ἀδελφότης τῶν στρατιωτῶν!

Ὁ Λιντουὲρ εἶχε προΐδει ὅτι, ὁ γείτονάς του εἰς τὸν θάλαμον, ὁ Λαμπισκότ, θὰ ἐπέστρεφε περισσότερον μεθυσμένος αὐτὸς μόνος του ἀπὸ ἕνα σύνταγμα πολωνέζικες μπουρίκες. Κάθε φορὰν ποῦ κατώρθωνε νὰ πάῃ ἄδειαν θέατρον ὁ Λαμπισκότ, ἦτο βέβαιον ὅτι ἐπέστρεφε μεθυσμένος, ἀλλὰ πῶς μεθυσμένος!... Μὲ ἕνα βρωμομεθύσι ποῦ τὸν ἐκράτει ὀκτὼ ἡμέρας ἀποχαινωμένον, κοιμώμενον ὄρθιον, μὲ μάτια ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ βλέμμα ἦτο ἐξηφανισμένον καὶ σὰν ἐκεῖνα ποῦ εἶναι ἐπάνω εἰς τὰ ἐκ πορσελάνης ἀγγεῖα.

Τὴν ἡμέραν περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλῶ ὁ Λαμπισκὸτ εἶχε λάβει ἄδειαν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου καὶ δὲν ὑπῆρχε καμμία ἀμφιβολία ὅτι τὸ παλληκάρι θὰ ἐπέστρεφε μεθυσμένο, ὅπως ἄλλως ὑψηλοφώνως διεκήρυξε τοῦτο ὁ Λιντουὲρ, κτυπῶν ἐπὶ τοῦ κρεββατιοῦ του, τοῦ ὁποίου εἶχε τινάξει τὶς κουβέρτες καὶ τὸ προσκεφάλαιον. Καὶ δὲν διεψεύσθη, διότι ἕνα τέταρτον μετὰ τὰ μεσάνυχτα μία φωνὴ ἐλεεινὴ καὶ πένθιμος ἡ ὁποία ἐτραύλιζε: «Λιντουὲρ, Λιντουὲρ!...» ἦλθε νὰ ταράξῃ τὴν ἄκραν ἠρεμίαν τοῦ ἀποκοιμισμένου θαλάμου.

Ὁ Λιντουὲρ, ὁ ὁποῖος ἐκοιμᾶτο σὰν χωροφύλακας, ἀνηγέρθη ἐπὶ τῆς κλίνης του.

— Τί τρέχει; Σὺ εἶσαι ρὲ Λαμπισκότ;

Ἦτο πράγματι ὁ Λαμπισκὸτ μεθυσμένος, σκνίπα, μέχρι τοῦ σημείου ποῦ δὲν εὕρισκε πλέον τὸ κρεββάτι του καὶ ἔμενε διστακτικὸς εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας. Εἰς τὸ φωτεινὸν λουτρὸν χειμωνιάτικης σελήνης, ἡ ὁποία περιέλουεν ὀπισθέν του τὴν ἀτέραντον αὐλὴν τῶν στρατώνων τοῦ ἱππικοῦ, τὸ ἀμπέχονόν του διεγράφετο μαῦρον καὶ τόσον πλατὺ ὅσον καὶ οἱ ὦμοί του.

— Ναί· ἐγὼ εἶμαι, εἶπεν οὗτος· λαβὼν καιρὸν διὰ νὰ ἀπαντήσῃ.

Κατόπιν δὲ μὲ φωνὴν ζυμωμένην μὲ βραχνάδα ἐπρόσθεσε:

— Φιλαράκο μου... εἶμαι μεθυσμένος σὰν ἀγελάδα.

— Ἀκομη στουπὶ εἶσαι! ἀνεφώνησεν ὁ Λιντουὲρ μετὰ προσποιητῆς ἀγανακτήσεως. Ἔλα λοιπὸν νὰ πλαγιάσῃς, ἀφοῦ εἶν' ἔτσι!

Ὁ Λαμπισκὸτ ἀπήντησε τότε.

— ... Δὲν ξέρω πῶς ἔγινε... δὲν θυμοῦμαι ποῦ κλωσάω τ' αὐγά μου... Ποῦ κλωσάω τ' αὐγά μου, ρὲ Λιντουὲρ;

Τὸ ἐξωθεν ἐρχόμενον ἀμυδρὸν φῶς τὸν ἐδείκνυε τριλίζοντα ἀπὸ τὸ μεθύσι, καὶ μὲ τὰ μακρυά του χέρια κολλημένα εἰς τοὺς ὀρθοστάτας τῆς θύρας.

— Θεέ μου! Εἶπεν ἁπλῶς ὁ Λιντουέρ.

Καὶ πηδήσας ἀπὸ τὸ κρεββάτι του μετέβη πρὸς βοήθειαν τοῦ θλιβερῶς πάσχοντος συναδέλφου· ου.

— Ἔλα, ἐπιμένω, βάδιζε!

Τὸν εἶχεν ἀρπάσει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μέσα εἰς τὸ σκοτάδι τοῦ θαλάμου εἰσεχώρησαν ὁ ἕνας ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ ἄλλου. Ὁ μεθυσμένος εἰς κάθε βῆμα ἐσκόνταπτε καὶ μὲ τὲς μπότες καὶ τὴν σακαράκαν του ἐκτυποῦσε τὰ σίδερα τῶν κρεβατιῶν. Καὶ ἐπανελάμβανε:

— Βρὲ μεθῦσι ποῦ τῶχω!... Βρὲ μεθύσι ποῦ τῶχω. Πολὺ-πολὺ καλησπέρα μας.

Κάμνων τὴν παρατήρησιν ταύτην εἶχεν ὕφος θαυμασμοῦ καὶ εὐχαριστήσεως. Προφανῶς ἐξεπλήσσετο διότι τὸ μεθύσι του ἔφθασε μέχρι τοιούτου σημείου τελειότητος. Ἐν τούτοις ὅταν ἐπλησίασε πρὸς τὸ κρεββάτι του καὶ ὁ Λιντουὲρ ἐπλάγιασε ἐγκαταλείψας αὐτὸν εἰς τὴν τύχην του κατέστη ἀφωνότερος ἰχθύος καὶ στηριζόμενος μετὰ βίας ἐπὶ τῶν ποδῶν του παρετήρει τὸ σκότος ὡς ζῶον. Ἀφοῦ παρῆλθον δύο λεπτὰ τῆς ὥρας, μυστηριώδη καὶ ἀτελείωτα, ὁ Λιντουὲρ εἰς τὸ τέλος ἀνησύχησεν. Ἐστράφη ἀποτόμως πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἠρώτησε τὸν Λαμπισκότ.

— Ἔ! Λοιπόν! Τί στέκεις αὐτοῦ κούτσουρο;

— ... Φιλαράκο μου, εἶπεν ὁ Λαμπισκότ... δὲν ξεύρω πῶς γίνεται αὐτό... καὶ δὲν μπορῶ νὰ βγάλω τὸ πανταλόνι μου...

Ἐκπληξὶς τοῦ Λιντουέρ.

— Σπουδαῖο τὸ πρᾶγμα! Τέτοια ὥρα, ἐπανέλαβεν ὁ Λιντουέρ, καὶ δὲν μπορεῖς νὰ ξεβρακωθῇς;

— Ὄχι φιλαράκο μου.

— Νόστιμο κι' αὐτό!

Ὁ Λιντουὲρ ἀπώθησε τὰ σινδόνια του, καὶ μὲ τὸ ἀποκάμισο, σιγά-σιγά, μετὰ μητρικῆς στοργῆς ἤρχισε νὰ ἐλδύῃ τὸν φίλον του, ξεσφίγχων τὴν στρατιωτικὴν ζώνην του, τραβῶν τὸ πανταλόνι του καὶ θέτων τὲς μπότες ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ κρεββάτι.

— Κάθησ' ἐκεῖ κατεργάρη, νὰ σοῦ βγάλω τὲς κάλτσες.

Δὲν ἐθύμωνε καθόλου, ἐθεώρει φυσικὸν νὰ θυσιάζῃ τὸν ὕπνον του καὶ τὴν ἀνάπαυσίν του χάριν ἑνὸς συντρόφου εὑρισκομένου εἰς δύσκολον θέσιν. Μάλιστα διεσκέδαζε κατὰ βάθος, διότι ὁ ἄλλος εὑρίσκετο ἐν ἐκστάσει πάντοτε, συντριβόμενος μὲ τὰ ἴδια λόγια, ἐπαναλαμβανόμενα διὰ τοῦ κωμικωτέρου τρόπου.

— ... Ρὲ μεθύσι ποῦ τῶχω!... Ρὲ ἀρκετά εἶμαι μεθεσμένος!...

Δὲν ἡσύχασε παρά μόνον ὅταν διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν ἔθεσεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ μεθύσου τὴν στρατιωτικὴν κουβέρταν. Τότε, καὶ μόνον τότε, ἐσκέφθη ὅτι τὸ κρύο τοῦ ἐδάγκωνε τὰς κνήμας σὰν μανδρόσκυλο, καὶ ἀφίστα τὰς ἐπανέφερεν εἰς τὴν χλιαρὰν μαλθακότητα τῶν σινδονίων του, ἐνῷ ὁ Λαμπισκότ, πλήρης εὐγνωμοσύνης ἐκλαυθμήριζε.

— ... Εὐχαριστῶ πολὺ Λιντουέρ... Σ' εὐχαριστῶ πολύ... Πάρα πολύ... Νὰ τὸ ξεύρῃς φιλαράκο μου: Θὰ τὸ θυμοῦμαι σ' ὅλην μου τὴν ζωήν... ποῦ ἦλθες καὶ μ' ἤδρες εἰς τὴν θύραν καὶ μοῦ ἔβγαλες τὸ ἀμπέχονό μου, τὸ σταθί μου καὶ τὰ ἄλλα μου τὰ εἴδη ἱματισμοῦ... καὶ μ' ἔβαλες στὸ κρεββάτι μονομιᾶς σὰν μιὰ καλὴ μαμάκα... Βέβαια ποῦ θὰ τὸ θυμοῦμαι...

Καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ μετὰ λυγμῶν. Τέλος τὰ πάντα ἐσίγησαν. Μακρόθεν τὸ ὡρολόγιον τῶν στρατώνων ἐσήμαινε μισὴν μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Αἴφνης, μέσα εἰς τὴν σιωπὴν τὴν διακοτπομένην ἀπὸ τὰ ρογχαλητά!

— Λιντουὲρ! ἠκούσθη φωνάζων ὁ Λαμπισκότ.

Ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν κουβέρταν του, τὴν ὁποίαν εἶχε φέρει μέχρι τῶν μουστακίων του καὶ ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς ὁποίας ἐπέπλεε μόνον ἡ ἄγρια βούρτσα τοῦ κρανίου του, ἡ φωνὴ τοῦ Λιντουὲρ ἐξῆλθεν ἐρωτῶσα.

— Τί; Τί τρέχει;

— ... Θέλω νὰ... εἶπεν ὁ Λαμπισκότ.

Ὁ Λιντουὲρ ἀπήντησε.

— Θέλεις νὰ...; Καὶ δὲν πηγαίνεις λοιπόν;

Αὐτὸ ἦτο ἁπλούστατον. Ὁ σύντροφος ἐν τούτοις ἐπέμεινε λέγων ἀπελπιστικῶς.

— ... Δὲν μπορῶ νὰ κινηθῶ φιλαράκο μου. Δὲν ξεύρω πῶς μοῦ συμβαίνει αὐτό.... Πάω νὰ πιστέψω πῶς εἶμαι πάρα πολὺ μεθυσμένος... Ἔλα νὰ μὲ πάρῃς σὲ παρακαλῶ.

Ἐπὶ μίαν μόνον στιγμὴν καὶ ὄχι περισσότερον, ὁ ἀγαθὸς Λιντουὲρ ἀμφεταλαντεύθη μεταξὺ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ξεστασιᾶς του καὶ τῆς ἐπιβλητικῆς ἐκκλήσεως τοῦ συναδελφικοῦ καθήκοντος. Ἀλλὰ τὸ καθῆκον ὑπερίσχυσε. Ἤδη τὰ πόδια του ἐπάτουν τὸ ἔδαφος. Ἔρπασε τὸν Λαμπισκότ καὶ τὸν ἐτράβηξε ἀπὸ τὸ κρεββάτι.

— Βοηθήσου λοιπὸν καὶ σὺ λιγάκι, νὰ σὲ πάρ' ὁ διάτανος.

Μέχρι τῆς βούτας ἡ ὁποία εὑρίσκετο ὡς σκοπὸς εἰς τὴν θύραν, ἐχρειάσθη νὰ τὸν μεταφέρῃ διὰ τῆς βίας, ἐπαναλαμβάνων μετ' εὐσπλαγχνίας.

— Μεθύσι καὶ αὐτό! Τί κακὸ εἶν' αὐτό; Μεθύσι εἶν' αὐτό;... Νόστιμος θὰ 'σαι αὔριο. Πῶς νὰ καβαλικέψῃς ἔτσι; Πῶς νὰ κάμῃς τὴν ἀγγαρεία σου καὶ πῶς νὰ πᾷς στὸ γυμνάσιο;

Ἀλλ' ὁ Λαμπισκὸτ δὲν ἐγνώριζε νὰ εἰπῇ τίποτε περισσότερον ἀπὸ τὸ αἰώνιόν του «ρὲ μεθύσι ποῦ τῶχω!» εἰς τὸ ὁποῖον ὁλόκληρον τὸ Σύμπαν περιωρίζετο. Ἀμυδρὸν φῶς, ἐρχόμενον ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ παράθυρα τοῦ θαλάμου ἐδείκνυε τὸ συγκεχυμένον σύμπλεγμα τῶν δύο στρατιωτῶν, τὸν ἐλεεινὸν ὄγκον τῶν δύο ὑποκαμίσων των, περιπατούντων μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς... καὶ ταλαντευομένων ὡς ἱστιοφόρον ἐπὶ τῶν κυμάτων...Ὅταν ὁ Λαμπισκότ, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ καλὰ καλὰ πῶς τοῦτο συνέβη, εὑρέθη πάλιν εἰς τὴν ζέσταν, ἐξαλαφρυνθείς, καὶ μὲ τὸ αὐτὶ βυθισμένο μέσα εἰς τὸ προσκεφάλαιον, ἤρχισε πάλιν νὰ κλαυθμηρίζῃ. Συγκεκινημένος μέχρι βάθους ψυχῆς τὴν φορὰν ταύτην, πεπεισμένος περὶ τῆς κακουργίας του, ἤρχισε τὴν ἀπαγγελίαν ἀπὸ τὸ κεφάλαιον τῶν τύψεων τῆς συνειδήσεώς του καὶ τὸ παρέτεινεν ἐπ' ἄπειρον, ξαναπίνων τοὺς λυγμούς του, αὐτοκαλούμενος παληογούρουνο, λέγων ὅτι καλλίτερα νὰ ἦτο πεθαμμένος καὶ ὅτι ἠτίμαζε τὸν στρατόν. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀνεμίγνυε μὲ ἠχηρὰ ρευμάτα, τὰ ὁποῖα μέσα εἰς τὴν σιωπὴν ἑκατρακυλοῦσαν ὡς ρόδαι σούστας, μεταφερούσης ἀσκοὺς μούστου. Τόσον ἀληθῶς

ὥστε ὁ Λιντουέρ, ἀκούων αὐτὸν νὰ παλαίῃ μὲ τὰ σινδόνια του καὶ νὰ λέγῃ ὅτι ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀποθήκην νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ ἱματισμοῦ τὸ γαλόνι του ὡς πρώτου στρατιώτου, παρ' ὀλίγον νὰ χάσῃ τὴν ὑπομονήν του.

— Νὰ πάῃ' ὁ διάτανος! Βρὲ σύ, ἠρώτησεν οὗτος, θὰ ἡσυχάσῃς; Βρὲ Λαμπισκότ δὲν θὰ ψοφολογήσῃς ἐπὶ τέλους;

Ὁ Λαμπισκότ, εἰς ἀπόγνωσιν εὑρεθείς, ἐσώπησε καὶ ἐπὶ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας ἔκλαυσε χωρὶς θόρυβον. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ ἄλλος, νομίσας ὅτι τέλος ἡσύχασε, ἀτεφάσισε νὰ κλείσῃ τὸ μάτι του:

— Λιντουέρ, ἐφώναξε τὸ ἀπεγνωσμένον στόμα τοῦ Λαμπισκότ. Λιντουέρ;

Ἤρεμος ὁ Λιντουὲρ ἀπήντησε:

— Τί συμβαίνει πάλιν;

— Θέλω νὰ κάμω τὸ χονδρό μου λέγει ὁ Λαμπισκότ.

Αὐτὸ ἔκαμε τὸν Λιντουὲρ νὰ ἀνατιθῇσῃ καὶ ἀπήντησεν εἰρωνικῶς.

— Νὰ κάμῃς τὸ χονδρό σου θέλεις; Τώρα θέλεις νὰ κάμῃς τὸ χονδρό σου; Δὲν μποροῦσες νὰ τὸ 'πῆς προτήτερα; Γιὰ νὰ μὲ κάμῃς νὰ ξανασηκωθῶ πάλιν τώρα!

Προσεποιεῖτο τὸν ἀγανακτημένον, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια ἦτο ὅτι δὲν εἶχε θυμὸν καὶ ὅτι παρέμενεν ἐπιεικὴς εἰς τόσας ἀπαιτήσεις, ἀφωπλισμένος ἐνώπιον τῆς ὑπερβολικῆς ἐκείνης ἐμπιστοσύνης ἀδιαχώριτου ἀνάγκης προστοπείου συντρόφου. Ἡ θορυβώδης ἀπελπισία τοῦ μεθύσου τὸν συνεκίνησε καὶ φωνάζει «Πάψε ρὲ παληοτόμαρο! Θὰ ξυπνήσῃς τὸν δεκανέα!» ἐσηκώθη, καὶ ἐσηκώθη τέλος ὄρθιος!...

Τὸ αὐτὸ ἀμυδρὸν φῶς τὸ ὁποῖον τοὺς κατεδίωκεν ἤδη, τοὺς ἔδειξεν ἐκ νέου κυματίζοντας μέσα εἰς τὸ σκότος τοῦ θαλάμου. Τὸν Λιντουὲρ εὐθυτενῆ, τὸν Λαμπισκὸτ περισσότερον ἀκόμη μεθυσμένον, προχωροῦντας καὶ ἀλληλοσπρωχνομένους, μὲ κινήσεις σπασμένου αὐτοματικοῦ παιγνιδίου. Ὁ δεκανεὺς πράγματι εἶχεν ἀφυπνισθῆ καὶ σιωπηλός, περίεργος, παρετήρει χωρὶς νὰ ἐννοῇ τί συνέβαινε. Εἰς μίαν στιγμὴν, διὰ μέσου τῆς ἀνοιχτῆς θύρας ἐθεάθη περίεργον σύμπλεγμα. Δύο ὄντα, ἐξ ὧν τὸ ἓν ὑπεστήριζε τὸ ἄλλο πίπτον καὶ ἁρπάζον αὐτὸ ἀπὸ τοὺς καμπούς τῶν χειρῶν διὰ νὰ τὸ τραβήξῃ πρὸς τὸ μέρος του, ἀνθιστάμενον τοιουτοτρόπως εἰς τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος, οἱ ὁποῖοι ἐκέλευον εἰς τὸ ἄλλο νὰ πέσῃ ἐκεῖ ποῦ...

Καὶ ὅταν ὅλα ἐγένοντο, ἀφοῦ τὸ ἔξωθεν ἐρχόμενον ἀμυδρὸν φῶς ἐφώτισε τὴν μετάβασίν των καὶ τὴν ἐπιστροφήν των καὶ ὁ ἄθλιος Λαμπισκὸτ ἐξελαφρυνθεὶς καθ' ὁλοκληρίαν εὑρέθη πάλιν εἰς τὸ κρεββάτι του.

— Λιντουέρ!... ἐφώναξε. Λιντουέρ!...

Ὁ Λιντουὲρ εἶχε πιστεύσει ὅτι ἐπὶ τέλους ἠμποροῦσε καὶ αὐτὸς ν' ἀναπαυθῇ ὁλίγον. Ἐν τούτοις ὅμως ἠρώτησε:

— Κί' ἔπειτα;

— ... Εἶμαι ἄρωστος, εἶπεν ὁ Λαμπισκότ... μοῦρχεται νὰ ξεράσω φιλαράκο μου...

Ὁ Λιντουὲρ ὑψωσε τοὺς ὤμους καὶ ἡσύχως ρίπτων μακράν του τὲς κουβέρτες του.

— Μέγας εἶσαι Κύριε! εἶπεν. Τί βάσανο εἶσαι ἄμα εἶσαι μεθυσμένος!...

GEORGES COURTELINE

ΑΙ ΑΠΟΚΡΕΩ-ΜΑΣΚΑ

Αἱ ἀπόκρεω. Αἱ φαιδραὶ ἀπόκρεω. Τὸ μεταφέρει τὸ φορτίον ὁ ἄνθρωπος, στενάζων καὶ ὀδυρόμενος, γνωρίζων τί ὑπέστη διὰ νὰ τὸ σύρῃ ἕως ἐδῶ, γνωρίζων τί θὰ ὑποστῇ διὰ νὰ τὸ σύρῃ ἕως τὸ τέλος. Καὶ τὸ ἀφίνει δ' ὀλίγας ἡμέρας. Τὸ ἀφίνει καὶ διὰ νὰ γελάσῃ τὸν μεγάλον ἀφέντη του καὶ τὸν σκληρόν, τὴν δυστυχίαν, κρύπτεται κάτω ἀπὸ ἕνα ντόμινο, κάτω ἀπὸ μίαν στολὴν ἀρχαίαν, κάτω — ἡ γυναῖκα — ἀπὸ μίαν ἀμφίεσιν βασιλίσσης, τὸν χιτῶνα τῆς ἀρχαίας ἀγνῆς Ἀτθίδος, τὸ ῥάσο μιᾶς μοναχῆς, τὴν κοντὴν φοῦσαν μιᾶς σαντέζας, καί, νομίζων ὅτι ἐλυτρώθη δὲ ὀλίγας ὥρας, γελᾷ καὶ κρύπτει ὅμως αὐτὸν τὸν γέλωτα ὑπὸ τὴν προσωπίδα.

❦

Ἀπὸ τὸν καιρόν, ὅπου οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἠθοποιοί, ἐκρύπτοντο ὑπὸ τὴν μάσκαν διὰ νὰ εἰποῦν μεγάλας ἀληθείας αὐτὸ γίνεται πάντοτε.

Ἀλλὰ ἂς μὴ δηλητηριάσωμεν ἔστω καὶ αὐτὴν τὴν ψευδῆ χαράν.

Ὅλοι οἱ λαοὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὥρισαν μίαν ἐποχὴν διὰ νὰ ἀπατοῦν καὶ νὰ ἀπατῶνται ἐν ἑορταῖς. Αἱ ἀρχαῖαι ἑορταὶ τῆς Ἴσιδος καὶ τοῦ ταύρου Ἄπιος εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, ἄλλαι ἑορταὶ τῶν Ἰουδαίων, αἱ εὐθυμίαι τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Βάκχου, εἶνε ὅσαι ἐγέννησαν τὰς σημερινὰς Ἀπόκρεω. Τὰ λουπερκάλια, τὰ σατουρνάλια τῶν Ρωμαίων εἶνε οἱ πλησιέστεροι πρόγονοι τῶν σημερινῶν Ἀπόκρεω, διότι παρὰ Ρωμαίοις ἰδίως εἶχον μορφὴν τῶν σημερινῶν Ἀπόκρεω. Δεῖπνα, χοροὶ καὶ μεταμφιέσεις. Οἱ Γαλάται ἐξ ἄλλου εἶχον εὔθυμον ἑορτὴν μεγάλην, τὴν ἑορτὴν τοῦ χειμῶνος.

Καὶ ὅταν, ἔπειτα, ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐκυριάρχησε, τόσην εὗρε βαθεῖαν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ τὴν ἀνάγκην αὐτὴν τῆς χαρᾶς, ὥστε δὲν ἀπεπειράθη νὰ τὴν ἐμποδίσῃ. Βεβαίως ὁ Τερτουλλιανὸς ὁ ἅγιος Κυπριανός, ὁ ἅγιος Κλήμης τῆς Ἀλεξανδρείας, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος θὰ κατεδίκαζον μίαν ἡμέραν τοὺς χορούς, τὰς θηρώδεις διασκεδάσεις. Ἡ Ἐκκλησία ἐν τούτοις ἐζήτησε νὰ δώσῃ μίαν ἀθῶαν ἱκανοποίησιν δι' ἑορτῶν λειτουργικῶν ἢ δι' ἄλλων, οἷα ἡ ἑορτὴ τοῦ ὄνου, ἡ ἑορτὴ τῶν τρελλῶν, ἡ ἑορτὴ τῶν ἀθώων.

Τὸ ἀρχαιότερον Καρναβάλι εἰς τὴν Λύσιν ἤρχιζε τὴν 25 Δεκεμβρίου μετὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων. Τὸν Μεσαίωνα ἦτο θορυβωδέστερον. Καὶ τότε ἡ αὐλὴ τοῦ Καρόλου Ε' ἐδημιούργησε τὴν μόδαν χορῶν μετημφιεσμένων. Ἡ ἐφεύρεσις ἐστοίχισε τὴν ζωὴν τοῦ Βασιλέως, διότι εἰς χορὸν μετημφιεσμένων ἐδολοφονήθη ὁ Κάρολος Ε'. Ἡ ἐπιροὴ τῆς Ἰταλίας κατὰ τὸν ιε' καὶ ιστ' αἰῶνα κατέστησε πλέον κοινὰς τὰς δημοσίας μεταμφιέσεις. Διὰ νὰ ἀρχίσουν οἱ «Μπάλ μασκὲ» τῆς Ὀπερᾶ ἐξεδόθη διάταγμα τοῦ ἀντιβασιλέως, ὁ χορὸς δὲ οὗτος ἔδωσε ζωὴν εἰς τὴν πανταχοῦ διάδοσιν τοῦ τοιούτου εἴδους ἑορτῶν, εἰς τὴν Γαλλίαν μάλιστα μόνον αἱ ἀνωμαλίαι ἠλάττωσαν τὴν λαμπρότητά των. Ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας οἱ χοροὶ τῶν μετημφιεσμένων ἦσαν παρελάσεις ἀρχαίων στρατιωτικῶν στολῶν. Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀνοτέρω ἑορταὶ ἦσαν νομίμως καὶ διὰ πράξεων τῆς πολιτείας ἀνεγνωρισμέναι.

❦

Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν γενεαλογίαν τῆς μάσκας. Οἱ ἀρχαῖοι ἠθοποιοὶ ἔφερον τοιαύτας διὰ νὰ καταστήσουν τὴν φωνήν των ἠχηράν, ἡτο δὲ ἐν χρήσει εἰς τὸ Θέατρον εἰς τύπους, κατὰ παράδοσιν τοῖς αὐτοῖς, ὥστε νὰ παρουσιάζωσι διαφόρους τύπους εἰς τὰς τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας. Οἱ Ἕλληνες εἶχον διαφόρους τύπους προσωπίδων διὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας, τὸ φῦλλον, τὴν κοινωνικὴν τάξιν, τὴν ἐθνικότητα. Εἰς τὸ Θέατρον δὲ ὑπάρχουν εἰκοσιπέντε εἴδη τραγικῶν προσωπίδων, θεῶν, θεαινῶν, ἡρώων, Βασιλέων καὶ Βασιλισσῶν, ἱερέων, δούλων.

Διὰ νὰ παραλείψωμεν τὴν ἀρχαιότητα, ἂς διηγηθῶμεν τὴν ἱστορίαν τοῦ περιφήμου «Le masque de fer». Εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Βαστίλλης ἐκρατεῖτο δεσμώτης ὅστις εἰσῆλθεν εἰς αὐτὰς τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1698 καὶ ἀπέθανε τῷ 1703. Τὸν εἰσήγαγε, κατὰ τοὺς καταλόγους τοῦ ἐν ταῖς φυλακαῖς βασιλικοῦ ἀξιωματικοῦ Du Junka, ὁ νέος τότε κυβερνήτης de Saint Mars καὶ ἐτάφη εἰς τὰς 20 Νοεμβρίου 1703 εἰς τὸ κοιμητήριον τοῦ Saint Paul ἐπὸ τὸ ὄνομα Marchioli. Ἀφ' ὅτου «ἡ σιδερένια Μάσκα» ἀπέθανε χίλιαι διαδόσεις καὶ πλεῖστα βιβλία σχετικὰ ἐκυκλοφόρησαν. Πράγματι ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν προσωπίδα, ἡ ὁποία ἐν τούτοις δὲν ἦτο σιδηρὰ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀλλὰ ἐκ βελούδου, ὠνομάζετο κόμης Ἀντώνιος - Μιχαὴλ Mattioli, ὀνομαζόμενος εἰς τὰ γαλλικὰ κείμενα Martioli, γραμματεὺς τοῦ Καρόλου Δ' τοῦ Gonzague, δουκὸς τῆς Μαντούης. Ὁ Marttioli εἶχε προδώσει τὸν Λουδοβίκον ΙΔ' καὶ τὸν κύριόν του, πωλήσας εἰς διαφόρους ξένας αὐλὰς τὸ σχέδιον τὸ σχετικὸν τῆς καταλήψεως ὑπὸ τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας τῆς ἰσχυρᾶς θέσεως τῆς Μαντούης. Συνελήφθη ἐν πλήρει εἰρήνῃ ἐπὶ Βενετικοῦ ἐδάφους δι' ἐνέδρας στηθείσης ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ d'Extrades, πρέσβεως τοῦ Λουδοβίκου παρὰ τῇ Ἐνετικῇ Δημοκρατίᾳ εἰς τὰς 2 Μαΐου τοῦ 1679 καὶ ἐφυλακίσθη ἔπειτα εἰς τὴν νῆσον τῆς Ἁγ. Μαργαρίτας τῷ 1694. Ἐκ τῆς Ἁγ. Μαργαρίτας μετεφέρθη εἰς τὴν Βαστίλλην ὅπου ἀπέθανεν. Οὐδεὶς ἔμαθε τὸ ἀληθές του ὄνομα καὶ τὸ ἔγκλημά του. Ὁ Λουδοβίκος πρὸ τῆς παραβιάσεως τῶν ἐλευθεριῶν ἐφοβήθη ἐξέγερσιν καὶ ἐδημιούργησε τὸ μυστήριον καὶ τὸ ἐτήρησε κεκαλυμμένον, ὥστε κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας νὰ διαδοθῶσι πράγματα, τὰ ὁποῖα ἴσως δὲν εἶναι ἀληθῆ. Ὑποστηρίχθη δηλαδὴ καὶ διεδόθη ὅτι ὁ κατάδικος ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' καὶ ὡμοίαζε μετ' αὐτοῦ καταπληκτικῶς. Ὁ «Masque de fer» ἔγινεν ἀντικείμενον εὐρείας συζητήσεως, ὡς εἴπομεν, καὶ πολλὰ συγγράμματα ἐξεδόθησαν δι' αὐτόν. Τὸ μυστήριον μένει μυστήριον ὅμως.

Ἔκρυψε καὶ αὐτὴ ἡ σιδηρὰ μάσκα μίαν δυστυχίαν.

ΑΠΟ ΠΑΝΤΟΥ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ΚΑΙ ΑΠ' ΟΛΑ

Η ΑΛΛΗ ΜΑΣ

Εἴχομεν ἀναγγείλει πρό τινος ὅτι τὰ φύλλα μας, τὰ ὁποῖα συμπίπτουν μὲ ἐπισήμους ἡμέρας καὶ ἐποχὰς θρησκευτικῆς ἢ ἐθνικῆς σημασίας, θὰ συνοδεύονται ἀπὸ χρωματιστὰς εἰκόνας. Τοῦτο διὰ νὰ ἰσοφαρίσωμεν κάπως τὴν μὴ πραγματοποιηθεῖσαν δεκαπενθήμερον ἔκδοσιν.

Λοιπὸν ἑτοιμασθῆτε νὰ θαυμάσητε πάλιν τὴν προσεχῆ τετραχρωμίαν μας, ἥτις θὰ συμπληρωθῇ εἰς τὸ κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Πάσχα καὶ διὰ τὴν ΚΕ' Μαρτίου ἐκδοθησόμενον 77ον τεῦχος μας. Ἡ εἰκὼν μας ἐκτυπουμένη κατ' αὐτὰς εἰς τὰ μοναδικὰ τυπογραφεῖα Κ. Μάϊσνερ καὶ Ν. Καργαδούρη, παριστᾷ τὸν ἀπαγχονισμὸν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'. Μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι ὁ ἀριστοτέχνης Μάϊσνερ θὰ σᾶς δώσῃ καὶ αὐθις ἕνα θαῦμα τελειότητος, ὅπερ θὰ ἀποτελῇ τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς τυπογραφίας ἐν Ἑλλάδι, ὅπως θαῦμα ἐχαρακτηρίσθη καὶ ἡ εἰς τὸ 74ον ἐκδοθεῖσα, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν, ἦτο ἐφάμιλλος μὲ τὰ ἐν Μονάχῳ ἐκτυπωθέντα πρωτότυπα, ἅτινα ἀποτελοῦν τὸ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἑταιρίας ἐκδιδόμενον λεύκωμα «Ἥρῳων τοῦ Ἀγῶνος».

Ἐλπίζομεν ὅτι οἱ συνδρομηταὶ τοῦ περιοδικοῦ θὰ ἐκτιμήσωσι δεόντως τὰς προσπαθείας, ἃς καταβάλλομεν, ὅπως ἱκανοποιήσωμεν κατὰ δύναμιν πᾶσαν προσδοκίαν αὐτῶν.

❦

ΑΠΟ ΤΟ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΜΕΧΜΕΤ Ε'

Ὡς γεγονὸς σπανιώτατον ἐσημειώθη ἡ πρό τινος χρόνου, χάριν τῶν στρατιωτικῶν γυμνασίων τοῦ σώματος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἀπομάκρυνσις τοῦ Σουλτάνου Μεχμὲτ Ε' ἐκ τῆς πρωτευούσης. Καὶ βέβαια ἀπετέλεσαν αὐτὴ γεγονός, ἐφ' ὅσον ὁ προκάτοχος αὐτοῦ, ὁ περίφημος Χαμίτ, οὐδὲ τὴν φωλεὰν του, τὸ ἀλησμόνητον Γιλδίζ, ἐγκατέλειπεν.

Ἐπὶ τῇ εἰκοσιετίᾳ ταύτῃ τῆς εἰς Ἀδριανούπολιν μεταβάσεως τοῦ κραταιοτάτου Πατισάχ, ἔσχον τὴν τιμήν, κατ' ἐντολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, νὰ παρουσιασθῶσι πρὸ τῆς Α. Μ. καὶ τύχωσιν ἀκροάσεως κατὰ τὴν 10 Ὀκτωβρίου π. ἔ. ὅλοι οἱ Ἱεράρχαι, Μητροπολῖται, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Ἀρχιερατικοὶ ἐπίτροποι τοῦ νομοῦ Θρᾴκης καὶ ἀκριβῶς ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν παριστᾷ σύμπλεγμα αὐτῶν. Εἰς τὸ μέσον ὑπ' ἀριθ. 1 εἶναι ὁ Ἡρακλείας Γρηγόριος, ὑπ' ἀρ. 2 ὁ Διδυμοτείχου Φιλάρετος, ὑπ' ἀρ. 3 ὁ Ἀδριανουπόλεως Πολύκαρπος, ὑπ' ἀρ. 4 ὁ Βιζύης Ἄνθιμος, ὑπ' ἀρ. 5 ὁ Λιτίτζης Νικόδημος, ὑπ' ἀρ. 6 ὁ Αἴνου Ἰωακεὶμ καὶ ὑπ' ἀρ. 7 ὁ Τυρολόης Νικηφόρος.

ΟΙ ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Οἱ μὴ κληρικοὶ οἵτινες εἰκονίζονται μετὰ τῶν σεβαστῶν ἱεραρχῶν εἶναι πρόκριτοι τοῦ νομοῦ Ἀδριανουπόλεως, τυχόντες ὡσαύτως τῆς αὐτῆς τιμῆς νὰ παρουσιασθῶσιν ἐνώπιον τοῦ Σουλτάνου, μεταξὺ δ' αὐτῶν διακρίνονται ὁ ἐκ Δεδεαγάτς κ. Ξ. Δελημιχάλης, καὶ οἱ κ. κ. Α. Φραγκόπουλος, Κ. Μαντούδης, Π. Κουρτίδης κ.λ.

❦

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΗΣ ΜΑΝΔΟΛΙΝΑΤΑΣ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς 27 Φεβρουαρίου ὑπῆρξεν ἀπολαυστικώτατον εἰς τὸ Βασ. Θέατρον μὲ τὴν συναυλίαν τῆς Μανδολινάτας.

Τὸ καλόν, τὸ γενναῖως καλὸν σωματεῖον, ἀπεδείχθη ὅτι ὁλονὲν ἐνισχύεται, καὶ αἱ νίκαι τῆς Μανδολινάτας ὑπῆρξαν μεγάλαι ἕως τώρα. Διὰ τὰς δεσποινίδας Φωφὼ Βλαβιανοῦ καὶ Τασίαν Λυμπεροπούλου ἔγραφα καὶ ἄλλοτε. Ἂν γράψω καὶ τώρα διὰ τὸ μανδολίνον τῆς πρώτης εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ προγράμματος καὶ εἰς τὸν «Μαγευμένον Αὐλὸν» τοῦ Μόζαρτ, θὰ γράψω πάλιν ὅτι, ὅσον καὶ ἂν ἔπαιξε καὶ ὅσον καὶ ἂν ἔπρεπε νὰ κουραστῇ, ἦτο ἡ αὐτὴ μὲ ἀκάμπτους τὰς γραμμὰς τοῦ προσώπου, μὲ ἀκατάδλητον τὴν δύναμίν της. Ἡ δεσποινὶς Τασία Λυμπεροπούλου ζῇ διὰ νὰ θέλῃ νὰ κάμνῃ πλέον νέαν τὴν ἀείποτε νέαν καὶ ἔντονον, φωνήν της. Καὶ τὸ κατωρθώνει. Εἶνε πάντοτε μελετημένον, σταθερόν, διευθυνόμενον τὸ τραγοῦδι της.

Ἐχειροκροτήθησαν καὶ αἱ δύο καὶ ἐχειροκροτήθη πάλιν διὰ πολλοστὴν φορὰν ἡ θριαμβικὴ αὐτὴ ὀρχήστρα, εἰς τὴν ὁποίαν, ἂς εὐχηθῶμεν καὶ τὴν ὁποίαν ***ἂς βοηθήσωμεν***, νὰ θριαμβεύσῃ ἄλλην μίαν φορὰν εἰς τὰ ἔξω τῶν στενῶν μας ὁρίων μουσικὰ κέντρα. Δ.

❦

Ἐπαναλαμβάνομεν καὶ πάλιν τὴν παράκλησίν μας πρὸς τοὺς κ.κ. συνδρομητάς: Νὰ εὐαρεστηθοῦν νὰ μᾶς ἐμβάσουν τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς των διὰ τὸ ἀρξάμενον ἐκδοτικὸν ἔτος. Πρέπει νὰ πιστεύσουν ὅτι μᾶς παρέχουν μεγάλην ἐκδούλευσιν καὶ ὅτι συντρέχουν σημαντικῶς τὸ ἔργον μας, ἀποστέλλοντες ἡμῖν τὸ ταχύτερον τὴν συνδρομήν των. Μόνον οὕτω θὰ ἴδωμεν τὸν κοινὸν πόθον τῆς δεκαπενθημέρου ἐκδόσεως πραγματοποιούμενον. Ὡς καὶ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν ἀπὸ τὴν καλὴν θέλησιν αὐτῶν θὰ ἐξαρτηθῇ ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς.

❦

"ΣΑΟΥΛ ΑΛΛΑ ΠΟΛΩΝΟΣ,,

Ἡ ἔκφρασις αὕτη χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν πρώτην αὐτοκρατορίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ Πολωνικαὶ λεγεῶνες ἐμάχοντο εἰς τὸ πλευρὸν τῶν Γάλλων.

Οἱ στρατιῶται τῶν λεγεώνων ἐθώταζον τὴν ἔναρξιν μάχης πίνοντες καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐν καταστάσει μέθης ἔπιπτον εἰς τὴν μάχην γεναιότατα.

Ὁ Ναπολέων ἐσυνεθίζε νὰ λέγῃ. «Μ' ἀρέσει νὰ εἶνε οἱ στρατιῶται μου Σαοὺλ, ἀλλ' ὅταν εἶνε Σαοὺλ ὡσὰν «Πολωνοί».

❦

ΘΗΣΑΥΡΟΣ

Σιγὰ σιγὰ ἀπὸ δωρεὰς ὁμογενῶν εἶχε καταρτισθεῖ μία ἐθνικὴ συλλογὴ πινάκων ζωγραφικῆς, τοὺς ὁποίους οἱ κατὰ καιροὺς ἁρμόδιοι εἶχον σωρεύσει μέσα εἰς ἀνήλια καὶ ὑγρὰ διαμερίσματα. Ὁ χρόνος σιγὰ σιγὰ καὶ αὐτὸς ἔκαμε τὸ ἔργον του. Οἱ πίνακες ἐκεῖνοι ἐμαύρισαν, ἔχασαν τὰ χρώματά των, κατεστράφησαν σχεδόν. Ἕως ὅτου ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἐλυπήθη καὶ αὐτοὺς καὶ ἐφώτισε κάποιον χριστιανόν, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔσωσε. Πράγματι ὁ ζωγράφος Χατζόπουλος ἀνέλαβε τὸ ἡράκλειον αὐτὸ ἔργον. Τὰ ἐκαθάρισε μὲ χημικὰ μέσα, τὰ ἐψρεσκάρισε, τὰ διώρθωσε. Καὶ τί νομίζετε ὅτι ἐφάνησαν ὅταν ἔφυγε ἡ μουντζοῦρα

Πρωτότυπον ἔργον ΕΣΘΗΡ ΥΠΟ ΠΑΥΛΟΥ ΒΕΡΟΝΕΖΕ Πινακοθήκη Ἀθηνῶν

καὶ ἡ μοῦχλα; Παρουσιάσθησαν ἔργα μεγάλων ζωγράφων, πίνακες ἀξίας, τοῦ Τιντορέτου, τοῦ Ζορντάενς, τοῦ Βερονέζε, τοῦ Τιέπολο, τοῦ Γκρέζ, τοῦ Ντρουαί, ἢ καὶ ἀντίγραφα μεγάλων ἀπὸ μεγάλους, τὰ ὁποῖα τίς οἶδεν ἀντὶ πόσου ἠγόρασαν ἐκεῖνοι οἱ ἄγνοι πατριῶται ποῦ μᾶς τὰ ἐχάρισαν.

Αἱ παρατιθέμεναι εἰκόνες ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ «Καλλιτέχνου», ἡ διεύθυνσις τοῦ ὁποίου εὐμενῶς παρεχώρησεν ἡμῖν ταύτας.

ΑΙΩΝΙΑ ΤΩΝ Η ΜΝΗΜΗ

Ὡς συμπλήρωμα τοῦ ὡραίου ἄρθρου μας περὶ τῶν πυροπολικῶν ἂς θεωρηθοῦν καὶ αἱ ὀλίγαι αὗται γραμμαί, ἐν αἷς περιλαμβάνονται τὰ ὀνόματα τῶν ἀποτελούντων τὰ πληρώματα τῶν πυροπολικῶν τοῦ Παπανικολῆ καὶ τοῦ Καλαφάτη, ἅτινα ἐπέπεσαν καὶ κατέστρεψαν τὸ ἐχθρικὸν δίκροτον εἰς τὴν Ἐρισσόν. Τοῦ μὲν πυροπολικοῦ τοῦ Παπανικολῆ κατ' ἔκθεσιν τοῦ ἰδίου ἐπαίδαινον οἱ Δ. Πλημμής, Δ. Καμπούρης τοῦ παπᾶ, Α. Ν. Κασσέτας, Ν. Σταματάρας, Γ. Ι. Γιάνναρης, Μ. Γ. Διασάκης, Γ. Ι. Κονδῆλος, Ι. Γ. Χατζῆ Ζαχαριᾶ, Γ. Δ. Κομνηνοῦ, Κ. Α. Ζεύλη, Ν. Μικὲ Ντελιγιάννη, Ι. Χατζῆ Μανιάτη, Ν. Χωριάτης, Α. Πιπῖνος, Ὑδραῖος, Ι. Γεωργίου, Ι. Θεοφιλόπουλος Πελοποννήσιος, Π. Βρελιώτης, Γ. Παργιανός, Ι. Ἀθανασίου Ρῶσσος, Φ. Λέλες, Τήνιος καὶ Β. Κεφαλλήν.

Τοῦ δὲ σκάφους τοῦ Γ. Καλαφάτη, κατὰ πληροφορίας συγχρόνων Ψαριανῶν, ἐπέδαινον οἱ Ν. Νικήτας, Α. Κεφάλας, Γ. Σίδερος, Ε. Μαρῖνος, Α. Σταματάρας, Γ. Ν. Πέτρου, Δ. Μισεγιάννης, Ι. Κ. Τρικουδέρτης, Ι. Α. Καμπούρης, Ι. Δοῦκας, Ν. Τουνεζῖνος καὶ Ι. Μωραΐτης. Ἂς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη τῶν γενναίων αὐτῶν προμάχων τῆς ἐλευθερίας μας.

Η ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἐφέτος τὸ προσκύνημα τῶν Ἱεροσολύμων ὀργανοῦται μὲ μεῖζονα μεγαλοπρέπειαν. Μία μεγάλη ἐπιτροπὴ κατηρτίσθη διὰ νὰ κανονίσῃ ἐν λεπτομερείᾳ τὸ πρόγραμμα, ἀποτελουμένη ἐκ στοιχείων ζωτικωτάτων οἷοι εἶναι οἱ κ. κ. Γ. Βίμπος, Δ. Λάμπρος, Ἰάκ. Δραγάτσης, Π. Γιάνναρος, Π. Μαζαράκης, Γ. Ράλλης, Ι. Βρατσάνος, Γ. Τσίμας, Γ. Φαληρέας, Δ. Δῆμερ, Σ. Σίμος, Σπ. Πέτας, Γ. Κορομηλᾶς, Δ. Βρατσάνος, Διευθυντὴς τῆς «Εἰκονογραφημένης» καὶ βουλευτὴς Ψαρῶν, ὅστις ἀνέλαβε καὶ τὴν ἀρχηγίαν τῆς ἐκδρομῆς. Ἡ ἐρίτιμος κυρία Ἄννα Λέκα, θυγάτηρ τοῦ κ. Δ. Ράλλη, ἀνέλαβε νὰ καταρτίσῃ ἐπιτροπὴν ἐκ κυριῶν τῆς ἀνωτέρας τάξεως. Διὰ τὴν ἐκδρομὴν ἐναυλώθη τὸ ἀτμόπλοιον «Ἀρκαδία» τῆς ἑταιρίας Πανταλέοντος, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ ἀνέτως 150 ἐπιβάτας Α' θέσεως μετὰ κλίνης, καὶ 50 Β' θέσεως μετὰ κλίνης ὡσαύτως. Ἡ ἐκδρομὴ θὰ διαρκέσῃ 16 ἡμέρας περίπου καὶ ἡ μὲν ἀναχώρησις ὡρίσθη διὰ τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου 2 Ἀπριλίου, ἡ δὲ ἐπάνοδος διὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ.

Τί ἔχει νὰ ἴδῃ εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους ὁ ἐκδρομεὺς ἐκτίθεται εἰς τὸ λεπτομερὲς πρόγραμμα, τὸ φανταζεται δὲ πᾶς τις. Τὸ εἰσιτήριον πολυτελοῦς θέσεως κατ' ἄτομον ὡρίσθη εἰς δρ. τριακοσίας, συμπεριλαμβανομένου τοῦ ναύλου, τοῦ ξενοδοχείου, σιδηροδρόμου, ἁμαξαγωγίων, τροφῆς κλ. Τὸ δὲ τῆς Α' θέσεως εἰς δραχ. διακοσίας ἑβδομήκοντα πέντε.

Ὀργανωτὴς τῆς ἐκδρομῆς εἶναι ὁ γνωστὸς καὶ δραστήριος κ. Κωνστ. Ψαρουδάκης, σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἐκδρομὴ αὕτη δὲν ἔχει σχέσιν μὲ ἄλλην ἐκδρομὴν συλλόγου. Ὅσοι θέλουν νὰ ζητήσουν πληροφορίας περὶ τῆς ἐκδρομῆς ἂς ἀπευθυνθοῦν πρὸς τὸν κ. Δ. Δῆμερ, Διευθυντὴν τοῦ γραφείου τῆς εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐκδρομῆς, ὁδὸς Σταδίου 16.

Η "ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ,,

Εὐχαρίστως ἀγγέλλομεν τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἑορτῆς ἣν οἱ συνεργάται τῆς «Πινακοθήκης» καὶ οἱ συνάδελφοι τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς κ. Δ. Ι. Καλογεροπούλου ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαετίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ εἰρημένου περιοδικοῦ, διωργάνωσαν. Ἡ ἑσπερίς, φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐδόθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ» τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην, συμπραττόντων τῶν καθηγητῶν τοῦ Ὠδείου. Τὸ θέμα «Κοινωνία καὶ Περιοδικὸς Τύπος» τὸ ὁποῖον διεξήγαγεν ἡ δεσποινὶς Εὐγενία Ζωγράφου, ὑπῆρξε τῷ ὄντι εὐχάριστον. Ἡ Sonate τοῦ Beethowen μὲ τετράχορδον καὶ κλειδοκύμβαλον κατ' ἐκτέλεσιν τοῦ κ. Joannes Schaffer καὶ τῆς κυρίας Lina von Lottner ἐχειροκροτήθη. Ἡ ἀπαγγελία τῶν ποιημάτων τοῦ κ. Ι. Πολέμη καὶ πρὸ πάντων τὰ ᾄσματα τῆς δεσποινίδος Τασίας Λυμπεροπούλου «le voyageur» καὶ «ἡ ἀνοιξιάτικη» νύκτα, ἐγοήτευσαν. Τὸ δεύτερον μέρος ἀπετελεῖτο ἀπὸ διάλεξιν «Ὁ ἀγὼν τοῦ περιοδικοῦ τύπου», ἣν ἐποιήσατο ὁ κ. Πολ. Δημητρακόπουλος, ἀπὸ τὴν Legende τοῦ Weniawski καὶ τὸ Μενουέττο τοῦ Mozart, ἦτο δὲ τῷ ὄντι ἐφάμιλλον τοῦ πρώτου μέρους. Τὴν ἑσπερίδα ἐπέστεψαν αἱ «Ἀναμνήσεις δεκαετίας» τοῦ κ. Δ. Καλογεροπούλου.

Πρωτότ. ἔργον Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΙΣ ΤΟ ΟΡΟΣ ΥΠΟ ΤΙΕΠΟΛΟ Πινακοθ. Ἀθηνῶν

ΝΕΑΝΙΣ ΤΟΥ ΓΚΡΕΖ
(Ἐκ τῆς Πινακοθήκης τῶν Ἀθηνῶν)

ΤΟ ΣΚΑΚΙ

Πόσοι ἀπὸ τοὺς σκακιστὰς ἀγνοοῦν τὴν ἱστορίαν τοῦ παιγνιδίου, τὸ ὁποῖον τοὺς στοιχίζει τόσον χρόνον καὶ πόσοι ἀπὸ τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὸ σκάκι ἀποροῦν μὲ τὰ θέλγητρά του.

Ἐκεῖνα τὰ ἑξήκοντα τέσσαρα τετράγωνα, τὰ λευκό - μαυρα, εἶνε πεδίον μάχης, διότι τὸ σκάκι δὲν εἶνε παρὰ μία μάχη μεταξὺ δύο στρατοπέδων δυνάμεων ἴσων καὶ ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις κατερχομένων εἰς τὸν ἀγῶνα, μὲ σκοπὸν νὰ φέρουν τὸν Βασιλέα τοῦ ἀντιπάλου εἰς τὴν θέσιν νὰ προσβάλλεται χωρὶς νὰ δύναται οὔτε νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν, οὔτε νὰ φύγῃ!

Ἀναρίθμητοι εἶνε οἱ τρόποι καθ' οὓς παίζεται τὸ μόνον παγκόσμιον παιγνίδι, τὸ σκάκι.

Ὁ Leibniz τὸ ἀνήγαγεν εἰς ἐπιστήμην, τοὺς γενικοὺς κανόνας τῆς ὁποίας θὰ διαγράψωμεν.

Πολλοὶ σοφοὶ ἠσχολήθησαν εἰς ἀνεύρεσιν τῆς ἀρχῆς τοῦ παιγνιδίου, ἡ ὁποία χάνεται εἰς τὸ χάος τῶν αἰώνων καὶ πολλαὶ γνῶμαι ἐξηνέχθησαν.

Τὴν ἀποδίδουν εἰς τὸν Παλαμήδην, ὅστις, κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τροίας, τὸ ἐφεῦρε διὰ νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς στρατιώτας του μέσον διασκεδάσεως. Μία ἄλλη παράδοσις ἀραβικὴ ἀναφέρει ὅτι, τὸ σκάκι εἶνε ἐφεύρεσις Ἄραβος σοφοῦ, ὁ ὁποῖος τὸ ἐπενόησε διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν νεαροῦ βασιλόπαιδος, ἥτις τῷ ἀνετέθη, διὰ νὰ διδάξῃ τὸν μικρὸν διάδοχον ὅτι, οὐδὲν δύναται χωρὶς τοὺς ὑπηκόους του ὁ βασιλεύς. Τὰ συνταγματικὰ διδάγματα δὲν φαίνεται νὰ εἶνε ἀρχὴ τοῦ παιγνιδίου. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι εἰς τὰς Ἰνδίας ἐπαίζετο ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην εἰσήχθη τὸν Θ' αἰῶνα.

Διὰ τὸ σκάκι ἐγράφησαν πλεῖστα συγγράμματα, κυρίως πραγματευόμενα τὴν λύσιν διαφόρων προβλημάτων, ἐξεδόθησαν ὅμως ἄλλα μὲ ἀνέκδοτα καὶ ἐν ἀποδεικνῦον ὅτι τὸ σκάκι εἶνε ἠθικοποιητικὸν παιγνίδι. Ὀγδοήκοντα τὸ ὅλον ἐκδόσεις ἐγένοντο τοῦ συγγράμματος τοῦ Philidor Γάλλου ποιητοῦ, τοῦ δυνατωτέρου ποιητοῦ μεταφρασθέντος εἰς ὅλας τὰς γλώσσας.

Ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ διὰ τὸ σκάκι ἐξεδόθησαν πολλαὶ καὶ ἐκδίδονται. Ἡ πρώτη ἐξεδόθη εἰς Παρισίους τῷ 1836 ἐκλιποῦσα ἐνωρίς, ἀπὸ τὰς τώρα δὲ ἐκδιδομένας «πρωτίνας» εἶνε ἡ «Scach - Zeitung», γερμανική, ἐκδιδομένη ἀπὸ τοῦ τοῦ 1846 καὶ «La Strategie», γαλλικὴ ἀπὸ τοῦ 1867.

Τὰς συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ φίλους σκακιστάς.

Ἔργον τοῦ Τιέπολο ΕΛΕΑΖΑΡ ΚΑΙ ΡΕΒΕΚΑ Πινακοθ. Ἀθηνῶν

ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΤΟΥ 1911

Τὸ ἔτος 1911 ἐπέρχεται ἀπειλητικόν. Ὅ,τι εὗρε κορυφαῖον τὸ σαρώνει. Ὁ Δαμασκηνὸς ὁ νομοδιδάσκαλος, ἀπέθανε, ὁ Βάφας ὁ καθηγητής, ἀπέθανε, ὁ Μελισουργός, ὁ διαπρεπὴς νομομαθής, ἀπέθανε, ὁ Μακρῆς, ὁ στρατηγὸς ἀπέθανε, ὁ Λάζαρος Σῶχος, ὁ ἐμπνευσμένος γλύπτης, ὑπέκυψε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν μηνιγγίτιδα. Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του.

Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» Κ. Μάϊσνερ καὶ Ν. Καργαδούρη — 8291.